ZACH. TOPELIUS. LÄSNING FÖR BARN. Första boken. LEKAR.

LÄSNING FÖR BARN

AF

Zach: Topelius

Första Boken. LEKAR.

Med 4 illustrationer af A. Malmström.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 2 R:dr 50 öre.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1867 *
HELSINGFORS

David och Goliath.

(sid. 28)

LÄSNING FÖR BARN

AF

Zach: Topelius

Första Boken. LEKAR.

Med 4 illustrationer af A. Malmström.

STOCKHOLM. 1865
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACH. TOPELIUS.

I.

LEKAR.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI, 1865.

Förord

till

ONKEL ADAM.

Tillåt mig att sända dessa lekande blad, icke åt den frejdade skriftställaren, icke åt tänkaren i samhällets högsta frågor, men åt den klarsynte menniskokännaren, den ädle, varmhjertade barnavännen borta i Östergöthland.

Det har vederfarits Eder, bäste Onkel, likasom mången upphöjd ande, att sedan ni länge betraktat lifvets ström i den breda fåran, har ni kännt ett behof att åter hvila vid den ogrumlade källan. Ni har lyssnat på dessa ljud ur naturens innersta, hvilka, omedvetna och oförstådda, komma till oss i barnets lekar. Ni har igenkännt i dem det ursprungliga väsendet före söndringen mellan natur och ande. Ni har gifvit akt på denna andes första kamp att frigöra sig och beherrska naturdrifterna, och ni har med erfaren hand sökt att leda hans första steg på vägen till ljus och frihet, sanning och rätt.

Edra unga vänner kunna ej fatta hela styrkan utaf den hand, som leder dem; men de känna desto bättre att handen är varm. Vet ni väl, bäste Onkel, att edra ord hafva ett långt eko och eder kärlek ett djupt gensvar? Hundrade mil från den strand der ni bor, och långt ibland Finlands moar, klappas många små händer af glädje, när en nummer af L i n n e a *kommer med posten.*

De äro farliga recensenter, dessa små. Vet ni hvad det är, som mest förtjusar dem uti Linnea? Det är icke blott de sanna, åskådliga, ur det lefvande lifvet tagna berättelserna, utan också det, att berättaren ställer sig midt ibland dem. De många, som tala till barn i den bekanta nedlåtande tonen, likasom skulle de sänka sig till varelser af en lägre ordning, de ana icke huru fin näsa man har vid den ålder, när man ej brukar näsduk. Och jag ville fråga dessa lärare, dessa författare och författarinnor för barn, om de verkligen tro sig stå så högt, att de måste sänka sig till barndomens åskådningssätt. Jag ville fråga dem, om de verkligen genomgått denna långa ödemark af tvifvel, söndring och själskamp, som man måste genomgå, för att återkomma till denna objektiva åskådning, denna sublima enhet emellan tro och öfvertygelse, hvilken endast den högsta vishet äger gemensam med barndomens oskuld. Hafva de icke det, då måste de höja sig till barnets ståndpunkt. Ty ett oförderfvadt barn är dock alltid ett stycke grekisk plastik, och det är just detta stora, antika lugn, som utgör morgonglansen öfver barndomens dagar och gör på oss andra, seglare uti stormen, ett så svalkande, så välgörande och tillika så rörande intryck.

Man borde akta sig att störa detta lugn uti förtid. Lifvet arbetar på söndring alltifrån vaggan, men hvarje sann utveckling sker gradvis. Hvarför icke låta plantan rota sig i den svala jorden, tills hennes tid är kommen? Hvarför plantera henne i krukor och ställa henne att brådmogna i solbaddet? Oändligt många föräldrar, lärare och författare gifva sig ingen ro, innan de fört ormen i paradiset; innan de der lyckats antända den förtidiga, allt förhärjande reflexionen. De kära barnen få ej lemnas att vexa i ro med deras glada tro på lifvet, deras lyckliga endrägt med naturen och med sig sjelfva. De skola i blinken blifva så utmärkt förnuftiga. De få dagligen höra huru den blå himlen är endast en tom luft, och den gyllene morgonskyn endast ett duskigt moln; huru lekens kung bär en krona af papper och huru barnkammarens

gränslösa verld är endast en förstuga till skolan. Deraf blifva de ock så »förnuftiga», många bland dem, att de vid tio år mästra far och mor, vid femton år Gud och fädernesland. De äro invigde i mycket, om hvilket det vore bättre att vara okunnig, och deremot okunnige i det, hvarpå den sanna lyckan hvilar. Arma, sjelfviska, rotlösa, vissnade barn, utan fäste i himmelen eller på jorden; de äro trötte vid lifvet, när andra börja att lefva.

Finnes der spännkraft i viljan, så kan ännu mycket godtgöras. Men det som aldrig kan ersättas, det är en vissnad, härjad, smågammal barndom. Dessa väsen med en förtorkad rot, kunna blifva goda, nyttiga, verksamma, upplysta, men sällan lyckliga menniskor.

Jag föreställer mig, att för detta pris bör man ej köpa vetandet Det är en sned riktning i tidens uppfostran att anse vetandet vara allt. En menniskoande behöfver värme lika nödvändigt som ljus. När jag ser så många frusna varelser utgå från våra skolor, känner jag mig ofta frestad att önska dem mindre beläsenhet och mera tro, mindre beräkning och mera hängifvenhet, men framför allt den själens och kroppens helsa, som endast finnes i jemvigten mellan alla förmögenheter.

Det, hvarpå vår tid lider brist och derföre mest behöfver, det är fasta karakterer. Men huru utbilda sådana utan ett hälleberg af granit, ur hvilket viljan hämtar sitt jern? Det är den grundfasta, allvarliga gudsfruktan, som saknas i hemmet, i skolan, barnaböckerna, alltför ofta äfven i kyrkan, och derföre är allting löst.

I stället plaggar man på de stackars barnen en bråte utaf moral: likasom kunde man plocka frukten utan att först hafva trädet. »Söker först efter Guds rike, så faller eder allt detta till.»

Jag föreställer mig att sedeläran i barnaböcker hvarken bör ösas med slef eller påklistras som skylt. Vexer hon icke fritt ut ur berättelsen sjelf, — hvilket är det lyckligaste — så må hon åtminstone kläda sig i en så lefvande gestalt, att saken, icke för-

maningen, kan tagas i med händerna. Men hvilket pjunk får man ej läsa i mängden af de barnböcker, som öfversvämma vår julmarknad! Jag ville säga till dessa välmenande moralpredikanter: öppnen fönstret och låten verldens luft strömma in! Vi begära inga ångor af kamfert från täppta sjukrum. Vi vilja ej hafva dessa förklemade, vekliga, viljelösa dockor, som i pinen ihjäl med edert välmenta gnat. Vi begära helsa och kraft, mod och beslutsamhet; varma, hängifna hjertan utan beräkning; starka sjelfbeherrskande viljor och en frimodig lust att lefva och handla.

Sådan föreställer jag mig, är den vind, som vi böra låta blåsa in genom det friska barndomslifvet, hvilket må ledas, men icke dämmas. Lägg ännu härtill en lagom tolerans för dess uppsluppenhet och för det stoj, som vid denna ålder är rent af en naturnödvändighet, och jag tror att vi något så när skola träffa den riktiga tonen.

Jag har ej glömt, bäste Onkel, att det är ni, som redan i många år anslagit denna ton, när ni talat om och till dessa minste bland våra bröder; ni som i de mest åskådliga drag har tecknat både det sköna och det missbildade i plantskolan omkring oss. Men jag har ej velat sända er dessa blad utan att säga huru jag önskar att de må tagas. Ty de ha icke skrifvits efter en på förhand uppgjord plan, utan efterhand under loppet af flera år, och derföre röjas i dem så många inkonseqvenser. Men hufvudriktningen är dock den, att öppna fönstret och låta den friska luften strömma in genom barnkammaren.

Jag är alldeles ingen vän af barntheatrar i den vanliga betydelsen, när till dem fordras en viss apparat och när de uppträda med anspråk att vara någonting mera än lek. Jag tror tvärtom att de verka bestämdt skadligt, när den lilla skådespelaren, applåderad af en talrik publik, bekanta och obekanta får en hög tanke om sin egen förträfflighet. Deremot har jag tyckt mig finna ingenting ondt, men åtskilligt godt i sådana nöjen, när de icke äro eller

vilja vara något annat än en lek liksom andra lekar, med några kulisser af stolar eller af gråpapper, fond af granar eller tapeter, ridå af ett täcke eller en gardin, med ett ord så enkel tillställning som möjligt, och med en förtjust publik af föräldrar, syskon, tjenstefolk eller kamrater. Då har jag tyckt mig märka, att der i det glada nöjet kan sås ett och annat groende frö af de stora idéer, på hvilka all uppfostran hvilar: gudsfruktan, lydnad, sanning, rättvisa, trohet, barmhertighet, ödmjukhet, sjelfförsakelse, kärlek, mod, ståndaktighet, tacksamhet, fosterlandskärlek, vördnad emot föräldrar och lärare; — och tillika har jag trott mig märka, att de motsatta felen på samma sätt framträda vida åskådligare och mera gripande för barnasinnet, än i de bästa berättelser. Den som vet huru fantasi och verklighet äro hos barnet ett, den inser också huru mäktiga intrycken blifva, när godt och ondt i denna lek stiga lefvande fram, tala lefvande ord och skildra sig sjelfva i lefvande handling. Jag har sett några bland dessa stycken lekas af barn — de äro alla dessutom gjorda att lekas hellre än att läsas — och jag har sett huru både de små aktörerne (fastän jag ej vill anse dem så) och de små åskådarne alldeles glömt att leken var fantasi och strax varit inne i sagan på fullt allvar. Det är också ingenting annat, än hvad man dagligen ser. Ty leken är för barnet samma verklighet, som handlingen för den vuxna menniskan; följaktligen ett behof och en lifsyttring. Den dramatiska leken särskildt är så naturlig, ja så medfödd för denna ålder af lifvet, att den kommer alldeles sjelfmant från de spädaste år: — än leker man främmande, än föreställer man den eller den; och hvad är det annat, än skådespelet i dess enklaste oskuld?

Det beror då på att taga detta medfödda anlag i uppfostrans tjenst, och försöket är icke nytt; det har praktiserats ofta och länge, äfven i skolorna. Men hvad man härtills äger åt detta håll på svenska språket, är hvarken mycket eller, som jag vågar anse, alldeles lämpligt. Jag känner åtminstone icke många barnpjeser,

och de äro egentligen hvad man kunde kalla guvernants-stycken, eller sådana, i hvilka den moraliserande tendensen öfverväldigar fabeln. Jag ber eder således, bäste Onkel, anse dessa blad såsom ett försök att fylla bristen, — såframt ni anser det som en brist — och tillika såsom de första stegen uti en ny riktning; lyckade eller misslyckade, det kan jag ej afgöra; men är riktningen god, skola andra fortsätta och göra det bättre. Allt likväl med det bestämda förbehåll, att det må förblifva en lek och att man ej må häraf göra en theater; — ty en barntheater är och förblifver ett oting. Jag har sällan gått från en scen med så smärtsamma intryck och med ett så djupt medlidande för olyckliga varelser, som från herr Selinders af många prisade barntheater.

Slutligen beder jag att ni ej anser mig blind för det här förekommande språkslarf, som olyckligtvis blifvit vanligt för scenen och är en naturlig följd af klyftan emellan det svenska tal- och skrifspråket. Jag har tyvärr ej kunnat skrifva korrektare än andra, utan att blifva styfvare och prudentligare än mina småpratare hade tyckt om.

Mottag, bäste Onkel, försäkran om den oföränderliga aktning och vänskap, hvarmed jag till dagarnes ände förblifver eder tillgifne

Z. Topelius.

Helsingfors den 25. Oktober 1865.

BÄRPLOCKERSKAN.

Monolog.

Bärplockerskan.

Monolog.

(*En skogstrakt vid stranden af en sjö.* MARIE *inkommer i lätt sommardrägt, med schäferhatt och bärande en korg på armen, i det hon kastar slängkyssar åt någon, som man ej ser.*)

MARIE.

Adjö, mamma, adjö, adjö! Der står hon ännu på trappan och undrar hvart jag tar vägen i villa skogen. Adjö, adjö, det är ingen fara med mig, jag går att plocka hallon till middagen. Hallon och mjölk, ack, det är något skönt! —

Det är bittida på morgonen, och daggen glimmar som perlor i gräset. Solen står ännu helt lågt, men hon stiger nog högre. Hon försofver sig icke, och trött blir hon aldrig. Jag ville vara lik sommarens sol: tidig och klarögd ville jag vara, godt och varmt ville jag blicka på goda och onda.

Hur herrligt ändå att vara bittida uppe, när hela verlden skiner af helsa och ungdom! Det var så mörkt i natt, det lider mot hösten, och jag räknade i går afton etthundratjugu stjernor. Då kom en sorgsen tanke uti mitt hjerta. Jag tänkte: se, nu förgås det vackra på jorden! Men nu, när allt lefver och strålar, nu mins jag ej mera min korta sorg. Jag är så glad, så glad; jag ville vara en bofink och gunga så högt på björkens grenar. Eller . . . ja, så är det, jag ville knäppa mina händer och säga: jag

tackar dig, gode Gud, att du skapat jorden så skön och gifvit oss nåd att tillbedja din allmakt!

Se huru lugn han nu är, den klara sjön! Och han kan likväl storma . . . hu, hvad han då kan vara hvit utaf vrede! Men nu är han den allra klaraste toilettspegel, och de små fiskarne hoppa i solskenet. Derborta vid holmen ror en båt; åh, jag känner honom, det är vår båt, det är Fridolf, som tar upp sina nät uti sundet. Ej långt från båten simmar en kulle änder. En, två, tre . . . sju äro de, jag ser dem helt tydligt. Båten hvilar på årorna, Fridolf lyftar sakta sin bössa. Hvad ämnar han göra? Vill han verkligen skjuta de stackars fåglarna? Fridolf! Fridolf! . . . Han kan ej höra mig. O, hvad jag är rädd! Finns då ingen barmhertig bröms, som kan bita honom i handen just då han trycker af? (*Hon betäcker ögonen med sina händer. Man hör på afstånd ett skott. Marie ser upp.*)

Paff! nu small det. Victoria! Victoria! Alla sju flyga sin kos, och Fridolf har skjutit bom! Vänta du, lönnmördare, det skall du få höra, när jag kommer hem!

Men hvad tänker jag på, som ej plockat ett enda hallon ännu! (*hon plockar*) Smultron och hjortron äro redan sin kos, och åkerbär äro rara. Blåbär kunde väl fås, och lingonen börja mogna. Nå, ville jag plocka kråkbär och hönsbär, då blefve korgen full i en handvändning. Men se, när man vill göra *en* sak ordentligt, skall man ej börja med *två*. Hallongröt, hallonkräm, hallon och mjölk, hallonsaft att blanda i vatten när man är sjuk, och hallonthé att dricka när man förkylt sig . . . jo jag tackar, på dessa buskar vexer en hel meritförteckning. Och sedan kanhända med grädde på . . . arbetaren är sin lön värd.

Blott jag nu visste den bästa vägen. Se, det är konsten, hvartän man i verlden går. (*Niger.*) Var god och säg mig, bästa herr Alstubbe, om jag bör följa vägen längs stranden . . . Åhja, det förstås, han står uti maskopi med sjön, han tycker om våtsaker, derför

nickar han ja. (*Niger.*) Men förlåt mig, bästa herr Säfström, hvad är hans mening? . . . Han bugar . . . ödmjukaste tjenarinna, han krusar och bugar immerfort, han är med om allting. Det är visst mycket artigt, men intet blir man klok uppå det. Kanhända herr Björkman vill gifva mig råd? Hvad befalls? Han skakar sina långa, gröna, friserade lockar, och det betyder: min goda Marie, du kan sköta dig sjelf. Tackar rätt mycket. Finns ingen mer, som vill visa mig vägen? Det är knappt värdt att jag frågar herrarna Häggström, Eklund, Aspegren, Lindblad och Lönnrot, och bevars från att vända sig till de förnäma i skogen, herrarna Granfelt, Tallgren och Furuhjelm! Men hvem är det, som rycker mig uti klädningen? Ah, det är vår gamla vän, den lilla krokryggiga, småknottriga madame Enegren, som är så nyttig, så misskänd och så förtrampad i verlden. Var så god och gif mig ett råd. Gerna, svarar hon. Flicka, säger hon, gå raka vägen igenom lifvet, skörta din klädning och bry dig icke om stubbar, stenar, kullfallna stockar och litet spindelväf uti skogen.

Jag tackar madame. Men var så god och säg mig, om här finnas ormar i gräset. Ja visst, svarar hon. Då vill jag rusta mig till försvar. Jag tager min lilla fällknif, — ursäkta herr Rönnqvist, — och skär mig ett spö. Så der, nu är jag väl beväpnad mot troll och odjur. Mod fattas mig icke och . . . ritsch, hvad var det, som rasslade der vid den kullfallna aspen?

Åhnej, det var bara en tjäderunge, som sprang med qvicka fötter genom det höga gräset. Hade min käpp varit en bössa, så skulle jag (*sigtar*) . . . ja, jag skulle *icke* ha skjutit honom. Jag skulle ha sagt till honom: lef, flyg, var fri och glad, liksom jag; det är bättre så, än att äta dig till middag med gurkor och lingonsylt och stoppa min kudde med dina plockade vingar.

Men jag glömmer alldeles att plocka. Ett, tu, tre, fyra, kissen spelte på lyra, och jag har hallon så

dyra. Jag har minsann ingen tid att se åt, om der äro maskar i bären. Hvilket lif, gode Gud, att vara en hallonmask! Födas, vexa, lefva och bo i en liten röd stuga, med mjuka, saftiga, doftande väggar, der man har allt i öfverflöd, liksom Klas Ugnstake i pannkaksberget, det skulle mången anse för största lycka. Men jag vet ett som saknas, och det är friheten! Ifall man ej är en larv och engång får vingar, när tiden är kommen.

Nej så sköna och rika buskar! Här är hallonens fädernesland, här är den sjette verldsdelen: Europa, Asien, Afrika, Amerika, Polynesien och Hallonien. Plock, plock, bären trilla i korgen. I björken sitter en kråka och ser med förundran på mig. Ja, se du, nog tål jag att ses. Ro, ro till fiskeskär, plocka åt barnen röda bär. . . . Hvad var det? En ekorre, tror jag. Han flög med ett hopp uppför granens grenar.

Solen stiger högre, daggen torkar, det börjar bli varmt i skogen. (*Aftager hatten.*) Hvad här är ensligt, vackert och tyst! De, som sitta hela dagen i sin kammare eller gå på sandade gångar i granna trädgårdar, de veta aldrig huru godt det känns, att stundom gå ensam i vilda skogen. O, hvad verlden är skön! Hvad Gud är stor! Och hvad jag är liten här i den stolta skogen!

Så, nu fastnade åter min klädning i hallonriset. Litet ris gör barnet vist. Spindelväf har jag på förklädet och ängsull i fållarna. Hi och hej, korgen är full. Och aldrig såg man rarare hallon. Hör hvad kråkan kraxar deruppe: lägg stora öfverst, lägg stora öfverst, så får du beröm! Men då qvittrar rödstjerten borta i rönnen: ingen falskhet, ingen falskhet! Så som man är, så skall man synas. Nej, Marie, ljug ej till eget beröm; sök hellre förtjena det!

Ett hallon är större än alla de andra. Det skall den få som jag mest håller af. Hopp och hej, ja och och nej, hvem det är, det vet man ej.

Det var engång en flicka, som plockade hallon i skogen. Då kom till henne skogens unge prins ur en grotta af granar och sade till henne: sälj åt mig dina hallon! — Hvad ger du mig för dem? frågade flickan. — Jag ger dig ett guldslott och mitt prinsliga hjerta, svarade prinsen. — Nej, tack skall du ha, sade flickan, gif mig hellre en smörgås, jag är så hungrig. Då skrattade prinsen så att hans prinsliga hjerta hoppade i honom, och så förvandlades han till en skata, men skatan flög ifrån gren till gren, der flickan gick och skrattade immerfort. Det var visst något att skratta åt.

Skogsrå, skogsrå, vill du ha mina bär?
(*Eko svarar:* ha dina bär.)
Ger du mig för dem ditt skogiga slott?
(*Eko*: mitt skogiga slott.)
Och kanske på köpet ditt skogsrådliga hjerta?
(*Eko:* mitt rådliga hjerta.)
Nej, tack skall du ha.
(*Eko:* tack skall du ha.)
Ingenting att tacka för. Jag går hem till min mamma.
(*Eko*: gå hem till din mamma.
Adjö med dig, adjö.
(*Eko från alla kanter:* adjö, adjö, adjö.)

(*Marie hoppar bort*)

DEN RÖDA STUGAN.

Dialog.

Den röda stugan.

Dialog.

(*Aina och Rosa leka i en grön hage vid landsvägen.*)

Aina. I dag är första Maj. Det är så rysligt roligt. Ser du den blanka silfverpenningen! Den har jag i dag fått utaf min farmor.

Rosa. Åh, just en sådan har jag också fått af min pappa.

Aina. Hvad skola vi köpa för dem?

Rosa. Ja, hvad skola vi köpa? Kanhända pepparkakor?

Aina. Eller sockerstrufvor. Det brukas ju alltid på första Maj.

Rosa. Och litet mjöd. Ty derutaf får man märg i benen.

Aina. Nej, jag vet hvad vi skola göra. Vi köpa åt oss den lilla röda stugan derborta vid landsvägen. Der skola vi bo, Rosa.

Rosa. Ja, vet du, det göra vi. Och så flytta vi dit i morgon.

Aina. Jag vet ej om jag hinner i morgon. Jag har så långa lexor, och mina dockor måste ha nya sommarkläder. Men kanske i öfvermorgon.

Rosa. Ja, i öfvermorgon. Och så köpa vi hvar sin liten ko.

Aina. Och hvar sin liten kalf.

Rosa. Och så mjölka vi korna.

Aina. Och sila mjölken till filbunkar. Men vi måste också ha kaffegrädde.

Rosa. Ja, det förstås. Vi bjuda pappa och mamma och farmor och mormor på kaffe.

Aina. Och så ha vi färska skorpor. Dem köpa vi ifrån bagarn.

Rosa. Nej, vet du, dem baka vi sjelfva. Månne der finns någon bagarstuga.

Aina. Om der ej finns någon, så baka vi uti köket. Vi ha hvar sitt litet tråg, och degen knåda vi sjelfva.

Rosa. Och så trilla vi bullorna med litet mjöl under. Och så grädda vi dem.

Aina. Men först måste de gäsa.

Rosa. Ja, först måste de gäsa. Och litet knäckebröd baka vi med. Det krusa vi sjelfva och nagga det, eller hvad tror du?

Aina. Det förstås. Och så tjärna vi smör af filbunkarna. Nog kan jag tjärna.

Rosa. Jag också. Jag fick en liten blåmålad tjärna till julklapp. Men bara der ej finns möss uti köket?

Aina. En liten kisse måste vi ha.

Rosa. Och en liten hund, som skall heta Azor. Han skall bära ett rödt halsband.

Aina. Så måste vi ha hvar sin höna och hvar sin tupp. När vi få ägg, så grädda vi plättar och bjuda främmande.

Rosa. Men vet du, Aina, aldrig i verlden går det an, att vi ha två tuppar. De slåss så förskräckligt.

Aina. Ja, då är det bäst, att vi ha bara en. I stället ha vi några kycklingar och några ankor.

Rosa. Och vet du, vi måste nödvändigt ha några dufvor, de äro så vackra och tama. Bara ej höken tar dem?

Aina. Nej, då skall Frans skjuta honom med sprättbågen. Jag tycker vi borde ha en häst. Det är så roligt att åka.

Rosa. Men hvem skall sköta honom?

Aina. Det få drängarna göra. Menar du, att vi ha någon bucka-bässe?

Rosa. Jag är så rädd för bässen. Jag tror vi ha bara några små lamm.

Aina. Och en liten gris. Han skall få äta ur diskämbaret.

Rosa. Ja, men när grisen blir stor?

Aina. Då göra vi sylta af honom. Jag tycker så rysligt om syltfötter.

Rosa. Hur skall det se ut i vår stuga?

Aina. Der skall vara mycket nätt. Rutiga mattor om vintern och enris på golfvet om sommarn. Fyra stolar och ett bord och två byråer och en säng. Nog sofva vi i samma säng.

Rosa. Visst göra vi det. Men hvem väcker oss om morgnarna?

Aina. Kära du, det gör tuppen. Och så koka vi sjelfva kaffe åt oss. Intet behöfva vi någon piga. Pappa säger alltid, att jag är mammas piga.

Rosa. Men vet du, Aina, det är så tråkigt att skura. Och hvem skall tvätta våra kläder?

Aina. Dem skicka vi hem till byket. Och nog skurar Stina åt oss.

Rosa. Men hvar få vi mat?

Aina. Kära Rosa, förstår du intet att vi köpa oss mat. Och så koka vi sjelfva.

Rosa. Men hvar få vi pengar att köpa för?

Aina. Ja, hvar få vi pengar? Jo, vänta, vi binda qvastar och sälja dem uti staden.

Rosa. Räcker det till?

Aina. Visst räcker det till. Och dessutom kunna vi lära små barn läsa.

Rosa. Men då kan det hända att de äro lata och odygdiga.

Aina. Ja, då ha vi ett ris åt dem bakom kakelugnen. Det skall bli roligt.

Rosa. Skall det bli roligt att ge ris?

Aina. Nej, men att läsa med små barn. Och de som äro snälla, få leka med våra dockor. Dockskåpen ta vi med.

Rosa. Och hvar söndag gå vi i kyrkan.

Aina. Men när det regnar och är fult väder, så läsa vi predikan hemma.

Rosa. Och sedan komma de alla till oss på eftermiddagen, din pappa och min pappa, och din mamma och min mamma, och farmor och mormor och Mimmi och Nanne och Julia och hela kalaset.

Aina. Ja, då skall det bli kalas. Vi måste ha ett våffeljern.

Rosa. Och en munkpanna. Vet du, jag kan göra kronbakelser.

Aina. Eller också grädda vi tortor. Ta vi Linnea och Eos *) till tortpapper?

Rosa. Vet du, Aina, det vore synd.

Aina. Nej, intet ta vi Eos, och ännu mindre Linnea. Hon är så treflig. Jag håller af Onkel Adam för hans vackra historier.

Rosa. Än jag då! Vet du, vi grädda tortor på kriget. Det duga just de stora tidningarna till. Och så måste vi ha smultron och mjölk.

---

*) Barntidningar.

Aina. Eller också hallon och mjölk. Och blåbärskräm och lingongröt och åberbärsssylt och hjortron. Nog kan jag ställa till god mat.

Rosa. Och jag har dockornas kokbok. Dessutom ha vi fågelstek med gurkor.

Aina. Och graf lax med spenat. Eller kanske förlorade ägg?

Rosa. Och rädisor och rödbetor och persiljebakelser. Intet ha vi ju köttsoppa?

Aina. Nej, bara russinsoppa med mycket russin uti.

Rosa. Det skall bli rysligt roligt!

(*Två fattiga barn nalkas på landsvägen och stadna vid hagen.*)

Aina. De der skulle kanske tycka mera om köttsoppa. Låt oss fråga dem. Hvad ha ni ätit till middag i dag?

Den fattiga gossen Intet ha vi ätit någon middag.

Rosa. Hvad ha ni ätit till frukost då?

Den fattiga flickan. Intet ha vi ätit någon frukost, lilla mamsell.

Aina. Men det är ju rysligt. Kanske ni ej ha doppat i kaffe engång?

Gossen (*förundrad*). Kaffe?

Flickan. Aldrig i verlden ha vi sett något kaffe, lilla mamsell.

Rosa. Men åtminstone ha ni doppat skorpa i mjölk?

Gossen. I går afton fingo vi en bit bröd derborta i byn.

Aina (*ser på Rosa*). *I går afton* åto de torrt bröd!

Rosa (*ser på Aina*). Och vi tänka ut allt godt, som skall smaka oss bäst!

Aina (*till gossen*). Se här, tag min penning och köp er bröd!

Rosa (*till flickan*). Tag du min penning, och köp er mjölk!

De fattiga barnen. Gud välsigne de små mamsellerna.

(*De fortsätta glada sin vandring.*)

Rosa. Men hur går det nu med vår röda stuga?

Aina. Åh du, någon gång få vi en stuga ändå. Jag har läst i bibeln, att den som ger åt de fattiga, lånar åt Gud. Nog betalar Gud det igen.

DAVID och GOLIATH.

Äfventyr i en akt.

David och Goliath.

Äfventyr i en akt.

Personerna: Konung *Saul*.
Michal, hans dotter.
David.
Goliath.
Abner, Sauls krigshöfding.

(*Man ser en grön äng mellan Israeliternes och Filisteernes läger. I förgrunden några träd.*)

SAUL och ABNER (*inkomma från skilda håll*).

Saul. Nå hvad nytt, Abner? Har ingen af mina krigare mod att strida mot Goliath?

Abner. Nej, herre konung. Ingen af dem vågar taga ihop med en baddare, hvars spjut är öfver två famnar långt. Betänk, herre konung, att en ordentlig karl icke räcker så högt som till fästet af hans svärd.

Saul. Vid Kidrons bäckar, en sådan skymf har jag aldrig upplefvat! Mina öfverstar ha icke så mycket hjerta i sig som en trosspojke, och mina kaptener och löjtnanter vore värda en brackstut. I fyratio dagar har nu den Filistéern gått och utmanat oss, och

det finns ingen riddersman i hela min krigshär, som törs möta honom med svärd, sköld och spjut.

Abner. Herre konung, det är ett straff för vår högfärd. Vi måste förödmjuka oss under de Filistéer, att de icke förgöra oss.

Saul. Icke så länge jag är en konung och bär ett svärd vid min sida. Jag vill sjelf träda fram och slåss för Israel.

Abner. Hvad tänker du på, herre konung! Du är gammal och maktlös; han skall spetsa dig på sitt spjut, som en gosse skalar sin rofva.

Saul. Ser du, der kommer han åter, den långe krabaten, för att utmana oss. Den bofven! Jag kan spricka af harm.

Abner. Låt oss draga oss litet åt sidan.

(*De gå.*)

GOLIATH. *Sedan* SAUL *och* ABNER.

Goliath. Hör hit, Israels folk! Hvar hållen I hus, edra rädda stackare? Finns här ingen enda, som vågar strida mot mig? I fyratio dagar har jag nu hvar morgon och afton stått här på ängen och väntat på någon motståndare, men ingen af er har haft kurage att se på mitt skägg engång. Hvad skall jag tänka om eder, Israels barn! I ären allesammans som kråkor på gärdsgårdsstörarna: bara jag klappar i händerna, fån I brådt att flyga. Utsvultna hundrackor ären I; nog hör jag eder gläfsa, när jag vänder ryggen till, men när jag stampar med foten och säger: couche! så krypen I på alla fyra i buskarna. Gån hem, Israeliter, och kläden eder i kjortlar och nattmössor och sätten eder att sticka strumpor och koka gröt, så gören I någon nytta, i stället att stå här och skräpa med sköldar och hjelmar, likasom bättre folk! (*Paus.*) Ingen svarar! Jag vill gå ett hvarf omkring ängen, och när jag nästa gång kommer tillbaka, är det för sista gången. Kommer då ingen att slåss med

mig, då skall jag ropa från Dan till Berseba, att hela Israels folk är kujoner och att en enda Filisté är bättre än tiotusen Israeliter. Framåt, marsch!

(*Han går.*)

(*Saul och Abner framkomma.*)

SAUL. Nej, Abner, nu kan jag ej längre hålla mig. Gå till lägret och ropa ut, att den som vill strida mot Goliath och slå honom ihjäl, åt honom vill jag gifva min dotter, prinsessan Michal, till fru, och han skall vara min son och den högste man i riket näst mig.

ABNER. Det skall ske, herre konung! (*Går.*)

SAUL *ensam.* *Sedan* DAVID.

SAUL. Det får icke ske att den långe besten försmädar oss. Visst är jag litet styf i armarna och drages med gikt i fötterna; men om ingen af mitt folk vill slåss mot Filistén, så vill jag göra det, så sannt jag är en konung och bär en krona på mitt hufvud. Hvad är detta för en pilt, som kommer här öfver ängen?

DAVID (*klädd i en lejonhud med rensel och slunga*). God dag, herr krigsman! Kan han säga mig hvar jag kan träffa mina bröder Eliab, Abi Nadab och Samma, som tjena i konungens krigshär?

SAUL. Hvem är du, och hvad har du för ärende?

DAVID. Jag är David, Isai son, och är hitskickad af min fader med färska bullar och ostar åt mina bröder.

SAUL. Du tycks mig vara en rask gosse. Kan du något annat än gå på ärender?

DAVID. Jag kan valla får och spela harpa och äfven något nyttja min slunga.

SAUL. Det är bra. Gå dit till lägret, så träffar du dina bröder.

DAVID (*går, men vänder om igen*). Kan han säga mig, herr krigsman, hvarför den långe Filistén går och bröstar sig der borta på ängen? Han ser mig rätt örfilstäck ut.

SAUL. Hvad angår det dig, lille pilt?

DAVID. Just ingenting. Jag känner bara en besynnerlig lust att nappa honom i skägget.

SAUL. Ack min kära gosse, bättre karlar än du våga icke se på honom engång. Den långa karlen heter Goliath och har nu i fyratio dagar utmanat oss, men ingen törs slåss med honom.

DAVID. Det är ju en stor skam. Om ingen annan vill ge honom stryk, så skall jag göra det.

SAUL. Du?

DAVID. Ja, hvarför intet? Häromdagen kom der ett lejon och tog bort ett får ur min hjord. Åhå, tänkte jag, det skall du låta bli. Jag sprang efter lejonet, ryckte det i skägget och slog det till marken. Och här ser du lejonets pels, som nu är min paltå. Jag tänker, att den som nappat ett lejon i skägget, väl också kan nappa en Filisté.

SAUL. Du är en hurtig pojke, jag tycker om dig. Men hvad skulle kungen säga derom?

DAVID. Kungen skulle säga: tack skall du ha, kära David; det var rätt att du slog den storskrytaren.

SAUL. Nåväl, jag är kungen, och om ingen annan vågar sig fram, så må du försöka.

DAVID. Hå, är det kungen sjelf? Jag har aldrig sett en kung förr.

SAUL. Slår du ihjäl Filistén, så vill jag gifva dig min dotter, prinsessan Michal, till fru, och sedan skall du få spela harpa för mig.

DAVID. Stor tack, herr kung. Men jag köper icke grisen i säcken. Förr än jag tager mig en fru, vill jag se hur jag tycker om henne.

SAUL. Der kommer hon tillika med min fältherre Abner.

SAUL. DAVID. ABNER. MICHAL.

MICHAL. Är det sannt som man säger, att pappa vill slåss mot Goliath?

SAUL. Det få vi se, kära barn.

MICHAL. Söta pappa, gå för all del intet och slåss med den fula, skäggiga karlen! Jag blef så orolig för din skull, att jag skyndade hit för att be dig vara försigtig. Söta, gulle pappa, gå intet att slåss!

SAUL. Tyst du, din lilla fjolla, och låt oss höra hvad Abner har att berätta.

ABNER. Herre konung, jag har gjort som du befallde, men ingen vill träda fram och slåss mot Goliath. De säga alla, att ingen kan strida emot en kämpe, som har ett spjut så tjockt som en väfbom.

(*David tar upp en sten och lägger den i sin rensel.*)

SAUL. Hvad gör du, David?

DAVID. Ingenting, herr kung Jag hittade bara en präktig sten till min slunga.

SAUL. Hör på, Abner. Efter ingen annan vill slåss mot Goliath, så skall denna pilten göra det. Eller huru, David?

DAVID (*ser en stund på Michal*). Visst vill jag det, herr kung.

ABNER. Den der lille pilten skulle slåss emot Goliath?

SAUL. Den som har slagit ett lejon, kan väl våga ett nappatag med en Filisté.

ABNER. Nå, aldrig hörde jag maken!

MICHAL. Jaså, heter du David och är en så tapper gosse? Jag tycker om att en gosse har hjerta i bröstet. Stackars David, bara han intet slår ihjäl dig!

SAUL. David skall taga min rustning uppå sig. (*Kläder på honom hjelm, sköld och svärd.*)

DAVID (*försöker gå, men kan ej och aflägger skrattande Sauls vapen*). Nej, herr kung, det der bär sig

aldrig, icke är jag van vid sådant krimskrams. Låt mig få gå som jag går och står med min lilla slunga, så reder jag mig mycket bättre.

Saul. Gör som du vill, men skyll dig sjelf, om han klyfver dig som en palsternacka.

Abner. Pojken är tokig.

Michal. David, David, mitt hjerta klappar! Om han dödar dig, har jag ingen glad stund mera!

David. Om han dödar mig, lilla prinsessa, så testamenterar jag min harpa åt dig. När du spelar på den, skall min ande susa genom de darrande strängar och säga till dig: kom ihåg David, Isai son, som föll i sin ungdom i Dammims dal för Goliath, den Filistéerns, svärd!

Michal. Och då skall Michal gråta sina blå ögon röda, och hennes tårar skola falla på Davids strängar, tilldess att de smälta.

Saul. Nej, barn, hållen upp, mitt hjerta blir vekt, och nu är ej tid att lipa. Der ser jag redan Goliath återvända och nalkas hitåt. Låt oss andra nu draga oss ett stycke åt sidan, för att skåda på striden. Mod, David, mod!

Michal. Farväl, David!

David. Farväl, prinsessa!

Abner. Fort, skynden er! Goliath kommer.

DAVID. GOLIATH.

Goliath (*som i början ej blir David varse.*) Dessa Israeliter förtjena ej att jag nöter mina skosulor för deras skull här ibland tufvorna. Asekas hjortar och Bithoos harar äro hjeltar emot dem. Mitt tålamod är slut, och jag vill ropa ut deras skam kring alla verldenes ändar.

David. Vänta ännu litet med det, herr Goliath. Här är en, som har något otaldt med dig.

GOLIATH (*betraktar honom med förundran*). Hvad är du för en pyssling, som vågar tala till mig, utan att falla på dina knän och bedja om ditt lif?

DAVID. Jag är David, Isai son, från Bethlehem och är icke kommen att falla på knä för dig, utan för att strida med dig.

GOLIATH (*skrattande, så att han håller sig för magen*). Hahaha, hohoho, hihihi... nej, gå din väg, jag skrattar ihjäl mig, och det vore skada på en sådan karl som jag. Hohoho, oj, oj, oj ... jag förgås.

DAVID (*förargad*). Skratta lagom, din långa bengel, och drag ditt svärd. Vi få väl se hvem som skrattar sist.

GOLIATH (*allt skrattande*). Nej, håll, jag står icke längre ut, jag vill skona dig, lillepytt, bara du går din väg. På min ära, om jag öfverlefver den roligheten, kommer jag visst att äta en hel oxe till frukost, ty det sägs att man får god aptit af att skratta.

DAVID. Ja, om du öfverlefver den roligheten.

GOLIATH. Hvad nu? Jag tror myggan börjar att surra i örnens näbb. Se noga uppå mig. Huru lång tror du att jag kan vara?

DAVID. Så der vid pass sex alnar och en tvärhand på köpet. Det betyder ej mycket.

GOLIATH. Jaså. Och hvad tror du mitt pansar väger?

DAVID. Femtusen siklar i koppar vidpass. Det betyder heller ingenting.

GOLIATH. Och hvad pröfvar du att jernet uppå mitt spjut kan väga?

DAVID. Omkring sexhundra siklar, tänker jag. Bryr jag mig om ditt pantsar och ditt spjut!

GOLIATH. Det vore böfveln. Är jag då en hund, efter du kommer emot mig med käppar?

David. Nej; men du förtröstar uppå din längd och din styrka och dina vapen, men jag förtröstar på Israels Gud.

Goliath. Det måste vara en fattig Gud, som icke har bättre kämpe än du. Fall genast ned och tillbed våra gudar Astaroth och Baal, så vill jag näpsa dig med en risbastu och sedan släppa dig.

David. Är det icke så sagdt, att om jag slår dig till marken, skall mitt folk vara herre öfver ditt folk? Men slår du mig, skall Israel tjena de Filistéer.

Goliath. Så är det sagdt. Och efter du nödvändigt så vill, lillepytt, skall jag uppsticka dig på mitt spjut och hacka dig till kalops och gifva dig till mat åt hönsen uti de Filistéers stad Ekron.

David. Och jag skall taga ditt hufvud och gifva din obäkliga kropp till mat åt korparna, för det att du smädat Israels Gud.

Goliath. Astaroth och Baal! Astaroth och Baal! Akta dig, myra, för den väldiges arm!

(*Måttar spjutet mot David, som viker undan stöten.*)

David (*i det han måttar med slungan*). Låt nu se om dina Gudar hjelpa dig emot Israels Gud. (*Slungar stenen. Goliath stupar.*)

Goliath (*döende*). Ve mig... du träffade bra. Din Gud är större än mina gudar... Farväl, Ekrons stolta murar... de Filistéers kämpe har fallit... mitt folk skall tjena Israel... med mig är det förbi...

DAVID. Den döde GOLIATH. SAUL. MICHAL. ABNER. DAVID (*utdrager Goliaths svärd och trampar med foten på hans nacke*).

David. Seger! Seger åt Israel!

Saul. Seger! Seger och underverk! En herdegosse har slagit all Filistéernes makt!

Abner. Är pojken förtrollad? Jag kan ej tro mina ögon!

Michal. David, David har segrat! David är vår räddare. David är den tappraste gosse i Israel!

Saul. Pris och ära åt David, Goliaths besegrare! Han skall erhålla min dotter till lön och en gyllene stol vid min kungliga thron.

Abner. Allt Israels folk skall bära honom på sina sköldar, och pipor och cymbaler skola förkunna hans ära från Dan till Berseba.

Michal. Israels flickor skola strö rosor och myrten uppå hans väg, och Michal skall binda en grön krans kring hans bruna lockar. Min fader och konung, se, dina krigare skynda i stora skaror till att förkunna Davids ära.

Många röster utanför scenen. Ära, ära åt David, Isai son, Israels räddare!

Saul (*bister och tankfull*). Är icke jag deras konung, och nu gifva de all heder åt denne gossen!

Rösterna (*som förut*). Ära, ära åt David, Isai son, Israels hjelte!

Saul (*sakta*). Denne gosse blir farlig...

Rösterna (*som förut*). Ära, ära åt David, Isai son, som en dag skall blifva Israels konung!

Saul (*än saktare*). Denne gosse skall dö.

David (*nedlägger Goliaths svärd, blottar sitt hufvud och talar i ödmjuk ställning*). Israels folk, hvad ord förnimmer jag här från er mun! Veten I icke att jag slagit denne Filisté med Guds makt och icke med min makt? Gud allena är stark att nedslå de väldiges högmod; men David, Isai son, är allenast en fattig herdegosse, som intet förmår af sig sjelf. Derföre ära, ära åt Israels Gud, som räddat sitt folk!

Alla. Ära, ära åt Israels Gud, som räddat sitt folk!

David (*till Saul*). Nu kan du taga mitt lif, herre konung, om du finner för godt.

Saul (*framleder till honom Michal*). Jag vill icke hafva ditt lif, utan din kärlek och din harpa. Tag min dotter, i fall hon är god nog åt den bäste gosse i Israel. Och spela sedan ibland för mig, David!

Michal. Vill du vara så god och taga mig, David?

David. Ja, så visst som aldrig en gosse förr blifvit så rik med sin slunga.

Abner. Filistéerna fly åt alla kanter!

Saul. Israel segrar!

Alla. Ära, ära åt Israels Gud!

(*Förhänget faller.*)

VAR GOD MOT DE FATTIGA

Lek i tre Akter.

Var god mot de fattiga.

Lek i tre akter.

Personerna: *Grefvinnan.*
Axel, } hennes barn.
Rosina, }
Ma Bonne, deras gouvernante.
Mor Brita, en fattig gumma.
Pehr, } hennes barn.
Greta, }
En främmande gosse.
En främmande flicka.

FÖRSTA AKTEN.

(*Leksalen föreställer en grön plats vid landsvägen. Man ser några träd, en gräsbänk och mor Britas fattiga stuga.*)

MA BONNE, AXEL och ROSINA *inkomma. Barnen äro grannt, men vårdslöst klädda. Axel rider på en käpphäst, och Rosina leder en stor docka.*

Rosina (*halfgråtande*). Hvar är mamma? Jag vill strax gå till mamma.

Ma bonne. Söta lilla Rosina, var så snäll och vänta en liten stund. Mamma har bara gått in der i den lilla stugan. Hon kommer strax.

Axel. Ja, kom så gå vi till stugan. Ma Bonne är bara stygg emot oss. Ma Bonne är en otäcka.

Ma bonne. Söta lilla Axel, han får inte gå dit, och Rosina får inte heller gå. Mamma har sagt att vi måste vänta här utanföre, så länge hon är derinne.

Rosina. Men jag vill gå dit, jag vill, jag vill, jag vill!

Ma bonne. Rosinas vilja är i mammas ridikyl.

Axel (*hotar med käpphästen*). Ma Bonne, om du inte låter oss gå in, så slår jag dig.

Ma bonne. Axel skall vara snäll nu. Hvad är det för fula fasoner han har? Kom hit, så skall han få russin och mandel, och Rosina skall få en hel strut karameller, om hon väntar beskedligt. Vi måste lyda mamma.

(*Axel mottager russinen och Rosina karamellerna.*)

Axel (*sedan han ätit*). Hvad är det för en otäck stuga, som mamma har gått till?

Ma bonne. Der bor en fattig gumma, som förr har varit i tjenst hos grefvinnan.

Axel. Att mamma går till sådant der sämre folk!

Ma bonne. Man skall aldrig förakta de fattiga. Också bland dem finnas goda menniskor.

Axel (*med en grimas*). Fy, jag kan inte tåla tiggare. Häromdagen stod vid vår port en liten tiggargosse som sålde qvastar, och en tiggarflicka som bjöd ut bär i en näfverifva. Vet du hvad jag då gjorde, Ma Bonne?

Rosina. Låt mig berätta. Axel ref sönder qvastarna, så många han kunde, och spillde ut flickans bär, och så slog han barnen och körde bort dem.

Ma bonne. Tyckte Rosina det var rätt gjordt?

Rosina. Ja, ser du, Ma Bonne, om det varit bättre folk, så skulle det varit illa gjordt, men, söta Ma Bonne, det var bara tiggare.

Ma bonne. Aj aj, hvad sade mamma derom?

Rosina. Mamma stod uti fönstret och såg allvarsam ut och sade ingenting.

Ma bonne. Mamma vill visst inte, att Axel och Rosina bära sig illa åt.

Rosina. Mamma är förnäm, och vi äro också förnäma.

Ma bonne. Så mycket mer skall man vara höflig mot alla.

Axel. Ja, men mamma är rik, och vi äro också rika.

Ma bonne. Så mycket mer skall man vara god mot alla.

Rosina. Jag vill ha mera karameller.

Axel. Jag vill ha mera russin och mandel.

Ma bonne. Den som begär så ohöfligt, får ingenting.

Axel och Rosina (*på en gång*). Jag vill ha mera, jag vill ha mera!

Ma Bonne. Man brukar säga: söta Ma Bonne, var så god och ge mig litet mera.

Axel och Rosina (*skrikande*). Nej, jag vill ha mera, jag vill ha mera nu strax!

Ma bonne. Man kan ju alldeles mista öronen. Var' då tysta! Se ni, der komma två främmande barn som skratta åt er, när ni skrika så der.

Rosina (*ser emot landsvägen*). Det är desamma barnen, som Axel slog härom dagen.

Axel. Om de skratta, så skall jag slå dem en gång till.

Ma bonne. Inte har Axel hjerta till det. De se så beskedliga ut.

Axel. Om de understå sig att skratta, så . . .

PEHR och GRETA *komma gående på landsvägen. Pehr bär en bundt qvastar, och Greta bär en korg med smultron. De äro fattigt, men snyggt klädda.*

PEHR (*sjungande på melodin af "Spring, min snälla ren"*).

Verlden är så stor,
Skogen är så sval;
Uti löfvens sal
Liten fågel bor,
Sjunger der hvar dag,
Sjunger liksom jag.

GRETA.

Ängen är så grann,
Blommorna så blå,
Tusen fjärlar små
Fladdra om hvarann,
Fladdra der hvar dag,
Fladdra liksom jag.

PEHR.

Köp af mig en qvast,
Han är fin och ren
Och så mjuk och len
Och så stark och fast.
Litet björkeris
Gör dig snäll och vis.

GRETA.

Si så röda bär
Ifrån kullens brant!
För en liten slant
Får du allt det här.
Bara du dem ser,
Vill du visst ha mer.

Ma bonne (*går emot Pehr och Greta, medan Axel och Rosina stadna surmulna på afstånd*). God dag, kära barn. Hvad kosta qvastarna?

Pehr. Fyra penni stycket för qvastarna, kära mamsell. Det gör åtta penni paret. Icke en smula mer eller mindre. Tycker ni det är för dyrt?

Ma bonne. Åh nej, det har du ärligt förtjent, min gosse. Huru många par kan du binda om dagen?

Pehr. Vasserra, när jag är rätt flitig, kan jag binda tio par. Det blir allt en hel hop pengar. Men si, då får jag också vara qvick som en ekorre.

Ma bonne. Och hvad kosta dina smultron, min flicka?

Greta. Mamsell får vara god och ge hvad hon sjelf tycker.

Ma bonne. Är du nöjd med fyrtio penni för bären?

Greta. Det är alldeles för mycket, söta mamsell.

Ma Bonne. Huru lång tid har du behöft att plocka dem?

Greta. Pehr och jag ha varit i skogen allt sedan solen gick upp. Bittida om morgonen är det så vackert i skogen.

Pehr. Då sjunger hvarénda liten fågel i löf och gren, och si då sjunga vi med. Hi och hej, det är så roligt i skogen.

Ma bonne. Bli ni ej trötta, stackars barn? Och huru är det möjligt att gå barfota der ibland enrisbuskarna?

Pehr. Trötta? Hå hå, visst bli vi trötta ibland. Då sätta vi oss ned i den mjuka björnmossan och äta vår middag och tacka den gode Guden för maten. Barfota, säger mamsell? Nej men, vi äro så förnäma, att vi aldrig gå barfota i skogen.

Ma bonne. Jag tycker det ser ändå så ut.

Pehr. Ja, det ser bara så ut, för det att vi nu tagit af oss våra fina skor. Men se här, se på bara (*framtager ett par näfverskor*). Har man sett ett par vackrare skor? Vill ni se hur de passa? (*påsätter skorna*).

Greta (*framtager ett par dylika och trär dem på fötterna*). Jag har också ett par.

Ma bonne. Jaså, ni äta middag på björnmossan. Nå, hvad ha ni att äta?

Greta. Si så der ser det ut. Jag har ännu en bit qvar (*visar ett stycke groft bröd*). Vill mamsell ha, om mamsell är hungrig?

Pehr. Jag har redan ätit upp hela mitt brödstycke.

Ma bonne. Tack skall du ha. Men hvad ha ni att dricka?

Pehr. Att dricka?

Ma bonne. Ja, hvad dricka ni på det torra brödet?

Pehr. Hvad skulle vi dricka annat än vatten?

Ma bonne. Jag trodde ni hade mjölk.

Pehr. Åh, nog ha vi fått mjölk också ibland om söndagarna, när vi varit på prestgården.

Greta. Ja, och jag har en gång druckit kaffe, när granngårds-Lisa stod brud. Då fick jag hela två bitar socker, och den ena har jag ännu i behåll.

Ma bonne. Stackars barn! Hur är det möjligt att vara så fattig och ändå så glad?

Pehr. Si, nog är det ledsamt ibland, när man är hungrig, och när ingen vill köpa qvastarna, och när man ibland säger åt oss: ur vägen, tiggarungar! Men si, mor har lärt oss, att man skall arbeta så godt man kan, och hvar dag skall man be Gud. Deraf blir man glad till mods och glömmer all sorg.

Greta (*sakta till Pehr*). Ser du, Pehr, der är den elaka gossen, som slog oss i förrgår.

Pehr (*sakta till Greta*). Det är bäst vi gå hem till mor. Det är just som jag kände på mig att jag ville slå den der gossen igen, och det vore dumt gjordt. Mor säger alltid, att man skall hämnas ondt med godt.

Greta (*niger*). Adjö, goda mamsell. Här äro smultronen.

Pehr. Adjö, mamsell. Här äro fem qvastar. Tack skall ni ha för god handel.

Ma bonne. Hvart gå ni nu?

Pehr. Vi gå hem till mor.

Ma bonne. Är det er mor, som bor der i stugan?

Pehr. Ja, mamsell. (*I det han går, ser han Axel styft i ögonen och knyter näfven, men ångrar sig i detsamma och helsar vänligt i förbigående.*)

Rosina (*ser efter de bortgående*). Jag var så rädd att den otäcka gossen skulle slå oss.

Axel (*hotande*). Vänta, bara jag får tag uti honom . . .

Ma bonne. Det hade varit bättre att be de beskedliga barnen om förlåtelse. Det är Axel, som gjort dem illa, och icke de, som gjort Axel illa.

Axel (*föraktligt*). En sådan der qvastpojke!

Rosina. Såg Ma Bonne näfverskorna? Ja, det var visst något fint och gentilt.

Axel (*sparkar med foten qvastarna*). Hvad skall Ma Bonne göra med de der?

Ma bonne. Jag skall föra dem hem till ris åt Axel. Det skulle allt behöfvas.

Axel (*trotsigt*). Jag vill se den som skall ge mig ris. Ge mig mera russin?

Ma bonne (*framtager smörgåsar ur sin pirat*). Axel har redan ätit för mycket russin. Ät hellre en smörgås, det mår man mycket bättre af.

Axel. Jag vill inte ha smörgås. Jag vill ha russin.

Ma bonne. Se här, Rosina, ät nu en smörgås.

Rosina. Nej, jag vill ha mera karameller.

Ma bonne. Snälla Rosina, ät nu en smörgås. Se hvad han ser god ut. Der är skinka uppå och rökt lax, och om Rosina är snäll och äter, så har jag gömt ännu en bit kaka sedan i middags.

Rosina. Jag vill ha kakan nu strax.

Ma bonne. Men se nu på smörgåsarna. Här har jag en som är kalfstek uppå, och här är en med fågelstek. Om barnen äta kalfstek och fågelstek, så skall jag berätta för mamma att ni varit snälla.

Båda barnen. Jag vill ha kakan, nu strax vill jag ha kakan!

Ma bonne. Söta bästa Axel, söta lilla Rosina, ät nu smörgås först. Se'n skall ni få kakan och de stora röda smultronen. Se så vackra de se ut.

Båda barnen (*storskrikande*). Nu strax vill jag ha kakan! Nu strax! Nu strax! Nu strax vill jag ha kakan!

GREFVINNAN och MOR BRITA *komma ut ifrån stugan.*

Grefvinnan (*strängt*). Hvem är det som skriker? (*barnen tystna*). Hvarför skrika Axel och Rosina?

Ma Bonne. Jag har bett lilla grefven och lilla fröken vara så goda och äta smörgås med skinka och stek, och sedan skulle de få kakan efteråt, men lilla grefven och lilla fröken ville ha kakan strax.

Grefvinnan (*lika strängt*). Det går inte an. Ma Bonne klemar bort dem. När barn ej äta den goda mat man bjuder dem, så få de vara utan mat. De måste lära sig utaf hungern att icke förakta det, som mången fattig skulle anse för den största läckerhet. (*Till barnen*). Det är en stor synd att förakta Guds

gåfvor, och Gud straffar engång dem som ha gjort det. Mången, som ej velat äta kalfstek och skinka, när han var liten, får sedan vara glad att ha en bit torrt bröd, när han blir stor. Men det är en ännu större synd att vara högmodig och elak mot de fattiga, för det att Gud låtit en födas ibland de bättre lottade på jorden. Axel! Rosina! Mina barn, när jag ser ert hårda hjerta och ert onda sinne, så tänker jag att Gud velat straffa mig, arma mor, för det att icke heller jag alltid varit såsom jag bordt. Men det får icke längre så fortfara. Ni få icke mera bedröfva er mors hjerta med sådana elaka och skamliga uppträden, som i förrgår hände med de fattiga barnen vid vår port.

Axel. De stodo i vägen, när jag kom ut, och så kom jag litet att skuffa till dem, och så . . .

Grefvinnan. Tig. Jag såg alltsamman i fönstret. Jag sade er ingenting då, för det att jag tänkte på ett sätt att förbättra ert hårda hjerta, om Gud så vill. Hör nu noga på hvad jag säger. Jag säger det ej som straff, ty det är bättre att ni straffas utaf ert eget samvete. Jag säger det till er för det att jag är er mor, och för det att jag håller af er, och för det att Gud lagt det ansvar uppå mig, att jag skall försöka göra er till goda menniskor. Ni ha varit hårda och högmodiga mot de fattiga; derföre skola ni sjelfva bli fattiga och försöka huru det känns, när menniskor äro hårda och högmodiga mot er. Ni ha varit lata, derföre skola ni komma i strängt arbete. Ni ha varit trotsiga och egensinniga, derföre skola ni lära er lydnad och ödmjukhet. Ni ha föraktat de goda gåfvor i mat och kläder, som Gud har gifvit er, derföre skola ni lära eder att vara hungriga och törstiga och fattigt klädda. Och det allt skall ske redan i denna dag.

Axel. Söta mamma, förlåt oss?

Rosina. Söta mamma, var ej ledsen på oss!

Grefvinnan. Om jag i dag skulle förlåta er, så vore ni icke bättre i morgon. Ser ni den fattiga gumman, som står här? Det är mor Brita, jag känner henne mycket väl, hon har tjent hos mig uti många år. Hon och hennes barn, desamma som ni så illa behandlat, äro i all deras fattigdom mycket bättre än ni. Jag vill att ni genast i dag stadna qvar hos henne.

Axel. Men, söta mamma . . .

Rosina. I den der dåliga kojan!

Axel. Och med de der tiggarbarnen!

Grefvinnan. Jag vill att ni stadna qvar hos henne och alls icke bättre behandlas än hennes egna barn. Det är en stor godhet af mor Brita, att hon vill hafva besvär med två så vanartiga barn. Ni måste vara lydiga och undergifna mot henne och vänliga mot hennes barn. Ty från i dag äro ni sjelfva icke annat än två fattiga barn, som icke få bättre kläder och bättre mat än de andra.

Axel. Skall jag lyda den der?

Rosina. Skall jag gå uti näfverskor?

Grefvinnan. Ja, mina barn. Det måste ske. Jag har bedt mor Brita, att icke det minsta krusa för ert fina hull. Det första någon af er vågar visa henne olydnad eller förakt, så skall här sparas hvarken ris eller hunger och törst.

Axel (*trotsigt*). Hon skulle våga bara . . .

Grefvinnan (*mycket strängt*) Var säker att hon skall våga det. Farväl, mina barn. Ack, det är kanske länge, innan jag åter skall kunna kalla er mina barn. Från denna stund känner jag er icke mer.

Rosina (*gråtande*). Söta mamma, få vi aldrig mera komma tillbaka till mamma?

Grefvinnan. Det beror på er sjelfva. När jag en dag får säkra bevis, att ert hårda hjerta är förbättradt i godhet och ödmjukhet — då få vi se!

Axel (*halfgråtande*). Mamma . . . gå inte bort!

Rosina. Mamma får inte gå! Mamma får inte gå!

Grefvinnan (*med förställd röst*). Se efter edra barn, mor Brita!

(*Grefvinnan och Ma Bonne gå. Axel och Rosina vilja springa efter henne, men qvarhålles af mor Brita.*)

Slut på Första Akten.

ANDRA AKTEN.

(*Leksalen föreställer mor Britas fattiga koja.*)

MOR BRITA *sitter och spinnner.* AXEL och ROSINA, *klädda i fattiga kläder, vända mor Brita ryggen och se murriga ut. Axel binder qvastar, men bär sig oskickligt åt och bryter sönder qvistarna. Rosina fållar en handduk, men sticker sig med nålen i fingret och skriker för hvar gång till.*

Mor Brita.

Mel.: "*Månen sitter på fästet blå*".

Morgonsolen hon skiner klar
På gröna löf öfver kullen.
Hjulet löper, och tråden far
Och vexer lång uppå rullen.
Och lifvets tråd är af mödor bunden,
Men morgonstunden har guld i munden;
Han är så klar, han är så rar.

(*Talar emellan.*) Derföre, små barn, skall man stiga bittida upp och bedja sin bön och derefter arbeta. Då välsignar Gud ens arbete, och deraf blir man frisk och munter både till kropp och själ.

Ty aldrig finns det en natt så lång,
Att icke morgonen randas,
Och aldrig möda och sorg och tvång,
Att ej med glädje de blandas,
När samvetsfrid dina kinder målar,
Som gyllne äpplen i silfverskålar;
Det är min sång, mor Britas sång.

(*Talar åter*). Visst kan det kosta på i början att sofva på halm och stiga upp klockan fem på morgonen, när man är van att gäspa i dunbolster och sträcka sig till klockan tio på förmiddagen, men i stället lägga vi oss klockan nio på aftonen, och så är den saken hjelpt. Kurage, mina barn; bara vi bli vana, går det som en dans. Jag tänker, det är också ett nöje att gå bittida ut om morgonen och tvätta sig i den klara källan vid skogsbrynet och höra alla små fåglar i träden prisa Gud. Något så vackert ha Axel och Rosina aldrig förr sett. Jag tänker att Pehr och Greta snart komma tillbaka från skogen. Då få vi mera qvastlöf och kanske litet smultron, om barnen varit flitiga. Se här, Axel, ett stycke bröd, om du är hungrig. Vatten kan du sjelf hämta åt dig med skopan.

Axel (*snäsigt*). Jag är inte hungrig.

Mor Brita. Vill du ha bröd, Rosina? Hvarken du eller Axel åt någonting i går. Det dugde inte då åt er. Men nu är' ni hungriga, och hungern är den bästa kock.

Rosina. Det är så hårdt, jag kan inte bita af det.

Mor Brita. Åh, försök bara, det går nog.

Rosina (*tar brödet och ser på Axel*). Visst är jag bra hungrig . . .

Axel (*rycker brödet ifrån henne och kastar det i vrån*). Du får inte äta. Tycker du det passar sig att ta emot en sådan dålig mat af den der tiggarkäringen?

Rosina (*halfgråtande*). Men jag är så hungrig...

Axel. Nej, du får inte. Vi äro inga tiggare vi.

Mor Brita. Du har ett styft sinne, min gosse. Du har redan glömt hvad din mor sade i går, att Gud straffar dem som förakta hans gåfvor. Minns nu hvad jag säger dig. Du har kastat brödet, som är Guds gåfva, på golfvet. Det är en stor synd. Derföre skall du ej få någon annan mat, innan du sjelf tar upp brödet igen och ber Gud förlåta dig ditt syndiga öfvermod.

Axel (*trotsigt*). Det få vi se.

Mor Brita. Bryt inte sönder qvastlöfvet. Du har bara mera besvär att hämta dig nytt.

Axel (*sönderbryter alla qvistarna och trampar på dem*). Bryr jag mig om ert qvastlöf? Sådant är jag för god till. Ni skulle skämmas, att bjuda sådant der åt den som är af bättre folk än ni.

Mor Brita (*saktmodigt hela tiden*). Allt ärligt arbete är hederligt, och ingen är för god att arbeta. Ingen menniska är bättre född än den andra. Bättre eller sämre beror på ens eget uppförande.

Rosina. Söta Axel, gör inte så der!

Axel. Jo, ser du, det gör jag ändå. Jag skall visa det tiggarpacket, att jag ej alls bryr mig om dem. Tänk, Rosina, hvad de ha understått sig sedan i går! De ha tagit bort våra kläder och gett oss trasor i stället! De ha nekat oss mat, som man kan äta! De ha låtit oss ligga på halm! De ha tvungit oss att stiga upp midt i natten! De ha gett oss arbete, och ett sådant uselt arbete! Och till på köpet understår sig den käringen att kalla oss du!

Rosina. Söta Axel, det der har mamma *befallt* dem göra.

Mor Brita. Det har din mor *bedt* mig göra. Jag har gjort det för hennes skull. *Hon* är af bättre folk, ty *hon* är en god menniska.

Axel. Gör som du vill, Rosina! Jag tänker inte tåla det här längre. Jag går hem till mamma igen.

Rosina. Jag kommer med.

Mor Brita. Tänk på hvad du gör, Axel! För att komma hem till din mor, har du fem mil längs landsvägen och tre mil genom skogen, och den är full med vargar.

Rosina. Nej, gå inte, Axel. Blif här! Jag är så rädd för skogen och vargarna.

Axel. Jag är inte rädd. Nog hittar jag genom skogen, och jag skall visa, att jag ej låter kujonera mig. Kommer du med?

Rosina. Jag törs inte. Söta Axel, gå inte bort!

Axel (*i det han går*). Du är en kruka ... adjö!
(*Han går.*)

Rosina. Snälla, goda mor Brita, håll fast honom! Släpp honom inte till skogen! Jag är så rädd att vargarna äta upp honom.

Mor Brita. Låt honom gå ett stycke. Jag tänker han kommer nog tillbaka. Och skulle han lyckas att komma hem, så skickar hans mor honom genast tillbaka hit.

Rosina. Men jag vill inte bli ensam här. Jag vill hem till mamma. Nu strax vill jag hem till mamma.

Mor Brita. Hvad är det för ord? Det der får du vänja dig af med, min kära Rosina. Sy nu beskedligt; Pehr och Greta komma nog snart. Kanske smakar det nu att få en bit bröd?

Rosina (*tar emot brödet, biter och gör en grimas*). Usch, jag rår inte med det (*biter ånyo*).

Mor brita. Nå, hur smakar det?

Rosina. Inte smakar det så illa. Om jag bara hade något att dricka.

Mor Brita. Der är vattnet. Ös åt dig med skopan.

Rosina (*modfälld*). Skall jag inte få annat än vatten?

Mor Brita. Jo, om du varit snäll hela veckan, skall du få mjölk om söndagen.

Rosina (*läppjar på vattnet, gör åter en grimas, men dricker*). Är det bara vatten, det här?

Mor Brita. Ja, hvad skulle det annat vara?

Rosina. Så här godt vatten ha vi inte hemma hos oss.

Mor Brita. Det är hunger och törst, som ni inte ha hemma hos er. Vet du hvad, min lilla Rosina? Jag börjar tro, att du kan bli en snäll flicka, bara du blir af med en hop stygga vanor.

Rosina (*glad*). Nog ville jag bli, efter mamma vill det.

Mor Brita. Håller du mycket af mamma?

Rosina. Visst håller jag af min egen mamma.

Mor Brita. Då vill du visst inte göra mamma sorg?

Rosina. Nej, mor Brita, det vill jag inte göra.

Mor Brita. Fruktar du Gud?

Rosina. Ja, si det är så att . . .

Mor Brita. Hur är det? Fruktar du inte Gud?

Rosina. Jo, men . . . jag är rädd att Gud inte håller utaf mig, för att jag är så stygg.

Mor Brita. Gud håller visst inte af den som är stygg, men Gud håller af den som ångrar sina fel och vill bli en bättre menniska. Den hjelper han visst, när man ber honom derom. Hvar gång du har lust att göra det som inte är rätt, så tänk alltid: nej, så skall jag inte göra. Gud i himmelen och min mamma på jorden bli då så ledsna.

Rosina. Jag ville nog tänka så, bara jag skulle komma ihåg det. Söta mor Brita, påminn mig!

Mor Brita. Hvar gång det bär på sned för dig, min flicka, skall jag lyfta upp fingret så här. Mins du då?

Rosina. Ja, då mins jag.

Mor Brita (*vid fönstret*). Der ser jag Greta komma ensam från skogen. Hvar kan Pehr hålla hus?

GRETA (*inkommer, bärande enris i förklädet*).

Greta. God dag, mor. God dag, Rosina. Är inte Pehr redan hemma?

Mor Brita. Icke har jag sett till honom. Blef han i skogen?

Greta. En stund följdes vi åt, men så sade Pehr till mig: gå du öfver berget, sad' han, så kan du med detsamma snärja litet enris åt mor. Jag går nedanom berget, sad' han, förbi det stora kärret; der vexer så skönt qvastlöf, sad' han. Akta dig att du ej sjunker i kärret, sad' jag. Var intet rädd, sad' han, nog känner jag gångstigen. Och så gick han åt sitt håll och jag åt mitt. Jag tänkte att han skulle vara här förr än jag.

Mor Brita. Han kommer väl efter.

Rosina. Stackars Pehr, bara han inte gått vilse. Säg, Greta, såg du till Axel?

Greta. Inte det bittersta. Kom nu, så hjelpas vi åt att snärja enriset fint och nätt. Mor tycker så om att ha enris på golfvet.

Rosina (*rör vid enriset, men drar handen tillbaka*). Fy, så det sticker!

Greta. Hvad sen, om det litet pickar? Håll du qvisten, så snärjer jag af den.

Rosina (*litet förnämt*). Det kan du göra, som har färdiga handskar, men jag har inga handskar, ser du.

Mor Brita (*lyftar fingret*). Rosina!

Rosina (*förlägen*). Vänta, skall jag försöka. (*Tager enrisqvisten med handduken*). Se så, drag nu!

Greta. Kära du, hvad det der ser pjåkigt ut. Nå, det är detsamma. Hjelp mig nu att strö enriset.

Rosina. Skall jag strö...? (*ser på mor Brita.*) Ser du, nog skall jag strö, bara jag ej behöfver ta i det.

Greta. Du är rolig. Hur skall man då göra?

Rosina (*stött*). Det luktar så starkt, och sedan så... Ma Bonne brukar säga, att sådant intet passar för mig. Det får kammarjungfrun göra.

Mor Brita (*lyftar fingret*). Rosina!

Rosina. Tag hit (*strör enriset*)... aj, aj,... men det går ändå! Ser du, Greta, det går ändå.

Greta. Var inte rädd, kära Rosina, nog blir det folk af dig, bara du en gång blir van. Vänta litet, strö inte mera. Jag tror att du inte har sopat stugan ännu?

Rosina. Skall *jag* sopa stugan?

Greta. Ja, hvem då? Intet kan du väl tro, att mor skall göra det, när hon har dig och mig.

Rosina. Jag tänkte du skulle göra det.

Greta. Ja, när jag är hemma. Men som jag ofta är borta, så är det bäst att vi tura om. I dag är det din tur. Se så, här har du qvasten.

Rosina. Jag kan inte sopa.

Greta. Derföre skall du lära dig. Man blir ej strax färdig, ser du, i sysslorna, men mor ursäktar nog, om du fubblerar i början.

Rosina (*häftigt*). Men jag kan inte sopa, och jag vill inte sopa! Fy!

Mor Brita (*ser upp från spinnrocken*). Sopa, Rosina!

Rosina. Men jag vill... (*hejdar sig*). Jo, jag vill sopa, du ser ju nu att jag sopar! (*fattar qvasten nederst vid skaftet och sopar häftigt och otåligt*).

GRETA (*skrattande*). Jo, du sopar vackert. Vet du, så der sliter man sju qvastar om dagen, och det blir ändå bara lirum larum och hutsch rutsch och slarf. Jag vet en flicka, som aldrig gjorde något ordentligt, och hon kallades i alla sina dagar Slarfmaja. Se, så här skall det gå (*sopar*). Försök nu!

(*Rosina sopar och ser emellanåt på mor Brita*).

GRETA. Nu är det bra, nu skall jag strö enriset, och du kan gå efter ved. Det blir kalas i dag; mor kokar välling.

ROSINA. Skall *jag* gå efter ved?

GRETA. Ja, hvarför inte? Men det är detsamma, jag kan gå efter veden, bara du skurar grytan.

ROSINA. Skall *jag* skura grytan?

GRETA. Hå, jag trodde du skulle tacka mig för det. Du skall veta, att den som skurar grytan, den får... gissa bara! (*hviskar mycket vigtigt*) ja, den får *skrapa* henne!

ROSINA. Fy! Skrapa grytan!

GRETA. Du vet då inte alls hvad som är godt. Jag slår vad att du aldrig har skrapat hvarken gryt aneller slefven.

ROSINA. Nej, det har jag aldrig gjort.

GRETA. Sade jag inte det! Nå, skura nu bara! (*går ut och återkommer snart derpå med ved. Under tiden betraktar Rosina grytan med häpnad*). Nå? När allt går omkring, kan du hvarken skura eller diska?

ROSINA (*förnämt*). Jag kan inga pigsysslor.

MOR BRITA (*ser upp*). Skura grytan!

(*Rosina sätter sig att skura, bär sig förvändt åt och sotar sig i ansigtet.*)

GRETA (*medan hon strör enris*). En gång såg jag på herrgården en gryta. Der hade de kokat en gröt, som var så hvit, ja så hvit, som vår gröt är svart.

ROSINA (*suckande*). Risgrynsgröt!

Greta. Ja, så tror jag han kallades. I köket var en hundracka. Kökspigan lockade Prisse och ville att han skulle äta den hvita gröten med socker på. Men nej, se den dugde inte åt hundrackan, han ville ha stek!

Rosina (*skurande*). Han borde inte ha fått någon mat.

Greta. Så tyckte jag med. Men kökspigan sade: Prisse stackare är inte alltid nöjd med bara stek. Han vill ha grädde och sockerbröd.

Rosina (*småler*). Stackars Prisse!

Greta. Men så du skurar! Kära du, nu har du ju sotat dig. Det gör ingenting, det är bättre att vara Sotmurre, än Slarfmaja. Vänta (*torkar henne om näsan*), nu är det bra igen. Här skall du få några smultron. Och sedan, Rosina, sedan skall du få skrapa grytan!

AXEL *inkommer med nedslagen min, åtföljd af* PEHR, *som bär en bindel om pannan.*

Pehr (*hurtigt*). Si, god dag, mor, och god dag, flickor. Nu var Greta flinkare på foten än jag.

Mor Brita. Men hvar i all verlden har du varit så länge, Pehr, och hvarför är du bunden om pannan?

Greta. Ja, säg, Pehr, hvad har du i pannan?

Rosina. Axel, du är ju alldeles våt?

Pehr. Nå, nå, det kan hända hvarjehanda i skogen. Ibland kan man stiga litet miste, och ibland kan man stöta sig en smula. Karl är karl. Skulle man bry sig om alla små kataknuffar! Qvastlöf har jag duktigt, och trötta äro vi, för, se ni, Axel och jag träffades i skogen, och så kommo vi öfverens att följas åt hem. Det är alltsammans.

Greta. Men så blek du är, Pehr! Jag tror du blöder.

Rosina. Ja, du blöder, Pehr!

Pehr. Åh strunt, inte blöder jag.

Mor Brita. Gå ut, Rosina, gå ut, Greta! Gå till källan att hämta vatten. Jag vill tala med gossarna.

(*Greta och Rosina gå.*)

Mor Brita (*strängt*). Hvar ha ni varit? Och hvarför blöder Pehr?

Pehr. (*förlägen*). Jo, det var så, att... att när jag lemnade Greta och kom ned till kärret att skära qvastlöf, så såg jag Axel, som hade gått vilse, och så hjelpte jag honom på rätt, och så... och så kan det väl hända att jag stötte mig litet.

Mor Brita. Pehr, min gosse, du har ännu aldrig sagt osannt. Du vet, att ljuga är den allra värsta synd, och lögnen är början till allt ondt. Hvarför bedröfvar du nu för första gången din mor med en osanning?

Pehr (*som förut*). Kära mor, fråga inte mera. Nog blir den der lilla skråman bra igen.

Mor Brita. Nej, Pehr. Jag vill veta hur det hänger ihop.

Axel (*som hittills suttit med nedslagna ögon, stiger nu upp*). Ja, ni skall få veta det, mor Brita. Af mig skall ni få höra rena sanningen, ty det är gement att ljuga, och så elak jag är, så vill jag ändå inte vara gemen. Men Pehr, si med honom är det annat. Om han narras för er, så är det för att han... (*med tårarne i halsen*) för att han är hundra gånger bättre än jag... Ser ni, mor Brita, Pehr, han är en bra gosse, men jag är en slyngel, ja en riktigt nedrig menniska är jag, och ser ni, det är det, som han inte vill komma fram med för er, mor Brita.

Pehr. Inte skall ni tro det, mor. Inte mente Axel så illa, fastän det gick så i hastigheten.

Mor Brita. Raskt ut med sanningen, Axel! Det var rätt sagdt, och det tror jag; du kan vara elak, men du kan inte vara gemen. Nå, hur var det?

Axel. Jo, det var så, att jag tänkte gå hem till mamma genom skogen, efter den vägen var kortare. Men jag hade inte gått länge, innan jag råkade in uti kärret och begynte sjunka till knäet. Då hörde jag Pehr, som ropade ett stycke derifrån: gå inte dit, Axel, der är ett gungfly, det var der som klockarens bruna häst sjönk in i våras och drunknade. Men det harmade mig att Pehr skulle se mig och afråda mig, och jag gick på och sjönk allt djupare. Då kom Pehr efter mig och ropade allt mera: gå inte dit, Axel, du drunknar! Men jag hade i fickan en sexstyfversslant; den tog jag och skrek åt Pehr: om du inte låter mig vara i fred, så skall jag lära dig skrika. Pehr såg att jag sjönk och sjönk och snart skulle fara samma väg som klockarens häst, och derföre kom han ändå efter mig, och då blef jag så ond, så ond, att jag slungade slanten emot honom, och efter han var helt nära, träffade jag honom rakt i pannan...

Mor Brita. Stackars Pehr!

Axel. Ja, se mor Brita, på det sättet lönte jag en vän uti nöden. Det klack uti mig, när jag såg Pehr blöda, men tror ni jag vände om? Nej, jag klef allt längre fram och tänkte på trots arbeta mig igenom. Till slut sjönk jag så djupt, att jag ej mera kunde röra hand eller fot. Jag var nära att dö, ja på ett så styggt och eländigt sätt var jag nära att dö, mor Brita! Men då hörde jag någon ropa bakom mig: håll dig uppe, Axel, jag kommer till din hjelp! Och hvem var det, tror ni? Jo, Pehr var det, han som jag två gånger slagit och som ännu blödde af såret. Han var så blek och matt, att han knappt kunde gå, och ändå släpade han en kullfallen björk i kärret och kröp fram uppå den och hjelpte mig upp!...

Pehr. Och när du kom upp, föll du mig om halsen och begynte så bitterligen gråta...

Axel. Ja, Pehr, och då sade jag till dig: jag är inte värd att du räckt mig din hand uti nöden. Du hade kunnat låta mig vara, det hade varit rätt åt mig.

Mor Brita. Jag visste nog att Pehr skulle göra så.

Pehr. Hvad är det värdt att tala om det numera? Mor vet nu allting, och så slapp jag att ljuga; det var ändå det värsta af alltihop.

Axel. Nej, vet du, Pehr, ännu en sak vill jag säga dig. Jag är inte värd att du förlåter mig och låter mig bli din vän: men vill du det, så... (*Utbreder sina armar. Pehr omfamnar honom.*)

Mor Brita. Det är bra, gossar! Si så der vet Gud böja allas vårt hårda sinne.

Pehr (*hoppande af glädje*). Hi och hej, nu skall det bli lustigt här i skogen, och nu lofvar mor oss kalas på så rar välling i dag! Du äter ju välling, Axel?

Axel (*tar upp brödstycket i vrån*). Ja, tack skall du ha, det skall smaka rätt skönt. Och Gud förlåte mig att jag kastade bort brödet. Vet du, Pehr (*biter i brödet*) jag tror att aldrig ett sockerbröd smakat så bra.

Mor Brita. Axel, jag börjar tycka om dig.

Pehr. Än jag då? Si sådan duktig pojke den Axel är ändå! Hi och hej och hopp, nu skall det bli lustigt i skogen!

Slut på Andra Akten.

TREDJE AKTEN.

Samma plats som i första akten, utanför stugan.

(AXEL, *lika klädd som i andra akten, sitter på gräsbänken och täljer trädskedar. Färdiga skedar ligga bredvid honom.* PEHR *inkommer, bärande på ryggen en knippe med visplar och qvastar.*)

PEHR. Si god middag, Axel. I dag, vet du, har jag haft god lycka. Allt det här har jag bundit. Jag är så förnäm nu, att jag binder till och med visplar. Det betalar sig bättre, och nu går ingen nöd på oss, sedan du lärt dig att göra präktiga trädskedar. Det är inte så lätt, som mången tror.

AXEL. Ja, nu börjar det gå. I början skar jag mig beständigt i fingrarna, och när jag ville sälja mina första skedar åt klockaremor, sad' hon: de der duga inte åt grisarna! Jag var så ond, så ond, att jag varit färdig att kasta henne skedarna i ansigtet. Du kan tro, det kostade på att bjuda ut mitt arbete. En gång hörde jag pojkarne i byn ropa åt mig: hvad skall du med skedar, du som ingen gröt har?

PEHR. Ja, ingen i hela byn vet hvem du och Rosina äro. De tro, att ni äro lika fattiga som vi.

AXEL. Och då kom det onda, högmodiga sinnet öfver mig, och jag tog en käpp och slog pojkarna, ja jag slog dem så... så. Nog mins du det. Och det var dumt gjordt af mig, Pehr. Jag borde ha kommit ihåg huru jag förr var högmodig och elak mot dig, och i stället att hämnas, så räddade du mitt lif.

PEHR. Det är så länge sedan, att jag glömt bort det. Rosina och du ha nu bott ett helt år hos mor. Ja, precis ett år är det i dag, Axel!

Axel. Hvad säger du, är det ett år? Tiden går fort, när man beständigt arbetar.

Pehr. Ja, gör den inte? Och vet du, Axel, hvad mor sade häromdagen, när du var ute? Jag tackar Gud hvar dag för Axel, sad' hon, ty han, som förr var den elakaste af er alla, har nu blifvit den allra bästa. Han arbetar mer än någon annan af er och lyder min minsta vink och är nöjd med litet och har lärt sig att frukta Gud. Det fattas bara en sak ännu, sad' mor.

Axel. Kära du, det fattas mycket, mycket ännu.

Pehr. Det fattas ännu det, sad' mor, att Axel lär sig kufva sitt heta och stolta sinne till rätt ödmjukhet. Så sad' mor.

Axel. Ja, ser du, det var just det jag sade. Det är det allra svåraste, att bli oskyldigt föraktad och illa behandlad och ändå kunna hämnas ondt med godt. Det kan du, Pehr, men jag — jag är en stor slyngel, jag kan inte lära mig det. Och derföre lär jag väl aldrig mera få komma tillbaka till mitt hem.

Pehr. Försök bara, så går det nog.

Axel. Nej, det går inte, Pehr, det går inte. När någon slår mig, måste jag slå tillbaka. Sedan ångrar jag mig, men hvad är det hjelpt med det?

Pehr. Prata du! Inte slår du någon.

Axel. Jo, jag slår.

Pehr. Kom, så gå vi in till mor. Jag tycker jag känner os utaf bensoppa, eller också är det kål. Hvar i alla dagar har mor fått kål?

Axel. Gå du förut; jag måste först ha skeden färdig. Det är den bästa sked jag nånsin har gjort, och den skall du få, Pehr. Jag har ristat ditt namn på skaftet.

Pehr. Tack, kära Axel. Men hvarför arbetar du så der träget? I tre hela månader har du stigit en timma förr upp och gått en timma senare till sängs än alla vi andra. Hvarför arbetar du så der?

AXEL. Lofvar du att inte tala om det för mor?

PEHR. Men, Axel...

AXEL. Ja ser du, mor skall få veta det, men inte ännu. Det är så, som du vet, att jag varit en stor kanalje, ja en riktig rackare har jag varit, och jag har gjort mor mera bekymmer än ni alla tillsammans. Kommer du ihåg hvad min mamma sade mig, när hon lemnade oss? Mor Brita skall ge dig ris, när det behöfs, sade hon. Nu, ser du, Pehr, har det många gånger behöfts, men ändå har mor Brita förstått att få bugt på mig utan stryk. Och det har varit en stor lycka, ty jag är utaf den sorten, att stryk skulle ha gjort mig sju gånger värre. Derför kan jag aldrig nog tacka mor — och för allt det andra sedan, Pehr! Och derför har jag nu arbetat i tre månader litet mer än ni, för att spara ihop så mycket, att jag kan köpa åt mor en ny psalmbok. Det är alltsammans, Pehr.

PEHR. Är det inte det, som jag alltid har sagt! Nog är du bra, Axel, ja en krona till pojke är du. Men nu måste du komma in, för kålen sticker mig så godt i näsan, och jag kan inte smaka ett skedblad, om inte du är med. Se så, kom nu bara!

(*Drar Axel med halft våld med sig till stugan.*)

ROSINA och GRETA *inkomma, bärande tillsammans ett ämbare vatten, som de ställa vid stugan.*

ROSINA (*i det hon springer bort*). Vänta litet, jag kommer strax.

GRETA. Kom in nu, så hvila vi. Du är trött.

ROSINA (*återvänder med famnen full af granris*). Gå in du till mor. Jag skall breda ut granriset framför dörren.

GRETA. Det pickar inte mera, Rosina!

ROSINA (*breder ut granriset*). Usch, picka? Tror du jag är så pjåkig?

GRETA. I dag är det min tur att skura stugan

ROSINA. Det är jag som har sopat, jag borde också få skura.

GRETA. Ja, men du var sist med i tvätten.

ROSINA. Och du fick sist skrapa grytan.

GRETA. Ja, men du fick sist öppna grinden, när den stora vagnen for här förbi.

ROSINA. Nog kan du låta mig skura för det.

GRETA. Nog får du, om du nödvändigt vill. Men vet du, af sådant får man fula och grofva händer.

ROSINA. Mina händer duga nog, om de aldrig äro så fina.

GRETA. Kände du frun, som satt uti vagnen?

ROSINA. Det var en täckvagn, och jag såg inte hvem som satt inuti. Just en sådan vagn har min mamma också (*suckar*).

GRETA. Stackars Rosina, du trodde visst att det var din mamma.

ROSINA. Jag trodde det först, och hjertat hoppade så uti mig, att jag knappt kunde öppna grinden. Men vagnen (*suckar ånyo*), han for, utan att stadna. Inte var det min mamma. Jag är visst mycket för stygg ännu, för att få komma hem igen.

GRETA. Om du far, får jag så ledsamt efter dig. Men nog skulle du ha allt mycket bättre hemma.

ROSINA. Inte för det, ser du, men jag kan aldrig glömma min mamma. Jag har gjort henne så ledsen.

GRETA. Om det varit din mamma, så skulle hon ej ha kastat en silfverpenning åt dig från vagnen. Den penningen borde du gömma.

ROSINA. Åh, med den är det slut.

GRETA. Hvad nu? Har du redan tappat den?

ROSINA. Nej, medan du var till skogen, kom der en bonde på vägen med ett helt lass kålhufvuden. Och ser du, efter jag visste att mor Brita tycker så

mycket om kål och aldrig har pengar att köpa för, så köpte jag kålhufven för hela silfverpenningen. Dit gick han!

Greta. Nej, hvad säger du? Jag tyckte också strax att det osade någonting godt... Der kommer någon på vägen.

Rosina. Det är två främmande barn.

Greta. Hvad de äro grannt klädda!

Rosina. Alldeles som Axel och jag förut.

Greta. De se litet högfärdiga ut, tror jag.

Rosina. Alldeles som Axel och jag.

Greta. Det är bäst vi gå in. Kanske förakta de oss.

Rosina. Alldeles som Axel och jag.

Greta. De ha visst något att säga oss. De komma hit.

En främmande gosse och en främmande flicka närma sig.

Gossen. Hör på, tiggarungar, kan ni visa oss vägen till prestgården?

Greta (*sakta till Rosina*). Den der ger jag goddag.

Rosina (*till Greta*). Kommer du inte ihåg hvad mor har sagt oss? (*högt*) När man gått ett stycke längs vägen, tar man af åt höger, och då ser man prestgården vid sjön.

Flickan (*till gossen*). Låt oss hvila litet, jag är så trött (*lorgnetterar Rosina*). Nej, se för roskull på den der trasungen, Casimir! Ser du bara så granna skor!

Greta (*harmsen*). Kom in, Rosina. Du är för god att låta de der skratta åt dig.

Rosina. Det är rätt åt mig, Greta. Just så der har jag förr burit mig åt. (*De gå in i stugan.*)

Gossen (*med befallande röst utanför stugan*). Hej, är någon der?... (*bultar på fönstret*). Är' ni döfva?

Hör ni inte att jag ropar? (*Pehr och Axel komma ut.*) Skäms ni inte att låta bättre folk stå här och ropa en half timma?

Axel. Vi åto middag derinne.

Gossen. Har ni något som duger äta, så hämta hit. Fröken och jag kunde för roskull smaka på det.

Flickan. Jag slår vad att de ha ingenting annat än kött och potates.

Pehr. Vasserratri, om vi det hade! Men se här (*hämtar ett trädfat ur stugan*) om det behagas litet kål, det är gerna unnadt.

Flickan (*rynkar på näsan*). Kål!

Pehr (*förargad*). Ja just kål. Det är ingen hundmat, det.

Gossen. Tag hit en sked.

Pehr. Kära Axel, låna herrn den der vackra skeden, som du nyss fått färdig. (*Axel ger skeden.*)

Gossen (*gapskrattande*). En trädsked! Och så grannt utskuren! (*läser*) "Åt Pehr af hans vän Axel." Det är fasligt öm vänskap èmellan två tjufpojkar.

Axel (*uppfarande*). Tjufpojkar! (*hejdar sig.*) Var så god och ge skeden tillbaka. Den är alltför god... det vill säga, den är alltför dålig för er.

Gossen (*sönderbryter skeden och kastar bitarna mot Axel*). Der har du den. Jag skall lära dig vara näsvis, tiggarunge!

Axel (*fattar gossen häftigt i kragen och ruskar honom*). Slyngel, du har brutit sönder Pehrs sked! Om jag gjorde rätt, skulle jag krama dig till mos.

Flickan. Hjelp! hjelp! Han slår Casimir!

Axel (*släpper gossen och gör våld på sitt lynne*). Åh, var inte rädd för Casimir . . . jag ruskade bara helt litet i tröjan. Men gå nu din väg, munsjör Casimir, för, ser du, en annan gång kunde det allt hända, att du kommer i värre bastu.

Gossen (*i det han makar sig allt längre undan*). Det är oskickligt! Att bli öfverfallen så der uppå landsvägen, af sådant skojarpack . . . sådant tiggarfölje! Men vänta bara! Ja, vänta bara!

Flickan. Ja, vänta bara! (*de gå*).

MOR BRITA, ROSINA och GRETA *utkomma ur stugan.*

Mor Brita. Hvad är det för väsen jag hör?

Pehr. Ni skulle ha sett, mor! Här voro två högmodiga herrefolks barn, som skymfade oss och öknämnde oss, och så bröto de sönder Axels bästa sked. Men Axel slog inte gossen; nej, mor, han bara ruskade honom som en näfverlapp uti blåsväder. Jag hade så god lust att hjelpa till.

Greta (*som tittat utåt vägen*). Kom och se! Nej, se der kommer klockarens arga tjur på vägen. Nu ser han den främmande flickans röda duk, och när han får se rödt, blir han galen. Nu börjar han springa efter gossen och flickan . . . de springa undan . . . hjelp, hjelp, nu snafva de båda två uti diket . . .

(*Axel och Pehr springa ut.*)

Rosina. Jag är så rädd att oxen stångar dem.

Mor Brita. Se åt, Greta, hvad Axel gör.

Greta. Pehr hittar en gärdsgårdsstör . . . Axel rycker den af honom och springer mot tjuren. Just nu är tjuren vid diket . . . han är alldeles vild . . . han stångar ihjäl dem . . . Nej, vänta, Axel slår honom . . . tjuren vänder sig mot Axel . . . Axel springer åt sidan . . . aj, nu föll Axel, tjuren böjer sig ned och stångar honom . . . nej, Axel är åter på fötter . . . Pehr kommer till hans hjelp . . . nu stå de båda mot tjuren . . . se så, nu jaga de honom bort . . . och nu är faran förbi . . . och nu krypa de främmande barnen skamflata ur diket.

Mor Brita. Gud vare lofvad, nu är mitt värf fullbordadt. Blif här, barn. Jag kommer snart tillbaka (*går åt motsatta sidan*).

Rosina (*som gömt sitt ansigte i förklädet*). Törs jag se upp nu, Greta?

Greta. Vasserra, ja, sådan duktig gosse den Axel är! Och Pehr är ingen kujon, han heller. Der komma de.

AXEL, PEHR, *den främmande flickan och gossen återkomma.*

Rosina. Axel, Axel, hvad du har skrämt mig! Din tröja är sönderrifven. Minsann blöder du icke här på armen.

Axel. Det betyder ingenting. Det hade kunnat gå värre, men hornen fastnade i tröjan, och så fick jag bara en rispa i armen.

Pehr. Mins du, jag sade ju det, Axel, att du skulle hämnas så der.

Axel. Var tyst, Pehr. Kom ihåg gungflyn i kärret!

Greta (*förbinder Axels arm*). Sådan arm och sådant hjerta skulle alla gossar ha.

Den främmande gossen (*högdraget*). Tack skall du ha, min vän. Nog hade vi hjelpt oss sjelfva, men det var ändå beskedligt gjordt af dig. Min pappa är en mäktig man, han har nyss blifvit gårdsfogde hos grefvinnan på herregården. Om du talar väl med mig, kan du få bli dränggosse hos pappa, och sedan kan du med tiden bli min betjent.

Axel (*småleende*). Unga herrn är mycket god. Det kan visst tåla att tänka på.

Den främmande flickan (*till Rosina*). Du ser hygglig ut, du kan få komma med din bror. Till en början kan du få vakta min pappas grisar och höns, och om du sedan är mig i lag, kan du med tiden få bli min kammarpiga.

Rosina (*niger djupt*). Jag tackar allra ödmjukast för en så stor ära.

Pehr. Nej, nu kan jag inte hålla mig längre...

Greta. Och jag inte heller. Vet ni då inte... (*Axel håller Pehr för munnen och Rosina Greta*).

Axel. Vill du tiga, Pehr!

Rosina. Vill du tiga, Greta!

Pehr och Greta (*som hållas för munnen*). Um mum mum mum! (*alla barnen skratta*).

Under tiden inkomma GREFVINNAN och MOR BRITA, *utan att genast bli sedda af barnen.*

Mor Brita (*sakta*). Se här edra barn, ers nåd! Tag dem tillbaka, de äro nu värda all er kärlek.

Grefvinnan (*utbredande sina armar*). Axel! Rosina! Mina egna älskade barn!

Axel och Rosina (*flyga i hennes famn*). Mamma! Mamma! Kan du förlåta oss!

Grefvinnan. Ack, mitt hjerta har längesedan förlåtit er. Det har kostat mig många ensliga tårar att lefva ett helt år utan er, mina barn! Men det måste ske, och Gud har förbättrat eder genom lifvets hårda skola, medan det ännu var tid. Ni veta nu hvad det vill säga att frukta Gud, att arbeta, försaka, ödmjuka eder och vara nöjda också med en ringa lott. Ni veta nu sjelfva hvad den fattige måste lida, och aldrig mer skall någon af er förakta den som är ringare än ni. Aldrig mer skall någon af er kalla sig *bättre*, för det han är hög eller rik eller bildad eller skön, och en annan menniska *sämre*, för det hon har mindre del uti lifvets goda. Nu tager jag er tillbaka till ert förra hem, men mor Brita och hennes barn skall ingen af er förglömma. De ha betalat ert förra högmod med den största välgerning en menniska kan bevisa en annan: de, och Gud genom dem, ha gjort er till goda menniskor. Se på dem: så ser den rätta adeln och högheten ut, ty den bor uti hjertat. Men utan den är all annan höghet sämre

än intet. Se så, mina barn, nu har jag sagt hvad som legat mig uppå hjertat. Och nu är det er tur.

Axel (*kysser mor Britas hand*). Tack, mor Brita!

Rosina. (*likaså*). Tack, tack, mor Brita!

Mor Brita. Gud välsigne er, kära barn. Aldrig trodde jag att jag skulle upplefva en så glad dag.

Axel (*till Pehr*). Du och jag bli vänner så länge vi lefva.

Pehr (*förlägen*). Om lilla grefven så vill, så — får gå!

Axel. Skäms du inte, Pehr? Kommer du åstad och kallar mig för annat än du, så vet du att — jag kan slåss.

Greta. Månntro jag också törs kalla Rosina för du?

Rosina. Jo, det vore vackert att säga något annat, när man, som du och jag, ha skrapat grytan tillsammans.

Den främmande gossen (*knycker Pehr i armen*). Hör du, kan det vara sjelfvaste lilla grefven sjelf?

Pehr (*småslugt*). Hå, jag trodde lilla herrn visste det, efter han bjöd så hederligt betaldt för sitt lif.

Den främmande gossen. Så dum jag var, som kunde bjuda honom att bli min betjent! (*bockar för Axel*).

Den främmande flickan (*till Greta*). Skall det der vara hennes nåds egen lilla fröken?

Greta. Jo men, nog ser det nästan så ut.

Den främmande flickan. Jag såg det strax uppå henne, att hon var af bättre folk! (*niger för Rosina*).

Greta. Jo jo, och derföre bjöd lilla mamsell henne att bli sin kammarpiga, sedan hon först fått öfva sig att vakta hönsen och grisarna.

Grefvinnan. Det går inte an, att vi nu skiljas åt, utan mor Brita och hennes barn följa med oss till

herrgården. Der har jag låtit bygga en ny stuga åt er, goda vänner, på andra sidan om parken, så att barnen alla dagar få träffas ändå. Ni lofvar ju det, mor Brita? Och aldrig mer skall det fattas kål i er gryta.

Pehr. Hi och hej, jag skall binda åt hennes nåd de allra raraste visplar!

Axel. Trädskedarna tar jag på min del.

Rosina. Jag strör enriset.

Greta. Jag bär friskt vatten från källan.

Pehr. Och jag sjunger alla dagar, och så sjunga ni alla med si så här:

Verlden är så stor,
Skogen är så sval;
Uti löfvens sal
Liten fågel bor,
Sjunger der hvar dag,
Sjunger liksom jag.

Ängen är så grann,
Blommorna så blå,
Tusen fjärlar små
Fladdra om hvarann,
Fladdra der hvar dag,
Fladdra liksom jag.

Slut på tredje akten.

DEN TAPPADE KÄNGAN

Den tappade kängan.

En händelse vid Cargers hörn*).

(MADAM STRÖM *sitter vid hörnet och har framför sig en korg med kringlor, bullor och pepparkakor etc.*).

FÖRSTA VISAN.

Kom, mina gossar och pullor!
Hvem vill ha skorpor och bullor?
Hvem vill ha kringlor af bästa slag?
Kom bara hit, få ni smaken!
Franskade brö'n, ta mig maken!
Jag har bakat dem sjelf i dag.
Pepparkakor sju dussin!
Borgå tippor**) med russin
Och vindtböjtlar här har jag.

Kom, kära gubbar och gummor,
Flickor och raraste blommor!
Kom och köp er att mumsa på!
Inte ska' de vara dyra,
Köper ni två, får ni fyra;
Litet prutar jag se'n också.
Låt mig ej stå här med skammen!
Kom nu och köp af madammen!
Kära vänner, kom hit, se så!

---

*) En af de mest besökta platserna för månglerskor vid Helsingfors salutorg.

**) Ny uppfinning af bagarkonsten.

Nej — ingen kommer. Här sitter jag och skriker mig hes, och ingen vill köpa. I dag tänkte jag göra god marknad, efter det råkar vara julafton i qväll. Jo, pytt! Alla menniskor springa till Clopatts och Forsströms och Ekbergs och hvad allt de förnäma heta. Sjelfva Sibbogubbarna löpa till Catani för att köpa karameller med guldfransar på; — ingen skam! Och vi stackars kringelmadammer få sitta här med fulla korgar och tomma portemonajussar. (*Slår ihop armarna*). Husch, det är kallt!

Som jag nu inte frågade*) Sibbo-gubbarna om de hört något af syster mins barn! Stackars menniskan, hon dödde i höstas, och aldrig vet jag hvem som korjat**) barnungen. Jag har gudskelof skrapat ihop en smula på brända bullor och sura skorpor och skulle så hjertans gerna pyssla om syster mins flicka. Hon skulle bli min skrapbulla och ärfva allt hvad jag äger. — Men se här kommer en fru. Nu skall jag hugga duktigt till, och så skall jag pruta. Det tycka fruarna om.

En fru. Nå, min kära madam, hvad har hon för godt i korgen? Finns här något som duger åt barnen?

Madam Ström. Skall det vara krusada eller okrusada***). Skall det vara saffransbröd med mycket russin i eller med litet russin i? Skall det vara örfilar eller hundsfottar†)?

Frun. Hvad kostar kringlan?

Madam. Fyrtio penni, men det får nu vara för tjugu.

Frun. Tjugu penni! Nej, har man hört maken? Sådana kringlor köper jag hos Blombergs och We-

---

*) Nyländska.

**) Tagit vård om.

***) Nyländska.

†) Bakverk.

sterlunds för åtta penni, men för madams skull kan jag ge tolf.

MADAM. För fruns skull må det gå för sexton.

FRUN. Madam skall få fjorton.

MADAM. Inte under sexton. Det kostar ju bara mjölet.

FRUN. Åh, madam förstår nog att baka på bara vatten.

MADAM. Kära fru, veden är så dyr i år. Sexton penni! För det får jag knappt ett vedträd.

FRUN. Ved? Hvarför kan hon inte elda med stenkol?

MADAM. Hvarför inte med gråsten?

FRUN. Nå, så kan hon tigga sig ved. Ha vi inte en fruntimmersförening? Vill hon ta' fjorton penni?

MADAM. Sexton, det är sagdt.

FRUN. Så behåll sina kringlor, de äro bestämdt sura. Liksom inte vi, bättre folk, skulle ha andra utgifter! Sockret har stigit, kaffet har stigit, och hvad tror hon de ta för simpla hattband uti Bolins bod? (*i det hon går*). Hvad det folket kan ha för pretentioner! Det är följden af näringsfriheten och gaslysningen. Men efter jag är så nära, vill jag gå in till Beckers bod och pruta, så att jag får min nya sidenklädning för hundra mark (*går*).

MADAM STRÖM (*ensam*). Jo, jag känner igen mina nådiga fruar. Såtals ösa de ut, och théskedstals spara de in. Men här kommer en liten gosse.

EN GOSSE.. Hvad kostar en pepparkaka?

MADAM. Två penni stycket, min rara, lilla gosse. Huru många skall han ha?

GOSSEN (*räcker en slant*). Var så god och ge mig tre pepparkakor, en åt mig och en åt Nanne och en åt Mimmi.

MADAM. Men det är ju bara fyra penni.

GOSSEN. Jag har inte mera, söta madam.

MADUM. Nå, Gud signe barnen. Här har han tre pepparkakor. Dela nu vackert med sig.

GOSSEN. Adjö, söta madam. (*Går*).

MADAM. Adjö, adjö! Inte blir man rik på den handeln, men mängden gör det, sad' käringen. Hvad gör man inte för de kära små barnen? Ja, det förstås, inte tiggarflickor — nej! Men här kommer en pradajerska*). Nu har hon korpat åt sig allt godt, som finns på torget.

EN PRADAJERSKA. Hör på, madam kan slumpa hela korgen åt mig, så blir hon af med allt på en gång. Jag ämnar mig just till Sveaborg.

MADAM. Jaså? Jag skulle slumpa mina bullor åt er, och så skulle ni sedan taga fyradubbelt betaldt af de stackars fångarna? Nej, om jag aldrig en kappe sådde! Liksom jag inte visste hvad ni är för en!

PRADAJERSKAN (*med armarne i sidan*). Nå, hvad är jag för en?

MADAM. Det skall jag säga er. (*Sjunger.*)

ANDRA VISAN.

En som byter, en som köper
Mycket rart för ingenting;
En som flänger, en som löper
Och ragassar staden kring;
En som skojar och gulejar**)
Och som slåss med köksorna;
En som narrar, en som prejar
Och som nämns pradajerska.

---

*) Oprivilegierade månglerskor, mest judinnor, som uppköpa torgvaror i parti af bönderna.

**) Ragassa och guleja, torgtermer från ryskan.

"Har magistern gamla rockar?"
"Har frun gamla hattar, säj?"
"Mitä maksa? Edra bockar,
Edra grisar sälj åt mej!"
"Hvad, står jungfrun der och prutar?
Jag skall hela lasset ha."
Och ur vägen, folk och stutar!
Jag är en pradajerska!

PRADAJERSKAN. Ni misslyckade prenika! Ni sura, förtorkade, mössätna kringla! Vill ni att jag skall klösa ögonen ur er?

MADAM. Var nu tyst! Ser ni inte att här kommer en polis och en trumslagare?

PRADAJERSKAN. Ni sotiga ugnsqvast! Ni ogräddade degkluns! Ni .... (*man hör en trumma på afstånd*).

MADAM. Hör ni inte trumman? Låt se om de inte trumma efter något tjufgods, som ni har gömt.

PRADAJERSKAN. Jag har inte gömt det, jag har inte sett det. Ajös, madam, jag är alldeles oskyldig, jag har inte sett silfverskedarne. Jag har inte tagit schjuppskinnspelsen. Hör på, lilla beskedliga madam ... ni skulle just behöfva er en bahytt, och jag har precis en som passar åt er ... och om någon frågar efter mig, så har ni ju inte sett mig ... och bahytten skall ha silkesband, det lofvar jag er. Ajös, lilla, allrasomsötaste lilla madam, ajös, ajös! (*går.*)

MADAM. Ajös! ... Jo, det var en utaf rätta sorten. Men hvad må de trumma efter? Nu är det något tappadt igen. Helsingforsarne göra då aldrig annat än tappa det ena och det andra. De vore i stånd att tappa sin egen nästipp, om han inte vore så väl fastfrusen. ... Som jag nu inte törs lemna korgen heller. Nej, det kunde hända som det hände i går. Liten smul vände jag ryggen till, och vips var min bästa bulla borta! Tvi, sådan polis vi ha!

Om det helst varit mögligt och gammalt jernvägsbröd. Men nej, tiggarungen skulle ha färskbröd, det dugde inte sämre. Jag såg nog flickan, när hon kilade af mellan hölassen. Man kan bli dispenderat. Ja, jag blir riktigt skifonnierad hvar gång jag ser sådana små tiggarflickor. Jaha, jo, jag kunde just tro det. Der ha vi en.

(*En liten tiggarflicka sjunger.*)

TREDJE VISAN (mel.: *Folkvisa*).

Sparfven han flyger frusen och rädd
Allt under himlens fäste.
Drifvan hon är hans ensliga bädd,
Molnet det är hans näste.

Fast du är ful, och fast du är grå,
Klädd uti arma kläder,
Duger du nog för himlen ändå!
Sången ditt hjerta gläder.

Nu är du ensam, nu är du arm;
Vintrarna snöa tunga.
Snart kommer våren herrlig varm;
Då skall du bättre sjunga.

FLICKAN (*till madam Ström*). Söta, snälla madam, ge mig en liten slant!

MADAM. Aha, var det inte du, som stal min bulla i går?

FLICKAN. Söta, snälla madam, jag har aldrig stulit.

MADAM. Visst var det du. Hvarför är du utan känga på ena foten?

FLICKAN. Söta, snälla madam, jag har tappat min känga.

Madam. Säg bara sanningen. Den der kängan har du stulit, och du kom inte åt att stjäla paret. Vänta, jag skall laga att polisen tar dig.

Flickan. Söta, snälla madam, jag är så rädd för polisen (*springer bort*).

Madam. Spring du, de få väl fatt dig. Nu kommer trumman till Frenckells boklåda, men der körs så fasligt, och så har jag blifvit just som litet lomhörd på senare tiden. (*Hon lyss, och man hör trumman helt nära.*)

En röst (*utanföre*). Kungörelse. Alldenstund brrrr, brrrr — och eftersom brrrr, brrrr — och emedan brrrr, brrrr — alltså brrrr, brrrr — fyra hundra mark. Borgmästare och råd.

Madam Ström. Fyra hundra mark! De ha stulit fyra hundra mark! Tänk, om det är den der tiggarungen! Tag fast tjufven! Tag fast tjufven! Det är den der lilla flickan i rutiga halsduken. — Se, hur hon springer! Aha — nu fick polisen tag uti henne — Han för henne hit.

(*En polis drager den lilla flickan med sig.*)

Polisen. Jaså. Madam säger att du är en tjuf.

Flickan. Söta, snälla poliskusk, gör mig inte illa, jag har bara stulit en hötapp, som låg på torget.

Madam. Jo jo, du bekänner! Nå, hvad gjorde du med hötappen?

Flickan. Söta, snälla madam, jag lade den under mitt hufvud, när jag sof i natt på snön bredvid Kockens stall.

Polisen. Stackars barn! . . . Åh, madam skulle skämmas litet och inte besvära polisen med sådant der.

Madam (*flat*). Det förstås . . . inte var det för hötappen . . . men efter de stulo min bulla i går . . .

Polisen. Jaså (*griper flickan ånyo*); var det du, det?

Flickan. Aj aj, söta, snälla polisbisin*), släpp mig, släpp mig, så att jag får söka rätt på min moster!

Madam. Hvad pratar du om bisin? Är du hemma från Sibbo?

Flickan. Visst är jag det, söta, snälla madam. Min pappa är död, och min mamma hette Edla Adolfina Josefina Silfverström, och hon dödde i höstas, och nu har jag kommit hit för att söka rätt på min moster. Men jag har glömt hvad hon heter. Det var just som Bröms eller Fagerström eller något så der.

Madam (*rycker henne till sig*). Hjertandes barn, hvad är det du säger! Då är du ju syster mins lilla flicka, som jag sökt i Sibbo och hela Europien! Lotta liten, jag är din moster!

Lotta. Voj, voj, söta, snälla moster Fagerström, låt inte polisen ta mig!

Madam. Ström heter jag, och inte Fagerström. Och jag skulle låta polisen ta dig? Nehej — om den saken bli vi två, sad' räfven, när han höll gåsen i stjerten.

Polisen. Jaså? Madam sätter sig upp mot öfverheten? Madam skinkanedrar polisen?

Lotta. Voj, moster Bröms, nu tar han mig!

Madam. Ström heter jag, Ström och inte Bröms. (*hotande*) Jag vill se hvem som understår sig att röra minsta finger på Lotta liten.

Polisen. Jo, det gör öfverheten. Ni har sjelf sagt, att hon är en tjufunge.

Madam. Har jag sagt något så gement? Fy, gevaldiger, hvar har han sina öron?

Polisen. Har hon inte stulit en bulla?

Madam. Min bulla? Jaså, nu mins jag! Som det var Kudrakoffs gråa katt . . .

---

*) Polisgubbe. Nyländska; uttryck i Sibbo m. fl. orter.

Polisen. Ur vägen, käring!

Lotta. Si, nu tar han mig igen, moster Sjöström!

Madam. Ström heter jag och inte Sjöström. (*Till polisen.*) Käring kan ni vara sjelf, efter ni stretar mot Strömmen. Vill ni se mina naglar?

Polisen. Ni gamla degbytta!

Madam. Ni magra, hoplackade palt!

Polisen (*söker förgäfves rycka Lotta ifrån henne*). Jag skall lära er att tribultifiera polisen.

Lotta. Söta moster Strömbäck!

Madam. Unge, om du inte lär dig mitt ärliga namn, så lemnar jag dig i polisens klor.

Lotta. Voj, moster Ström-Ström-Ströming!

Polisen. Hör på, flicka, hvar har du mist din ena känga?

Madam (*hindrar Lotta att svara*). Hennes känga? Voj, som jag alldeles glömt det der! Hör nu, söta, lilla, rara herr öfveruppsyningsman, som är så söt och rar och beskedlig, om vi nu skulle lite si så der komma öfverens (*knycker honom i rocken*) ... si så... der tre mark eller så.

Polisen Hvad menar hon med det? Vill hon konstrumpera polisen?

Madam (*hviskande*). En helt ny tremarkssedel... Nå, fyra mark, får gå, herr öfverste gevaldiger! ... Tag nu reson, flickan är ju bara barnet. Sex mark, herr qvartals- distrikts- inspektifikationsmästare! ... Voj, voj, åtta mark då!

Polisen. Hvad är det hon pratar? Jag vill veta om flickans ena känga är maken till den här (*framdrager en liten känga*).

Lotta. Det är min känga!

Madam (*sakta till Lotta*). Sch, kära barn, fy skäm ut dig, vet du inte att det är stor synd att stjäla en knappnål! (*högt till polisen*) Söta herr polis-

mästare! Om hon nu också skulle ha tagit den, så är det ju bara ett litet oskyldigt nöje att snatta kängor.

Polisen. Men det är nu inte fråga om det, utan om fyra hundra mark.

Madam. Åh bevare mig, jag tror att jag dåndimpsar på stället! Har det stackars barnet verkligen stul . . . det vill säga, har hon råkat ta miste om en så faslig summa pengar?

Polisen. Nu pratar hon i nattmössan. Hörde inte madam hvad som trummades nyss på torget?

Madam. Vänta, låt mig se! Jo, det var brrrr brrrr, fyra hundra mark, borgmästare och råd.

Polisen. Det trummades att vaktmästar Blomros tappat ett bref, som han skulle bära till posten, och i brefvet voro sextontusen mark.

Madam. Sextontusen! Hå hå, då var ju Blomrosen värre deran än Nyholm, när han gjorde tjugufemrubelssedlar, som inte voro riktigt svarta.

Polisen. Ja, hvad tycks? Medan Blomrosen sökte och sökte och var på vägen att bli kollrig, kom en liten tiggarflicka till posten och lemnade brefvet med alla pengarna i, som hon hittat på gatan. De läto henne gå, utan att säga tack engång, men när de sågo närmare på brefvet, jo då blef der ett halloh! Ingen fick rätt på flickan, bara på hennes känga, som hon tappat i farstun. Och då lät magistraten trumma ut, att så och så har det händt, och att den lilla flicka, som kan uppvisa maken till kängan, skall få fyra hundra mark i belöning för det hon varit så ärlig och flink.

Madam. Fyra hundra mark! Och det får min egen lilla Lotta att sätta på sparbanken! Och hon är den ärligaste lilla flicka i staden! Men är det riktigt din känga, Lotta liten?

Lotta. Söta, snälla moster Sjöberg, visst är det min känga, hon är utan klack och har ett hål på stortån.

Madam. Ström, säger jag, och inte Sjöberg. Det är nu obegripligt, unge, att du inte kan lära dig hvad jag heter. Men det är detsamma, du skall väl komma ihåg det, när du blir min egen flicka.

Polisen. Kom, så följas vi åt till magistraten att visa kängan och lyfta pengarna. Jag får ju litet för besväret, eller hur, madam Ström?

Madam. Såå? Jaså? Nå, må gå, han skall få två mark för besväret — herr underuppsyningsman!

Polisen (*för sig*). Jag kunde slå mig i ro och bli postiljon, och så kunde jag köpa mig gård vid Robertsgatan. Gumman har pengar, och de der fyra hundra markerna kunde jag lägga i rörelsen. Tänk om jag gifter mig med det gamla skåpet!

Fjerde visan.

Madam.

Nu skall jag baka franskade brön,
Alu, alunda, alundalej!
Lotta liten, hon skall knåda degen skön,
Alu, alunda, alu!

Lotta.

Nu skall jag ta min moster i famn,
Alu, alunda, alundalej!
Strömsten heter hon, nu mins jag hennes namn.
Alu, alunda, alu!

Madam.

Ström, säger jag, och Ström, Ström och Ström,
Alu, alunda, alundalej!

Lotta.

Kära moster, det är som det vor' en dröm,
Alu, alunda, alu!

POLISEN.

Kära madam, säg, vill ni bli fru?
Alu, alunda, alundalej!
Tag mig till er man, och sköt polisen nu!
Alu, alunda, alu!

MADAM.

Tackar ödmjukast, är det på det vis,
Alu, alunda, alundalej!
Så är jag ej den första fru, som skött polis,
Alu, alunda, alu!

ALLA.

Nu är den saken aller och slut,
Alu, alunda, alundalej!
Som hände sig en dag precis vid Cargers knut.
Alu, alunda, alu.

Måtte för er så smaklig den bli,
Alu, alunda, alundalej!
Som Borgå-tippor med sjuhundra russin i!
Alu, alunda, alu!

SANNINGENS PERLA.

Saga i tre äfventyr.

Sanningens Perla.

Saga i tre äfventyr.

Personer: *Kungen.*
Drottningen.
Kungens härold.
Tulpan, kungens trädgårdsmästare.
Bumburrifex, röfvare, trollkarl och menniskoätare.
Bumburra, hans hustru
Axe } Tulpans barn.
Skida }
Rote Flink, en fattig gosse.
Vera, hans syster.
Funtus i Furusund, en mjölnargosse.
Calle Blomster }
Matte Lök } Axes och Skidas lekkamrater.
Fiken Blomster }
Katte Hopp }
Musti, en hund.
Gubbar, gummor och barn i kungens stad.

FÖRSTA ÄFVENTYRET.

En grön äng utanför trädgårdsmästarens stuga. Man ser planket till trädgården straxt bredvid. Axe och Skida, Calle, Matte, Fiken och Katte dansa. Funtus är för fet, för att dansa.

BARNEN SJUNGA:

Nu så är det vår i skog och blomstersäng,
Nu så dansa vi allt på den gröna äng,
Nu så sjunger lärkan fri och lätt och glad,
Nu så far en vind i björkens lätta blad,

Och den tunga granen sjelf ses gunga.
Susen, susen, vindar, susen nu med makt!
Tusen, tusen myggor dansa här i takt.
Nu så är det vår i skog och blomstersäng,
Nu så dansa vi allt på den gröna äng,
Nu så sjunger lärkan fri och lätt och glad,
Nu så far en vind i björkens nätta blad,
Och den tunga granen sjelf ses gunga.

Katte (*slår Matte*). Natthugg!

Matte (*slår Skida*). Der har du!

Skida (*slår Calle*). Du har det.

Calle (*slår Fiken*). Nej, Fiken har det.

Fiken (*slår Axe*). Axe har det.

Axe (*slår Funtus*). Funtus har det.

Alla barnen. Funtus har det! Funtus har det!

Funtus (*som suttit i gräset, stiger ovigt upp*). Nå, vänta litet, vänta litet, kom hit bara, så skall jag ge tillbaka.

(*Barnen springa undan och sjunga*):

Libi, libi, libi, libi, Lammskinns Kajsa,
Korfvarna spela och paltarna dansa.
Libi, libi, libi, libi, natthugg, Funtus,
Funtus, Funtus i Furusund!

Funtus. Vänta bara, jag skall funtussa er. Det var skada att jag åt gröt i middags; jag tror han gått mig i benen.

(*Barnen springa undan, och Funtus lunkar i sakta mak efter dem. Tulpan utkommer från stugan med en sprutkanna i handen.*)

Tulpan. Jo, jag kunde tro det, nu springa de otäcka ungarna återigen och trampa ned gräset. Aldrig göra de annat än odygd Guds långa dagen. Vill man hålla sig på gången, säger jag dem! Understå sig bara att nosa i trädgården! Rör man så mycket som qvisten af en björk innanför planket, så skall jag

låta den dansa på deras rygg. (*För sig sjelf*) Jo, det vore minsann vackert, om de skulle bryta af kröningstulpanen, som jag nu vattnat och skött i sex veckor liksom mitt eget barn! Han hinner just lagom bli färdig till kungens och drottningens kröning i öfvermorgon. Jag undrar hvad kungen skall säga, när han får se ett sådant mirakel. Det minsta han kan göra är att utnämna mig till riddare af den stora solrosen. Se det är en krachan, som duger; han är så stor, att han hänger en menniska ned på magen! Uff, det är hett i dag. Om jag blott hade någon, som hjelpte mig vattna trädgården. Men aldrig förstå sig de barnen på annat än nojs och spring. (*Rote och Vera inkomma.*) Der komma två nya barnungar. Hvad är man för ena? Hvad har man här att göra?

Rote (*lyftar på mössan*). Vi äro två fattiga barn utan far och mor. Vår far har varit soldat och stupat i kriget.

Vera (*niger*). Och vår mor har sålt rofvor åt kungen. Nu gå vi till kungens stad, för att söka oss tjenst.

Tulpan. Det skall man se; sådana pysslingar skulle få tjenst! Men det är sannt, man kan hjelpa mig med ett handtag. Kan man vattna blommor?

Rote. Vatten kan jag väl bära.

Vera. Och jag brukade vattna min mammas rofvor, den tiden vi ännu hade vårt lilla rofland.

Tulpan. Det är bra. Vattna nu blommorna der i trädgården, så får man mat och nattqvarter till i morgon. Men akta tulpanen, hör man, akta tulpanen! Den skall bevaras till konungens egenhändiga kröning. Gå nu, jag kommer strax efter. Akta tulpanen, säger jag, akta tulpanen! (*Går in i stugan*).

Rote (*tar sprutkannan*). Kom, Vera, så göra vi som han ber oss.

Vera. Det måse vara en rar tulpan. Den måste vi akta just som vårt eget öga. (*De gå.*)

Axe (*tittar öfver planket från trädgårdssidan*). Kom hit, pojkar, kom hit, så narra vi Funtus att söka oss.

Matte (*innanför planket*). Bara inte din pappa blir ond?

Axe. Åhå, kom på bara!

Skida (*innanför*). Kom hit, flickor, kom bara, var' inte rädda!

Katte (*innanför*). Der är Funtus, der är Funtus!

Axe (*innanför*). Kom, spring bakom buskarna, så att han intet får se oss!

(*Man hör oväsen inne i trädgården.*)

Calle (*innanför*). Aj, se nu sprang du öfver blomstersängarna!

Axe. Strunt i blomstersängarna. Kom bara, kom, så att inte Fnntus får se oss!

Funtus (*inkommer pustande och sätter sig, med ena benet under sig, utanför planket*). Puh, jag har sprungit ihjäl mig, jag går sönder, jag smälter till mos. Månntro jag har mina ben i behåll? Jo, här är det ena. Men hvar är det andra? Har intet någon sett till mitt andra ben? Hvar i verlden kan jag ha gjort af mitt andra ben?

(*Barnen titta med näsan ut genom plankspolarna och sjunga på melodien af gubben Noach, på det sättet, att hvar och en i sin tur sjunger Funtus.*)

Funtus, Funtus, Funtus, Funtus
Uti Furusund!
När han gick i qvarnen,
Så mala' han åt barnen
Sockerpullor, sockerpullor
Utaf hjertans grund.

Funtus (*halfgråtande*). Vänta litet, har någon sett hvar jag tappat mitt ena ben?

Barnen sjunga:

Funtus, Funtus, Funtus, Funtus
Uti Furusund!
När han gick i qvarnen,
Så mala' han åt barnen
Pepparkakor, pepparkakor
Utaf hjertans grund.

Funtus. Jag skall mala både pullor och pepparkakor åt den som hittar mitt andra ben.

Axe (*sträcker ut en käpp genom planket och slår Funtus på benet*). Der har du ditt andra ben!

Funtus (*hoppar upp*). Aj, aj, så det svider, aj, aj! Men hvad vill det säga? Jag tror jag har två ben. (*räknar*) Ett, två... Nej, låt mig räkna om igen: ett, två... (*hoppar ut i förtjusning*) Jag har hittat mitt andra ben! Jag har hittat mitt andra ben!

(*Barnen väsnas i trädgården.*)

Axe (*tittar öfver planket*). Pappa kommer! Pappa kommer!

Skida (*innanför*). Hör ni, flickor, tala inte om att vi varit i trädgården!

Axe. Ja, hör ni gossar, tala inte om det för pappa. (*Han gömmer sig åter.*)

Tulpan (*kommer ur stugan*). Det var rätt dumt att skicka de främmande barnen på egen hand ut i trädgården. Jag kan undra om de lemna stickelbärskarten i fred. (*Han tittar in genom planket.*) Hvad i all verldens dagar, hur ser här ut? Är det turkar, som grasserat i mina blomstersängar?... Min tulpan! Min tulpan! Min stora, sköna, rara tulpan!

Rote (*i trädgården*). Kom, Vera, det är ledsamt, men vi kunna ej hjelpa det.

Vera (*i trädgården*). Vänta, jag skall försöka att resa upp den granna tulpanen!

Tulpan (*utanför*). Sade jag inte det? Sade jag inte det? Nu ha de elaka tiggarungarna sprungit som

hottentotter på mina blomstersängar, och der står nu flickan och bryter af min sköna tulpan. Kom hit, skall jag lära er!

Rote (*innanför*). Kom, Vera!

(*Axe, Skida och de öfriga barnen inkomma från andra sidan, liksom från skogen.*)

Tulpan. Aha, är man der, ni också? Har man trampat ned ängarna, edra okynnesfän? Eller har man kanske varit i trädgården, säg?

Skida. Nej, söta pappa, vi komma just ifrån skogen.

Axe. Ja, der ha vi skurit oss hvisselpipor.

Katte. Och så ha vi plockat tranbär.

Fiken (*puffar henne i sidan*). Fy, så du ljuger.

Katte. Tyst, du. Det var så fasligt stenigt i skogen. Jag har tappat min ena känga.

Calle. Och jag har gått sned på min ena stöfvel.

Matte (*sakta*). Ja, när du sprang på farbrors blommor.

Calle (*sakta*). Tyst du, eller får du dig smörj.

(*Funtus inkommer, i det han känner på sina ben.*)

Tulpan. Bryr jag mig om edra kängor och stöflar! Bara man intet varit i trädgården?

Funtus. Det var så, att visst ha vi . . .

Katte (*håller för hans mun*). Om du inte är tyst, skall jag stjäla bort dina ben.

Skida. Hvad säger pappa, har någon gjort illa i trädgården?

Axe. Har någon gjort illa åt pappas tulpan?

Tulpan. Ack jag olycklige trädgårdsmästare! Mina blommor äro förstörda, min kröningstulpan är afbruten! Hvad skall kungen säga?

Katte. Jag tyckte jag såg två främmande barn i trädgården.

Calle. Ja, se der komma de båda två, och flickan bär tulpanen i handen.

(*Rote och Vera inkomma.*)

Tulpan. Ni mullvadar! Ni kålmaskar! Ni äppeltjufvar! Hur har man understått sig att göra en sådan skada i trädgården? Vet man, att kungen kan låta basa sådana odjur med bränn-nässlor, och det kan jag med!

Rote. Kära mästare, när vi kommo i trädgården för att vattna blommorna, var allt redan trampadt och förstördt. Intet rå vi för det.

Vera. Och här, kära mästare, är tulpanen. Jag försökte att resa upp honom igen, men han kunde ej stå, han var bruten tvärt af.

Tulpan. Nej, hör hvad de säga, de sparfungarna! De låtsa ej veta af någonting.

Katte. Hvad hon ställer sig oskyldig! Liksom intet alla visste att hon brutit af tulpanen.

Axe. Hvad han gör sig till! Liksom han inte stöflat tvärsöfver sängarna.

Fiken (*sakta*). Men hör du, Katte, det var ju du!

Matte (*sakta*). Men hör du, Axe, det var ju du sjelf, och vi följde efter.

Katte och Axe. Du ljuger. Det var de der!

Calle och Skida. Ja, ja, tiggarungarna rå för alltsammans.

Funtus. Vänta litet, nu mins jag. Intet var det de der, utan det var...

Katte (*sakta*). Hör du intet, att kungen kan låta basa oss alla med bränn-näslor?

Funtus (*sakta*). Ja, men efter de äro oskyldiga...

Katte (*sakta*). Hvar och en är sig sjelf närmast.

Funtus. Det var skada det, Katte. Jag känner ren huru nässlorna svida.

Tulpan. Hör ni det, ormungar? Hör ni det, böllflugor? Alla säga att det var ni, och det har jag sett med egna ögon.

Rote. Jag skall säga mästarn något. Min syster och jag bruka aldrig ljuga.

Vera. När vår moder dog bort ifrån oss, kallade hon oss till sig och sade: mina kära barn, jag är fattig och har hvarken guld eller silfver att gifva er, när jag dör. Men jag vill gifva er det som är bättre än silfver och guld, och det är tre språk ur den Heliga Skrift. Vill mästarn höra de tre språken?

Tulpan. Nå, hur lyda de språken?

Rote. Jo, det första är ifrån Vishetens bok och lyder så här: "*Den mun som ljuger, han dödar sin själ.*"

Vera. Det andra är ifrån Syrachs bok och säger så här: "*Tala aldrig mot sanningen, utan lid hellre försmädelse, om du är brottslig.*"

Rote. Det tredje är också från Syrachs bok och lyder så: "*Försvara sanningen intill döden, så skall Herren Gud strida för dig.*"

Tulpan. Det är vackra språk. Men tro ni också på dem?

Vera. Ja, mästare. Vår moder har lärt oss dem, när hon dog.

Rote. Och deraf kan mästarn förstå, att vi aldrig ljuga.

Tulpan. Kära barn, jag börjar tro, att man är oskyldig.

Katte. Jo, det är just vackert, när hon står der med tulpanen i handen!

Axe. Och pappa ser intet, att han har mull på sina fötter från trädgårdssängarna!

(*Matte och Fiken knycka dem förgäfves i kläderna.*)

Calle. Hvem annan skulle ha gjort det?

Skida. Det har ju ingen annan varit i trädgården.

Tulpan. Ja, det är sannt. Och likväl står man och ljuger för mig, ni falska, elaka tiggarbarn! Man packar sig fort bort, så långt vägen räcker. Man

tackar sin lycka att jag ej skickar hit länsman. Man borde sättas i kurran. Att så försöra min enda glädje, min sköna kröningstulpan! Men vänta bara, vågar man sig till staden, så skall jag berätta för kungen hvad man har gjort.

Rote. Kom, Vera. Var ej ledsen, min lilla syster. Vi äro väl fattiga, men vi äro rika ändå, så länge vi äga vår moders arf. (*De gå*).

Tulpan. Jag olycksalige trädgårdsmästare, jag ser sjelf ut som en afskalad tulpan! Hvad skall kungen säga, när han blir krönt utan kröningstulpan?

(*Går.*)

Matte. Adjö med er. Jag tycker inte om att vi ljugit på de fattiga barnen.

Fiken. Inte jag heller. Det sitter liksom en synål uti mitt hjerta.

Skida. Kanske hade du velat få ris med brännnässlor?

Axe. Dessutom är ju ingen skada skedd. Pappa lät de dumma barnen beskedligt gå.

Calle. Ja, kantänka. De sluppo bara med dåligt rykte om sig, och vi gingo fria.

Katte. Du, Matte, och du, Fiken, låts intet ha så förnäma samveten! Den som tiger och samtycker, när andra hjelpa sig med en liten nödlögn, han är inte en smula bättre än de.

Funtus. Just så är det. Fy skam, fy skam åt oss allesammans! (*börjar gå*).

Katte. Nej, se på Funtus i Furusund! Hvart tar han vägen med sina olyckliga ben?

Funtus. Jo, Funtus stackare är en smula dum, men Funtus skall visa att han är en ärlig karl.

Slut på första äfventyret.

ANDRA ÄFVENTYRET.

Bumburrifex stuga i vilda skogen. På väggen hänga bössor och sablar. Ett ljus brinner på bordet. En ugnsviska står i spiselvrån. Bumburra sitter ensam och kardar ull.

Bamburra (*sjunger på melodien af den gamla vaggvisan*).

Sof, mitt lilla yllegarn,
Sof på kardans tinnar!
Ulltapp är mitt lindebarn,
Ulltapp, som jag tvinnar.
Verlden, liksom kardan, är
Full af taggar och besvär.
Sof, mitt lilla lindebarn,
Sof på kardans tinnar!

Litet barn, när du blir stor,
Tar jag mjuka locken,
Spinner dig så fin som flor
På den snälla rocken.
Hjulet snurrar, tiden far,
Liten ulltapp blir så rar.
Litet barn, när du blir stor,
Spinns du lång på rocken.

Men här sitter jag och kardar och glömmer att min man, den store Bumburrifex, snart kommer hem. Ja, stor är han, det är säkert, men han finge hellre vara mindre än ett möss, om han lade af sina fula oseder. Det är liksom litet ruskigt emellanåt att vara fru åt en röfvare, trollkarl och menniskoätare.

Men hvad hjelper det? Någon syssla skall man ha här i verlden. Min gubbe är på sitt sätt en hederlig karl. När han röfvar något, så är det af andra röfvare. När han trollar, så är det bara för ro skull; något skall han roa sig med, gubben stackare, på lediga stunder. Menniskor äter han aldrig annars, än när han är alldeles glupsk och när jag inte har nog mat uti skåpet. Som nu till exempel. Det vore minsann inte godt för små barn att våga sig hit nu, när jag har bara en tupp uti grytan. Isynnerhet soldatbarn. Nå, för den saken kan jag vara trygg. Det är ett vargaväder i skogen; det regnar som om himmelen vore öppen. Jag tänker Musti fattig är glad att krypa i hundkojan derute.

Musti skäller utanföre: wow, wow, wow!

Bumburra. Jaså, gubben min kommer hem. Och jag som har bara en tupp till aftonvard! Jag har väl en gris också, men det är julgrisen. (*Hon öppnar dörren. Rote och Vera stiga in.*) Hvad i alla dagar! Två barn!

Rote. Kära mor, var så beskedlig och gif nattqvarter åt två fattiga barn, som äro genomvåta af regnet.

Bumburra. Packa er strax er väg! Ha vi rum för allt följe, som stryker omkring i skogen?

Vera. Vi ha hvarken far eller mor. Vi ha gått vilse i mörkret, och skogen är full af vargar.

Rote. Då sågo vi på långt håll ett ljus och blefvo så glade att träffa en stuga i skogen.

Bumburra. Glada? Ja, ni vore så lagom glada, om ni visste hvart ni ha kommit. Bättre vore för er att sofva i vargens kula. Men jag får väl se till hvad jag kan göra för er. Bli ni uppätna, så skyll inte mig.

Rote. Hvem skall bli uppäten?

Bumburra. Ni eller jag; men inte lär det bli jag, kan jag tro. Ni skall veta, att min man, den store Bumburrifex, är en menniskoätare.

Vera. Hu, Rote, kom låt oss gå härifrån; jag är så rädd.

Rote. Mor vill bara skrämma oss litet.

Bumburra. Inte kan ni stadna här, och inte kan ni gå ut till vargarna. Nå, så stadna då qvar. Det blir kanske något råd, bara ni ej äro soldatbarn. Min gubbe är ond på soldaterne, efter de inte låta honom röfva i fred, och derföre brukar han emellanåt äta upp deras barn.

Vera. Hör du, Rote! Han är också en röfvare!

Rote. Vår far var soldat, det skall jag aldrig förneka. Men nog vet jag ni hjelper oss, kära gumma.

Bumburra. Aj, aj, det var värre. Åhå, stackars barn! Men se, julgrisen måste jag spara ändå. (*Musti skäller: wow, wow, wow!*) Se så, fort med er in uti ullkorgen, och rör er inte, om lifvet är er kärt. (*Hon stoppar dem i ullkorgen och breder ett täcke öfver aem. Musti skäller ånyo.*) Nå nå, Musti, lagom väsen, jag kommer strax. (*Hon öppnar dörren. Funtus klifver in.*)

Bumburra. Återigen en som har brådt att bli uppäten! Nu har jag fem att sköta: tre barn, en tupp och en julgris!

Funtus. Hvad för slag? En gris? Kan man få sig en syltfot? Oho, jag behöfver mig nya fötter, jag har trafvat sönder mina gamla. Finns här en hofslagare, att jag kunde få mig ett par duktiga hästskor?

Bumburra. Hvad är du för en menniska?

Funtus. Jag är ingen menniska, jag är Funtus i Furusund. Mästar Tulpan har kört bort mig från qvarnen, för det jag sade till honom: Mästare, sad' jag, inte var det de fattiga barnen, som trampade ned edra blomstersängar, det var vi allihop, sad' jag. Axe sprang först öfver sängarna, Katte bröt af tulpanen, och jag ramsade åt mig en hel näfve med stickelbär, sad' jag. Du ljuger, sad' Axe. Akta dina ben, sad'

Katte. Vill du packa dig, sad' mästarn. Och så sprang jag så långt vägen räckte, och när vägen var slut, kom jag hit utan fötter.

Bumburra. Det vore skada på den der palten; jag tycker om honom. (*Musti skäller: wow, wow, wow!*) Fort, ställ dig i vrån derborta bakom granrisruskan, och rör inte en fena, förrän jag ropar dig!

Funtus. Hvarför det, mor?

Bumburra (*för honom i vrån*). För det att min gubbe tycker om paltar. (*Det bultar på dörren.*) Nå, nå, jag kommer, jag kommer. (*för sig*) Jo, nu är det väl tillställdt. Och jag, som inte törs slagta julgrisen! (*öppnar dörren*).

Bumburrifex (*inträder*).

Nå, Burra, säg, hvad har du nu till mat?
Jag är så genomglupsk som en krabat.
Jag sprungit hela da'n med sjumilsstöflar
Och hängt upp röfvare som tusan böflar.
Åt den der torpargumman, som du vet,
Hon som förlorade sin enda get,
Jag trollade en rödhvit ko i stället,
Och hvad den stackars käringen blef flat!
Men säg mig, Burra, hvad har du till mat?

Bumburra.

Du skall få tuppstek, mör som refbensspjället,
Det tycker du ju om? Jag undrar, jag,
Om du ej ätit något förr i dag.

Bumburrifex.

Två ekorrar, en katt, en liten hund
Och två små björnar. Det förslår ej mycket.

Bumburra (*framsätter åt honom den stekta tuppen*).

Nej, se den tuppen! Se det rara stycket!
Det kan just vattnas kungen sjelf i mund.

Bumburrifex (*i det han äter*).

Ja, kungen! Du må tro, nu är han ond!
Du har ju hört om det der perlesmycket,
Som drottningen har fått utaf en fé?
Nu har hon tappat det!

Bumburra.

Åh, kan man se!

Bumburrifex.

Och sedan . . . (*i det han vädrar med näsan*)
Men här luktar kristet blod!

Bumburra.

Ät på, min gubbe, ät, och gnaga benen!

Bumburrifex (*äter*).

Nu trummas ut, att den som hittar stenen,
Nej, perlan, menar jag, den skall . . . (*nyser*) Bestämdt,
Här luktar kristet blod!

Bumburra.

Jo, nätt och jemt,
Det är min katt, min gamla gråa Murre.
Åh, gnaga du på tuppen, kära Burre!

Bumburrifex (*gnagar*).

Jo, den som hittar perlan, han får nåd,
Och blir åtminstone geheimeråd.
Det hade jag kanhända lust försöka.
(*Vädrar ånyo och stiger upp.*)
Men . . . aldrig kan det vara katten, mor!
Jag vädrar barn . . . små barn . . .
(*han nyser*).

BUMBURRA (*söker hindra honom*).

Så dumt du tror!
Prosit, min gubbe! Låt nu bli att stöka.
Det är kanhända Mustis sjuka tass . . .
(*hindrar honom från korgen*)
Nej, der i korgen är ett kålrotslass,
(*hindrar honom från vrån*)
Och der i vrån ett gammalt korfskinn hänger.

BUMBURRIFEX (*i det han framdrager Funtus*).

Är det ett korfskinn?

FUNTUS.

Hu så styggt han blänger!

BUMBURRA (*för sig*).

Det är förbi med palten!

BUMBURRIFEX.

Det var skönt!
Här får man sig en stek. Min möda blir belönt.

FUNTUS. Nådig herr menniskoätare, skona mitt unga lif, jag är bara skinn och ben, som ni ser. Var så god och ät hellre upp den otäcka gårdshunden, han har en bra pels, ni skall bli riktigt varm invärtes.

BUMBURRIFEX. Svara mig, har din far varit soldat?

FUNTUS. Min farbror är mjölnare och heter Mylly Matti, nog känner ers nåd honom, han var bekant med Tattar Dara och Fride och Frode. Gå till honom, så får ni en mjölsäck som duger till gröt, och jag duger inte till välling engång.

Bumburrifex. Om här funnes något soldatbarn, skulle jag släppa dig lös.

Funtus (*skriker*). Finns här ingen soldat, som har öfverlopps barn?

Rote (*kryper ur korgen*). Här är jag, och min far var soldat.

Bumburra (*för sig*). Nå, den är då riktigt ifrig att bli stekt till qvällsvard!

Bumburrifex. Se på kålrötterna, som också få fötter under sig! Jaså, du är ett soldatbarn? Vet du också, att jag är hungrig och ämnar äta upp dig på fläcken?

Rote. Ja, det vet jag.

Bumburrifex. Nå, hvarför hölls du inte i korgen, din narr?

Rote. För det att du vill äta upp Funtus, och Funtus har sagt sanningen, när de andra ljögo på oss.

Bumburrifex. Der äro väl inte flera kålrötter i korgen? (*Rotr tiger.*) Ljug litet, min gosse, ljug en smula, så går det dig väl här i verlden. Det är ju mången som menar, att en liten nödlögn aldrig kan skada.

Bumburra (*knycker Rote i sidan*). Ljug litet! Ljug på bara!

Funtus (*knycker honom i andra sidan*). Kära du, ljug litet! Bara till husbehof!

Rote. Nej, jag ljuger aldrig. Men jag svarar blott för mig sjelf och förråder ej andra.

Bumburrifex. Det var mig en baddare. Nå, jag kan ju sjelf titta i korgen, sedan jag ätit upp dig. Lägg tröjan af dig, så smakar du bättre.

Bumburra (*för sig*). Att jag skulle ha bara en stekt tupp!

Funtus (*skriker*). Han äter upp oss! Han äter upp oss! Finns här inte något öfverlopps barn?

Vera (*tittar upp ur korgen*). Kära menniskoätare, låt Rote vara, och ät hellre upp mig!

Bumburrifex. Aha! Der är en liten rofva bland kålrötterna. Hon skall smaka mig godt till efterrätt.

Bumburra (*går ut*). Nej, om det också vore en påskgris, så måste han nu i grytan.

Rote (*rycker en sabel från väggen*). Vågar du röra min lilla syster, så gör jag med dig som David gjorde med Goliath?

Bumburrifex. Nå, huru gjorde David med Goliath?

Rote. Han högg hufvudet af honom.

Bumburrifex (*skrattar med full hals*). Hahaha, nej, det var det roligaste jag på länge har upplefvat. Hugga hufvudet af mig? Nej, det är för tokigt, hahaha, hahaha!

(*Funtus smyger sig bakom Bumburrifex, lägger krokben för honom och drar honom omkull*).

Funtus. Skynda dig, Rote, här är Goliath, och du är David.

Rote (*med lyftad sabel*). Lofvar du att inte göra illa åt någon af oss? Annars är jag tvungen att slå ihjäl dig, menniskoätare!

Bumburrifex (*fortfar att skratta der han ligger på golfvet*). Nej, håll — hihihi — jag skrattar ihjäl mig — hohoho — det var det värsta jag nånsin har sett — uhuhu, hihihi, hohoho! Tappre hjelte, skona mitt lif!

Rote. Ja, skratta du, men lofva mig hvad jag begär, annars . . . .

Funtus (*härmande*). Uhuhu! Hohoho! Ljug litet, min gosse, så går det dig väl här i verlden! Vet du också, att jag är hungrig och ämnar äta upp dig på fläcken? Lägg tröjan af dig, så smakar du bättre.

Bumburrifex. Nej, jag står inte längre ut, — jag dör utaf skratt. Och till på köpet har jag ej fått mer än en mager tupp.

Bumburra (*återkommer*). Hvad är det jag ser, min gubbe ligger raklång på golfvet! Understå ni er, barn, att vara näsvisa mot den store Bumburrifex? Vet' ni inte, att han kan i ögonblicket förvandla er alla till kråkor?

Funtus (*kryper i vrån*). Hu, jag tycker redan att jag känner en kråkfot uti min venstra stöfvel!

Rote. Vill du lofva, att ej göra oss illa?

Bumburrifex. Hjertans gerna, men på det vilkor att jag får mig mera till mats.

Bumburra. Här, kära gubbe, här har du julgrisen; det går väl inte af för mindre nu, kan jag tro.

Bumburrifex. Vare sagdt, så sluta vi fred.

Rote (*sticker sabeln i slidan*). Nu kan du stiga upp. Jag hugger ej hufvudet af dig.

Bumburrifex (*uppstiger*). Och jag äter ej upp dig. Den ena grisen kan vara så god som den andra.

Funtus (*med värdighet till Bumburrifex*). Du kan behålla tröjan på dig. Jag skonar ditt lif.

Bumburra. Jag har ett förslag. Vi gå alla till staden och söka drottningens perla. Hvem vet hvad som kan hända? Drottningen har fått henne af Sanningens fé.

Rote. Vi följa med.

Bumburrifex. Topp! Hittar jag perlan, så blir jag hofröfvare, geheime-trollkarl och kunglig menniskoätare.

Funtus. Och hittar jag perlan, så blir jag storfuntus af Furusund.

Sång.

Vera.

Månntro jag, stackars lilla,
Törs krypa ur min korg?

Bumburrifex.

Jag gör dig intet illa,
Haf derför ingen sorg!

Rote.

Vi låta oss ej skrämma;
Vår fader var soldat!

Funtus.

Men Funtus, som är hemma
Från qvarnen, vill ha mat.

Bumburra.

Kom, kära barn, till spisen;
Vår qvällsvard skall bli bra:
Min gubbe äter grisen
Och ni syltfötterna.

Bumburrifex.

Nej, grisen, som hit flugit,
Gif den åt barnen du,
Ty hade barnen ljugit,
Så åt jag upp dem nu.

Alla.

Ett ärligt ord, det duger
Och varar längst ändå.
Hur bra man också ljuger,
Får man med skammen gå.
När samvetet är mätarn,
Som stakar lifvets stig,
Skall sjelfva menniskoätarn
Till sist bli god mot dig.

(*Slut på andra äfventyret.*)

TREDJE ÄFVENTYRET.

Torget utanför konungens slott. På ena sidan en brunn, på andra sidan träd. Folk går fram och tillbaka. En gumma bjuder ut äpplen och grönsaker. En laukkurysse bjuder ut halsdukar och band. En liten flicka bjuder ut bär. En tiggargosse begär.

GUMMAN MED ÄPPLENA.

Nu står hela skogen af äpplen så full,
Håhå!
Och äpplena äro af klaraste gull,
Håhå!
Och den som vill plocka
Båd' trinda och tjocka,
För mig skall han krusa och niga och bocka,
Håhå, håhå, håhå!

LAUKKURYSSEN.

Men vill du spatsera i skogen ibland,
Håhå!
Så måste du köpa dig halsduk och band,
Håhå!
Och innan du slutar,
Kanhända jag prutar
Och ger dig på köpet två russende strutar,
Håhå, håhå, håhå!

FLICKAN MED BÄREN.

Och vill ingen köpa så röda små bär?
Håhå!
Se, hela min rikdom i korgen är,
Håhå!

En penni för stycket
Är inte för mycket,
Men vill ni ge mindre, beror det af tycket,
Håhå, håhå, håhå!

TIGGARGOSSEN.

Jag kommer från norden så långt hit ut,
Håhå!
Vår åker är frusen, vårt bröd är slut,
Håhå!
Men Herren, som föder
Små sparfvarnas bröder,
Han skall också höra den arme, som blöder.
Håhå, håhå, håhå!

(*Under tiden ha Rote och Vera inkommit från ena sidan och från andra sidan Fiken, Katte, Calle och Matte. Fiken och Matte samt gumman och laukkuryssen lägga slantar i tiggargossens mössa.*)

FLICKAN MED BÄREN. Kära du, jag har inga pengar, men här skall du få hela min korg. Är du hungrig, så ät.

TIGGARGOSSEN. Nej, tack skall du ha.

ROTE. Jag har heller inga pengar, men min tröja är bättre än din. Kom så byta vi tröjor. (*De byta tröjorna.*)

VERA. Och här skall du få min halsduk.

TIGGARGOSSEN. Tack skall ni ha.

KATTE (*till Calle*). Ser du, Calle, der hänger ett rödt band ur ryssens väska. Ryck sakta ut bandet, så länge jag talar med ryssen, och gif det sedan åt mig.

CALLE (*sakta*). Men det är synd att stjäla.

KATTE. Åh, den som kan ljuga, kan också stjäla. Det vet ju ingen; man nekar till allt.

CALLE. Ja, det är sannt.

KATTE (*till ryssen*). Nej, så vackra halsdukar ni har! Får jag se på dem? Hvad må ni begära för dem?

LAUKKURYSSEN. Skall det varas den dobra duks eller den karaschå duks? Den dobra duks kostar en rublej, men lilla dusekinka får den för femti kopek. (*Under tiden stjäl Calle det röda bandet och smyger det åt Katte*).

KATTE. Ack, hvad ni är beskedlig. Vill ni sälja duken för tio kopek?

LAUKKURYSSEN. Paschalusta — fyrti kopeks? Trettiåtta kopeks. Nå, tretti kopek för den dobra duks! Nålar och bands, skall det varas? (*han söker bandet*) Voj, min röde band! Polis! Polis! Durak har stulit min röde band.

(*Det blir tumult på torget. Rote råkar oförvarande stöta omkull äppelgummans korg.*)

ÄPPELGUMMAN. Polis! Polis! Mina äpplen! Mina gulläpplen!

(*Trädgårdsmästar Tulpan inkommer med Axe och Skida. De äro alla mycket grannt klädda.*)

TULPAN. Hvad är här för ett väsen? Ur vägen, patrask, för kungens trädgårdsmästare!

AXE. Ur vägen, patrask, för kungens trädgårdsmästares barn!

ÄPPLEGUMMAN (*tager Calle i rocken*). Det var han, som stjelpte omkull min korg!

ROTE. Nej, det var jag. Förlåt mig, det var oförvarande; men vill ni ha betaldt, så kan ni taga min mössa. (*Gumman tager hans mössa*).

LAUKKURYSSEN (*till Rote*). Durak! Det är du som stulit min röde band!

KATTE. Ja, visst var det han. Calle och jag, vi sågo det med våra egna ögon. Är det ej sannt, Calle?

CALLE (*förlägen*). Ja, det är sannt.

Tulpan. Aha, man känner igen den slyngeln. Det var han, som bröt af min stora tulpan. Och nu har han stulit på köpet.

Rote. Det är ej sannt. Jag kan ej ljuga, och derföre kan jag ej stjäla heller.

Tulpan. Tyst, der kommer kungens härold. Ur vägen för oss, som höra till hofvet!

(*Härolden marscherar högtidligt in och uppläser följande plakat*):

Vi Amundus den tjugonde, konung af Mesopotamien, storherre till solens uppgång och nedgång, grefve till månskenet, friherre till Drakeland och bundsförvandt till den stormäktiga Veritas, drottning öfver Sanningens rike, etcetera, etcetera, etcetera; göre veterligt:

Alldenstund en vacker dag
Vår gemål, fru Amandilla,
Plågades af törst rätt illa
Och af nådigt välbehag
Täcktes luta höga munnen
Till att dricka här ur brunnen,
Men dervid olyckligtvis
Föll ifrån vår drottnings änne
Perlan af omätligt pris,
Som var fordom skänkt åt henne
Utaf drottning Veritas;
Alltså nu förständigas
Hela kungens land och rike,
Att dess alla undersåter
Månde söka skaffa åter
Denna perla utan like.
Derföre vår vilja är,
Att de alla, gamla, unga,
Arma, rika, lätta, tunga,
Klifva ned i brunnen här.
Och må hvar och en besinna
Lönen för ett slikt besvär,

Hvem än ödets gunst beskär
Att den dyra perlan finna,
Han skall vara kungen kär,
Hon skall all hans ynnest vinna.
Men tillika vare sagdt,
Efter Sanningens furstinna
Står osynlig här på vakt
Och har öfver brunnen makt,
Att den som engång har ljugit
Blott så länge blixten flugit
Och en svala blinkat har,
Den skall klfva upp ur brunnen
Med ett märke omkring munnen,
Som skall vittna hvad han var
Och i all hans lefnads dar
Stå som lögnarmärke qvar!

Detta är vårt bud och befallning, som skedde i vårt kungliga slott i dag den femtonde hujus detta år:

Amundus.

Alla. Lefve konungen!

(*Konungen och drottningen inkomma med hela sin svit och sätta sig på throner, som föras med.*)

Kungen. God dag, mitt folk!

Drottningen. God dag, kära folk! Hur står till?

Tulpan. Tackar som frågar, nådiga fru drottning, det slarfvar ju af, en dag omsender. Jag önskar jag nu hade den vackra tulpanen, som jag ämnat till kröningen, men de här tiggarungarna bröto af henne, och dessutom ha de stulit, litet här och litet der.

Kungen (*till Rote*). Jaså, hvad är du för en?

Rote. Jag heter Rote, och min syster heter Vera. Vår far var soldat och har stupat i kungens tjenst. Vi äro oskyldigt anklagade, och till bevis derpå vill jag nedstiga i Sanningens brunn.

Kungen. Nej, vänta litet, min gosse, tills folket samlats. Jag tycker om dig.

Drottningen (*till Vera*). Du ser snäll ut. Det vore skada, om du skulle redan ha lärt dig att ljuga och stjäla.

Vera. Åhnej, fru drottning. Då skulle jag ej kunna sjunga min mammas visa.

Drottningen. Nå, sjung din mammas visa, så får jag höra.

Vera. Jag vet inte om jag törs. Ty, ser drottningen, det är en visa om perlan.

Kungen. Ja, sjung du, min lilla flicka, så ha' vi något att göra, medan vi vänta.

Vera (*sjunger*).

Der satt en engel på molnets rand
Och såg på verldenes villa.
Der var så mörkt uppå jordens strand,
Det tyckte engeln var illa.
Och der var falskhet och lögn och svek,
Det tyckte engeln var ledsam lek,
Och då gret engelen lilla.

Då föll hans vackra, hans klara tår
Och blef en perla i hafven;
Der låg hon gömd uti tusen år,
Förgäten, glömd och begrafven.
Och alla sågo den perlans glans,
Men ingen visste hvar perlan fanns,
Så djupt, så djupt uti hafven.

En dag så rodde . . . (*hon stadnar*).

Drottningen. Fortsätt, mitt barn!

Vera (*börjar ånyo*). En dag så rodde . . . (*med gråten i halsen*) En dag så . . .

Kungen. Aha, jag förstår. Du har narrats, och derför så kan du ej sjunga visan till slut.

VERA (*snyftande*). Det var så att . . . i natt tog jag fast en loppa . . . och så sad' jag: nu skall du få hoppa! . . . och så . . . och så lade jag henne i . . . i ett glas vatten!

DROTTNINGEN. Ack, du lilla oskyldiga vän, Gud gifve ingen af oss hade en större falskhet att ångra!

TULPAN. Herr konung, här får jag den äran att presentera mina barn, den rara Axe och den snälla, blomstrande Skida.

AXE (*skrapar med foten*). Mjuka tjenare!

SKIDA (*niger förnämt*). Mjuka tjenarinna!

KUNGEN. Jag tycker att det der axet och den der skidan behöfde en smula tröskas . . . Den der ser just ut som en tröskmaskin! Hvad är ni för folk?

(*Bumburrifex, Bumburra och Funtus komma in*).

BUMBURRIFEX. Herr kung, jag är den store Bumburrifex. Jag har ledsnat att trolla, röfva och äta upp menniskor bara för roskull. Och efter kungen kan behöfva en sådan karl som jag, så har jag tagit min rensel med mig.

BUMBURRA. Ja, i den bruka vi stoppa alla elaka barn.

FUNTUS. Och jag är Funtus i Furusund. Jag har blifvit så fet för det jag haft för litet att göra. Derför skall kungen vara så god och göra mig till polismästare, så får jag springa tillräckligt, om jag vill få fast alla skälmar i verlden.

KUNGEN. Det är bra, jag tar er alla uti min tjenst. Men nu är det tid att söka perlan. Härold, förkunna mitt bud för folket!

Trumpetstötar. Härolden förkunnar:

Kungens bud och vilja är,
Att tills perlan blifvit funnen,
Skola alla menskor här
Krypa nu på stund i brunnen.

(*Musiken spelar upp en marsch och alla, utom kungen, drottningen och härolden, klifva, den ena efter den andra, ned i brunnen.*)

Kungen. Nu är hela mitt folk i putten!

Drottningen. Men kära du, huru kunna de alla få rum der nere?

Kungen. Var obekymrad, brunnen är ofanteligt stor nedtill, och dessutom har jag låtit pumpa bort vattnet. Mörkt är der, som i lögnens rike, men derföre lyser Sanningens perla blott desto klarare. Den sannfärdigaste skall finna henne, men alla lögnare och bedragare skola få ett märke för all deras tid. Den goda fén har tänkt på mitt rikes bästa. Hon skänker mig ett medel att skilja de goda ifrån de onda.

Drottningen. Ack, få se, få se, om någon hittar Sanningens perla!

Röster i brunnen. Perlan är funnen! Perlan är funnen!

Trumpetstötar. Härolden utropar:

Kungens bud och vilja är,
Att, se'n perlan nu är funnen,
Skola alla men'skor här
Krypa strax på stund ur brunnen.

(*Nu börjar den ena efter den andra krypa ut i följande ordning: Först kommer Rote och Vera med en liten svart prick på kindbenet. Vera hemtar åt drottningen Sanningens perla.*)

Drottningen. Tack, min lilla flicka. Jag är mycket glad att du funnit perlan. Du skall blif a mitt eget barn, och sen skall du inte narras så mycket som för en loppa engång.

Vera. Nådig fru, Rote och jag funno perlan på samma gång.

KUNGEN. Du, Rote, skall blifva min egen gosse. Men hvad ser jag? Du har en liten svart prick på kindbenet!

ROTE. Ack, herr kung, jag har också bedragit. Jag har lagt ut snaror för sidensvansarna; jag har lockat dem med rönnbär, och det var falskhet af mig.

KUNGEN. Ja, der ser man, att ingen är här i verlden fullkomligt ren. Alla ha vi någongång brutit emot den heliga Sanningen. Endast englarne äro rena inför Sanningens ansigte. Men se, der kryper en annan ur brunnen.

(*Funtus kryper ut. Han bär en half svart ring kring öfra läppen.*)

FUNTUS. Ack, herr kung, jag har ljugit af fruktan, men jag har ångrat mig efteråt.

KUNGEN. Derföre har du en half ring, min gosse.

(*Fiken och Matte krypa ut. De ha mer än en half ring kring munnen.*)

FIKEN. Ack, herr kung, vi ha förtegat sanningen . . .

MATTE. Vi visste att Rote och Vera voro oskyldiga, och det gjorde oss ondt, men vi tego ändå.

KUNGEN. Jag ser det på er mun, mina barn.

(*Tulpan kryper ut, suddig om munnen.*)

TULPAN. Ack, herr kung, jag har trott på lögnen och ljugit sjelf, utaf harm emot Rote och Vera!

KUNGEN. Derför skänker jag din trädgård åt dem.

ROTE och VERA. Nåd, herr kung, nåd!

KUNGEN. Nå, vi få se, om han bättrar sig. Men hvem kommer der med så svarta ringar?

(*Axe och Skida krypa ut. De ha stora svarta ringar kring hela munnen.*)

Skida. Ack, herr kung, vi ha ljugit förskräckligt på Rote och Vera!

Axe. Ack, herr kung, det var jag, som trampade pappas tulpan.

Kungen. Nå, så skall också Bumburrifex taga er.

Rote och Vera. Nåd, herr kung, nåd!

Kungen. Ja, det kommer an på. Men för er skull . . . vi få se.

Drottningen. Nej, men se på de der! De se ju ut som lifslefvande morianer!

(*Katte och Calle krypa ut. Calle är alldeles brun och Katte alldeles svart i ansigtet.*)

Calle. Ack, herr kung, jag har ljugit och jag har stulit, men jag är oskyldig, Katte har narrat mig.

Kungen. Du lilla bof, du är visst icke oskyldig, du visste rätt väl att du gjorde illa, och derföre skall Bumburrifex taga dig utan barmhertighet.

Katte. Det är rätt åt honom, herr kung. Nej, den otäckingen, hur han kan ljuga på mig, som aldrig gjort någon menska för när!

Kungen. Jaså, och du är likväl den svartaste af dem alla! Hvad är det för ett rödt band, som sticker fram ur din klädningsficka?

Calle. Det är det bandet, som hon bad mig stjäla af laukkuryssen. Och medan jag stal, talte hon vänligt med honom och låtsade handla.

Katte. Du ljuger. Jag säger dig att du ljuger, så lång du är! Ack jag stackars oskyldiga flicka! (*hon låts gråta*) Han har stuckit bandet uti min ficka, för att skylla på mig.

(*Bumburrifex kryper upp. Han har flera svarta streck, men ej bland de värsta.*)

Kungen (*till Katte*). Det är synd att ljuga, och det är synd att stjäla. Det är ännu större synd att locka andra till lögn och tjufnad. Men den största synden af alla är att hyckla vänliga ord, när man

förråder sin medmenniska. Betrakta den der menniskoätarn. Han har röfvat och gjort många onda gerningar, men han är icke så svart som du. Och derföre skall han taga dig utan pardon.

Rote och Vera. Nåd, herr konung! Nåd, nåd, herr konung!

Kungen. En konung kan skänka nåd åt mördare och röfvare, men förräderi är den svartaste synd och kan aldrig få nåd, hvarken i himmelen eller på jorden. Tag henne, Bumburrifex!

Katte. De ljuga, de ljuga, alla menniskor ljuga! Våga dig bara! Jag skall klösa dig!

Bumburrifex (*tager Katte och Calle och för bort dem*). Se så, kom bara, kom bara! Nu får jag mig en frukost med godt samvete.

(*Under tiden ha Bumburra och alla de andra krupit upp, mer eller mindre duskiga uti ansigtet.*)

Kungen. Nu ha vi skipat rättvisa, och nu skola vi vara glada igen. Se, der kryper hela mitt folk ur putten, och allesammans behöfva de tvättvatten i dag. Ja, hvem vet hur det gått med mig sjelf, om jag tittat in uti sanningens brunn? Nu skall här bli kröning och stort kalas. Alla gummor skola få kaffe, och alla barn skola få plättar. Prins Rote skall dricka alla raska gossars skål, och Funtus i Furusund skall springa omkring med brickan.

Funtus. Lefve kungen!

Drottningen. Och prinsessan Vera skall hålla dockbröllop med alla snälla flickor. Men hur var det, min lilla Vera, med tredje versen utaf din mammas visa?

Vera. Ja, nu mins jag. Den var så här:

En dag så rodde ett litet barn,
Guds eget barn, uppå fjärden.
Och perlan flöt som ett gyllne flarn,
Och barnet tog den på färden.

Sanningens perla.

(sid. 110)

Och perlan lyste med himmelsk glans,
Och se'n den perlan i hafvet fanns,
Så blef det ljust uti verlden.

ALLA.

Du sköna perla från himlens vår,
Du ljufva stjerna, du klara,
Som fallit ned, lik en englatår,
Till jordens mörker och fara;
Ack, helga Sanning, lys du vår stig,
Och lär oss evigt att älska dig,
Så att Guds barn vi må vara!

Slut på tredje äfventyret.

RINALDO RINALDINI

ELLER

RÖFVARBANDET.

Äfventyr i tre akter. Första akten i två tabläer.

Rinaldo Rinaldini
eller
Röfvarbandet.

Äfventyr i tre akter. Första akten i två tablåer.

Personer:

Magister Bas, skollärare.
Fru Streng, lärarinna.
Skolgossar, som beslutat bli röfvare, nemligen:
Robert Friman . . . . Rinaldo Rinaldini.
Carl Kronfelt . . . . Carl Moor.
Frans Boström . . . . Mazarino.
Fritz Anckarstorm . . . . Gonzalov.
Knut Seger . . . . Lassemaja.
Josef Forsberg . . . . Svarta Jonas.
Skolflickor, de förras systrar, som beslutat bli zigenerskor:
Augusta Friman . . . . Esmeralda.
Sofi Kronfelt . . . . Preciosa.
Marie Boström . . . . Terzerola.
Lotta Anckarstorm . . . . Tintomara.
Victoria Seger . . . . Kanonada.
Rosa Forsberg . . . . Mogrebina.
Länsman *Black*.
En bondgubbe och en bondgumma.
En tiggargosse och en tiggarflicka.
En polisbetjent.
En fångförare.

Röfvare och zigenerskor kunna för resten vara så många som behagas, allenast de taga sig tappra och märkvärdiga namn, såsom Menschenschreck, Cerberus, Polyfem, Xantippa, Viarda, Bobelina o. s. v. Händelsen föregår först i staden och sedan ett stycke utanför tullen.

FÖRSTA AKTEN.

Skolan.

Första tablån. Ett skolrum för gossar.

En fristund, medan magistern är borta. Gossarne stoja. Seger och Kronfelt draga fingerkrok. Boström och Anckarstorm läsa högt öfver sin lexa i Euklides. Friman är fördjupad i läsningen af en bok, och Forsberg läser högt ur samma bok öfver hans axel.

FORSBERG (*läsande*). "Derpå drog den tappre Rinaldo Rinaldini ut till de apenniniska bergen, lät hopkalla sitt folk och sade till dem"... Vill ni tiga, pojkar!

BOSTRÖM. Låt oss läsa öfver vår lexa.

ANCKARSTORM. Akta dina fingrar, Josef. Kom i håg hvad magistern lofvade, om vi nu åter staka oss på femte proposition.

FORSBERG. Jag skall bevisa ur Euklides att du är en kruka. Hör nu på bara. Derpå sade Rinaldo Rinaldini... (*pojkarne stoja*). Vill ni tiga?

KRONFELT. Nå, om inte Rinaldo Rinaldini sade något annat, kan du behålla det för dig sjelf.

FRIMAN. Gå din väg och låt mig läsa.

FORSBERG. Nej, så här sad' den tappre Rinaldo: Gossar, sad' han, vi äro förföljda af verlden, vi måste hata menniskorna. Kom och låt oss bli röfvare!

KRONFELT och SEGER. Bra sagdt! Bravo!

FORSBERG (*läsande*). Men, sad' Rinaldo, låt oss ej bli sådana röfvare, som plundra de fattiga och slå ihjäl de oskyldiga. Det vore gement gjordt...

KRONFELT, SEGER och BOSTRÖM. Ja, det vore gement. Men hur gick det sedan? Hvad sad' han mera?

FORSBERG (*som förut*). Nej, sad' Rinaldo, vi få bara plundra de rika, som röfvat sin rikedom af de fattiga. Och så ge vi med oss åt de fattiga, och så ställa vi allt igen på rätt här i verlden.

ALLA GOSSARNA UTOM FRIMAN. Det var bra sagdt. Det var en duktig karl. Hur gick det sedan?

FORSBERG. Nå, sedan blef han en röfvare...

GOSSARNA (*som förut*). Det var bra.

FORSBERG (*till Friman*). Tag hit boken och låt mig läsa. Alltid är du en sådan oxmickel och sitter och funderar för dig sjelf. Hvad funderar du på?

FRIMAN. Jag tänker bli röfvare.

FORSBERG (*försmädligt*). Du? Jo jag tackar.

FRIMAN (*tar honom i kragen*). Skrattar du åt mig?

KRONFELT. Nej, låt honom vara, Robert. Han är ändå bara en lappad vante i dina händer. Hela skolan vet att du är den starkaste bland oss alla.

FRIMAN (*ruskar Forsberg*). Jaså, har du ännu lust att skratta?

FORSBERG. Låt mig vara i fred. Har jag skrattat åt dig?

FRIMAN. Du har skrattat, och derföre skall jag stoppa dig under bänken. (*Han kastar omkull honom. Alla gossarna samla sig omkring dem. I detsamma kommer magistern.*)

BAS. Hvad nu, edra slynglar? Hvad är det för väsen ni hålla i skolan! Sätt er. Friman, kom hit. Du slog Forsberg?

FRIMAN. Han skrattade åt mig, och så slog jag omkull honom.

BAS. Forsberg! Har du retat Friman att slå dig?

Forsberg (*gråtande*). Söta bästa goda magister, jag är oskyldig, jag är oskyldig, jag har inte gjort någonting alls.

Bas (*nyper honom i örat*). Jo, jag känner dig... Du är alltid oskyldig du... Sätt er. Låt bli en annan gång att slåss uti skolan. För den här gången må det vara. Tag fram kritan. Jag vill tro att ni nu fått Euklides i skallen. Hela veckan har det gått på slarf för er, och det duger inte. Jag tål inte slarf med lexorna. Anckarstorm, huru lyder femte proposition i första boken? (*Anckarstorm läser propositionen stapplande högt.*) Rita upp den, Boström. (*Boström ritar bakvändt upp den på taflan.*) Det är orätt. Så här är det (*ritar*). Bevisa, Forsberg.

Forsberg (*stapplande*). Efter sidan AB är lika stor med sidan BA... och sidan BA är lika stor med sidan AB...

Bas. Hvad är det för dumheter? Kronfelt!

Kronfelt (*äfven stapplande*). Efter vinkeln ABC är lika stor med vinkeln ABC, och vinkeln ABC är lika stor...

Bas. ABC? Ja, längre tycks du inte ha kommit i din geometri. Seger!

Seger (*lika stapplande*). Efter ABC är en likbent triangel, och alla sidorna i en likbent triangel äro lika stora...

Bas. Jaså. Jo, du är mig en likbent triangel, och lika stora sidor tycks ni ha allesamman. Bevisa, Friman! Du har varit en flink pojke, ända tills du fått allehanda dårskaper i ditt hufvud på sednare tider.

Friman. Jag kan inte min lexa.

Bas. Hvad understår du dig...? Är du sjuk?

Friman. Nej, jag kan inte min lexa, och jag vill inte ljuga att jag kan.

Bas. Nå, hvad fel du må ha, Friman, så vet jag att du aldrig kan ljuga. Men din lexa måste du

kunna. Du är primus i klassen; du har mindre än någon annan lof att skolka.

Friman. Jag lofvar magistern att läsa dubbel lexa till i måndag och kunna den som ett vatten.

Bas. Nej, min gunstig herre, man prutar inte med sina lexor. Censor... hämta ris! (*Forsberg hämtar ris och gör lång näsa åt Friman bakom magisterns rygg.*) Vill du bekänna hvad du gjort hela förmiddagen?

Friman. Jag har läst... men inte min lexa (*framräcker sin hand*).

Bas (*bortlägger riset*). Antingen blir du en ovanligt bra karl, Friman, eller också en ovanligt stor bof. Det kommer an på dig sjelf att välja, och Gud gifve, att du valde det bättre. För den här gången förlåter jag dig för din uppriktighets skull. Sätt dig, och läs till i måndag dubbel lexa. Forsberg... hvad var det för en bok du smugglade bakom bänken?

Forsberg (*oskyldigt*). Det var grammatikan, herr magister (*låter boken gå "på posten"*).

Bas. Tag hit boken. Jag vill se honom.

Forsberg (*stapplande*). Jag tror... jag tror att han föll under bänken. Någon måste ha tagit honom.

Bas (*strängt*). Tag hit boken, sägér jag, hvem som också må ha den. Nå?

(*Alla gossarna, utom Friman, uppstiga och visa sina toma händer. Dervid faller boken från Segers knä.*)

Bas (*uppbragt*). Tag hit boken! Jag skall lära er att gyckla i skolan.

Friman (*upptager boken och bär honom åt magistern*). Herr magister, de andra rå intet för det. Det var jag som tog boken med mig i skolan, och jag ensam förtjenar straff.

Bas (*uppslår boken*). "Rinaldo Rinaldini, kallad den oöfvervinnelige, chef för röfrarne i de apenniniska bergen." — Pojkar, hvad är det jag ser! Det är

då derföre, som ni en hel vecka fublerat med lexorna — stakat er — dummat er — svarat uppåt väggarna och fått er på tassarna, allt för den usla gamla slagdängans skull! Förut har jag haft heder af tredje klassen; ingen klass i hela skolan stod sig så bra. Nu har jag bara skam af er, bara skam, säger jag, och hur skall det gå om två veckor uti examen? Lättingar och oduglingar bli ni; sådant lär man sig af romaner. Tig, Friman; det är inte värdt att du tar skulden på dig. I dag ha vi lördag. I morgon på söndagseftermiddagen är ju er majfest, då hela skolan slår boll på klockarebacken?

Friman. Magistern har lofvat oss...

Bas. Ja, jag har lofvat er vara med. Men så som ni i dag förhållit er, kommer det inte mera i fråga. I stället att gå till majfesten, går hela tredje klassen i arrest här i skolan.

Friman. Jag ber magistern, låt mig ensam få arrest, efter jag ensam är skyldig.

Bas. Hela klassen går i arrest. Vi få se, om inte lexan sedan skall smaka er bättre. (*Går.*)

Kronfelt (*efter en stunds häpen tystnad*). Att inte få gå på majfesten!

Seger. Der hela skolan är med!

Anckarstorm. Och alla flickorna från fruntimmersskolan komma att se oss slå boll!

Boström. Och der finns mjöd och pepparkakor!

Kronfelt. I stället få vi gå i arrest!

Seger. Hela skolan skrattar åt oss.

Anckarstorm. Fjerde klassen, som är så stor på sig, skall visa oss lång näsa.

Boström. Alla flickorna göra narr af oss.

Forsberg (*pathetiskt*). Gossar! Vi äro förföljda af menskligheten! (*fattar boken och läser*) Menniskorna ha mot oss varit grymmare än tigrar. Ha, tappre riddare, vi måste hämna oss på dessa vilddjur,

som kalla sig menniskor... Hvad säger jag? Menniskor? Nej, bödlar äro de, tyranner i menniskohamn! Vi måste draga ut till de apenniniska bergen...

Kronfelt. Det vill säga till stenkumlet vid kalfbacken en qvart mil ifrån staden. Der finns ju ett ställe, som kallas röfvarekulan.

Forsberg (*i samma ton*). Ja, tappre riddare, menskligheternas försvarare, der skola vi blifva...

Alla de öfriga. Röfvare! Röfvare!

Friman. Klockan tre i eftermiddag.

Alla de öfriga. Klockan tre i eftermiddag.

(*Förhänget faller.*)

Andra tablån. En flickskola.

(*En fristund. Lärarinnan är borta. Augusta Friman äter risgryn. Rosa Forsberg roar sig att äta en griffel. Victoria Seger klipper pappersdockor. Fanny Boström ritar, och Lotta Anckarstorm syr. Alla lyssna på Sofi Kronfelt, som spelar för dem en scen ur Preciosa.*)

Sofi K. (*deklamerar*). På himlen du ditt hopp
bör fästa.
Allt styrs af himlen till det bästa!

Och så går hon till Allonso och säger till honom: gif mig er hand, nådige herre; jag läser deri uppfyllandet af er käraste önskan. — Den unge riddaren tackar naturligtvis, och han ser på henne, ja han ser på henne — så der — och så slår hon ned sina ögon — så här — och så niger hon så djupt, så djupt — så här — och så bära de bort henne i triumf, och hon sitter som en prinsessa på en thron, klädd med blommor.

Augusta. Ack så vackert, så vackert!

Sofi. Och sedan sitter hon ensam på klippan i skogen, och månen skiner öfver de höga träden, och då tänker hon på den unge riddarn och knäpper sin cittra och sjunger så här: Ensamheten mig ej döljer...

Lotta. Nej, söta Sofi, sjung inte; fru Streng kunde höra det, och du vet att hon inte tycker om, när vi ofta gå på spektaklet.

Sofi. Och sedan, när Preciosa kommer till slottet och hotar att skjuta zigenarhöfdingen — så här, paff! — men hon skjöt intet ändå! — och hela parken var illuminerad och slottet lyste som en sol, och så igenkände hon sina föräldrar...

Rosa. Ack så skönt, så skönt! Den som vore en zigenerska!

Augusta. Och finge hvar dag gå i den gröna skogen och se på månen.

Lotta. Nå det vore lagom roligt, det blir man bara hungrig af.

Victoria. Men att få spå i händerna!

Fanny. Och spela cittra och dansa med kastagnetter! Preciosa kunde ju dansa?

Sofi. Om hon kunde? Jo, hvad hon kunde. Så här... Men ingen kan dansa som en zigenerska. Ni skall veta, att de stackarne lidit mycken orättvisa af menniskorna i Spanien.

Lotta. Aldrig har jag hört att man brukar dansa af sådana orsaker.

Sofi. Jo — i förtviflan. Ni kan inte tro hvad det är skönt att vara förtviflad. Men vänta, nu skall jag vara Viarda. Se så, nu sätta ni er i en ring på golfvet (*flickorna sätta sig*). Det är mörka natten. En gryta står här på elden (*sätter en sykorg på golfvet*). Jag rör uti grytan (*gör gester med en lineal*). Och så säger jag (*med grof röst*) Preciosa, mitt socker, diktar du nu igen visor till månen? (*med naturlig röst*) Då ser jag Alonso komma ridande uti mån-

skenet. (*åter med grof röst*) Ack, ers nåd, ni kan inte tro hvad ni skrämde oss!

(*Under de sista orden inkommer fru Streng och stannar ett ögonblick obemärkt.*)

Fru Streng. Ja, det tror jag verkligen. (*Flickorna springa förskräckta till sina platser*). Jag ser att ni åter ha er narraktiga theater i hufvudet. Barn, barn, skämt har sin tid, och allvar har sin. Jag vill likväl förlåta er, om er läsning går bättre, än den gått nu på sednaste veckan. Låt oss fortsätta vår geografi. Boström... Hvad är det för ett haf? (*pekar på kartan.*)

Fanny (*uppvaknande*). Norra Danshafvet.

Fru S. Yrar du, flicka? Norra Danshafvet.

Fanny (*förlägen*). Jag ville säga Ishafvet.

Fru S. Och den stora ön deruppe?

Fanny. Spetsbergen.

Fru S. Och det landet här nere, Friman?

Augusta (*uppvaknande*). Preciosa.

Fru S. Hvar har du dina tankar? — Anckarstorm?

Lotta (*bestört*), Jag har inte sett henne. Jag har inte varit på spektaklet.

Fru S. Hvad är det, som du inte har sett? (*Lotta börjar gråta.*) Sätt dig. Hvad heter det landet söder om Ishafvet, Seger?

Victoria (*uppfarande*). Spanien.

Fru S. Det är för besynnerligt! Hvad bor der för ett folk? Ett halfvildt folk i djurhudar och tält. Vet ingen?

Rosa Forsberg (*mycket gladt*). Jo, der bo zigenare.

Fru S. (*förtrytsamt*). Ah!... Der bo lappar, och här till venster är Norige. Men här är ett långt land öster om Norige. Det var derifrån den konungen kom, som först eröfrade Finland. Hvad hette han, Kronfelt?

Sofi K. (*förvirrad*). Han hette... Alonso.

Fru S. Flicka, hvad tänker du på? Är det möjligt att ett af Finlands barn någonsin kan glömma Sverige? Konungen hette Erik den helige, och jag blygs, kära barn, att ni till den grad vårdslösat er historia och geografi. Kanske ha ni också glömt hvad det är för ett land här i öster om hafsviken?

Alla med en röst. Det är Finland.

Fru S. Nå, det var för väl att jag en gång fick ett förnuftigt svar. Ni vet, att finnar och svenskar från äldsta tider stått i beröring med hvarandra. Hvad hette den finska trollqvinnan, som spådde Ynglingaättens fall?

Alla med en röst. Viarda.

Fru S. Viarda? Hvad vill det säga? Hvad veta ni om Viarda? (*alla tiga*). Vet ingen något mer om en sådan personage?

Rosa F. (*förlägen*). Jo, hon kokade gröt...

Fru S. Förmodligen åt dig sjelf.

Rosa (*gråtande*). Nej, åt zigenarne.

Fanny B. (*ursäktande*). Hon kunde spå i händerna, och derföre så trodde vi...

Fru S. Kära flickor, jag har tålamod som gummi elasticum, men det kan också brista till slut. Här sitta ni långa stunden och svara mig bara galimathias, Hvad är det för dumheter ni fått i ert hufvud? Gjorde jag rätt, borde jag uppteckna hela klassen för lättja och ouppmärksamhet.

Sofi. Jag är skulden till allt...

Fru S. Det är rätt, Kronfelt, jag tycker om att du erkänner ditt fel, men straff förtjena ni alla. Jag vet att ni gladt er åt att få se på gossarnas majfest i morgon. Ert straff skall bli, att ingen af er får gå dit. Märk det väl — ingen får gå dit. Och när vi träffas i måndag, hoppas jag att ni ha bättre reda på edra lexor. Au revoir! (*Går.*)

(*Flickorna bestörta och utan lärarinna.*)

Augusta. Ja, här stå vi nu alla med lång näsa.

Victoria. Att inte få se på majfesten! Hur afskyvärdt!

Fanny. Halfva staden kommer till klockarebacken.

Rosa. Och der fås mjöd och pepparkakor, och tredje klassen tänker bjuda oss strufvor, det har min bror berättat mig.

Sofi. Och inte få vi sė Robert Friman slå boll. Jag har en gång sett honom slå så högt, att bollen knappt syntes som en lärka i skyn.

Lotta. Ja, allt det rår Preciosa för. Det vore bättre att vi aldrig hört talas om henne.

Sofi. Vet ni hvad, flickor! Preciosa blef också oskyldigt förföljd af menniskorna. Hon blef ju bortröfvad från sina föräldrar.

Rosa (*beskedligt*). Ack, om någon ville vara så god och bortröfva oss också!

Sofi. Nej, kära du, det brukas så sällan i våra dagar. Men vi ha lidit en stor orättvisa.

Alla flickorna. Ja, visst ha vi det.

Sofi. Och derföre kunde också vi bli zigenerskor.

Victoria. Ack, så det vore rysligt roligt!

Lotta. Men det går inte an. Fru Streng tycker inte om det.

Sofi. Äro vi slafvinnor? Äro vi inte fria som fågeln i luften, när vi ha lof från skolan?

Rosa. Vi skulle få gå barfota i skogen?

Fanny. Barfota? Nej jag tackar. Men i schäferhattar.

Augusta. Och sjunga visor i månskenet.

Rosa. Ack, ja, ja, låt oss nu strax bli zigenerskor; vi ha ju lof i eftermiddag.

Sofi. Bli vi? Nå ja, vi bli zigenerskor. Vi klädа oss strax vi ha ätit middag. Så träffas vi hos mig, och så gå vi ut åt kalfbacken till.

Rosa. Men söta Sofi, det är väl bara på narri, annars kunde pappa och mamma bli ledsna?

Sofi. Bli de ledsna, så få de ju röfva bort oss.

Victoria. Ack så rysligt roligt!

Alla flickorna. Ack så roligt, så roligt, nu få vi bli bortröfvade!

Sofi. Kom nu. Vi träffas i eftermiddag.

Alla. Ack så roligt, så roligt!

(*Förhänget faller.*)

ANDRA AKTEN.

Röfvarekulan.

En skogsbacke vid vägen utanför staden, som synes på afstånd. Till venster en stor sten, som utgör yttre väggen till röfvarekulan. Åskådaren föreställer sig, att landsvägen är strax till höger bakom kulissen.

Alla gossarna, klädda till röfvare, arbeta på en mur af stenar vid ingången till röfvarekulan. Rinaldo är ännu borta.

Svarta Jonas. Se så, röfvare, nu kan det vara nog. Nu ska' vi hvila oss.

Mazarino. Men kapten har befallt oss göra muren färdig, för att befästa ingången till röfvarekulan.

Sv. Jonas. Kapten? Här är ingen kapten. Vi äro fria medborgare, och här har ingen rätt att befalla oss.

Carl Moor. Jo, Rinaldo är vår kapten, och han har stiftat lagar för röfvarebandet. Akta dig du att göra uppror mot lagarna!

Sv. Jonas. Lagarna? Vi tåla inga lagar. Vi göra hvad vi behaga. Vi äro röfvare, gossar, och derföre är det vår rättighet att göra uppror. Är det inte, säg? Hvar och en har rättighet att fritt säga sin mening, men den som säger något annat än jag, den får sig på ryggen.

Lassemaja. Ja, nog är det så som Forsberg säger.

Sv. Jonas. Jag heter inte Forsberg, ditt nöt, utan jag heter Svarta Jonas. Du, Seger, heter Lassemaja för det att du borde gå i kjortel. Du, Kronfelt, heter Carl Moor för det att du är en adelsman, och du, Boström, heter Mazarino för det du inte är en adelsman. Du, Anckarstorm, heter Gonzalov för det att något namn skall du ha, och Friman må gerna för mig heta Rinaldo Rinaldini, efter det var han som först hämtade boken i skolan. Men det var jag, gossar, som gaf er namn och visade er vägen till ärans höjder här i röfvarekulan på kalfbacken. Derföre borde jag vara er kapten.

C. Moor. Du, din pultron, din kruka! Om du ännu understår dig att narra bandet till uppror, medan kapten är borta, skall jag hissa dig upp till kråkboet der borta i grantoppen.

Sv. Jonas (*rädd*). Nå nå, jag säger ju ingenting. Jag säger bara att vi äro fria röfvare, ja... (*Carl Moor hotar honom*) jag säger ju ingenting jag.

Mazarino. Stå inte der och gräla nu, utan sjung hellre vår nya hjeltevisa. (*Alla sjunga.*)

Röfvarebandets Hjeltevisa.

(Mel.: »*Kulneff*» eller »*Så lunka vi så småningom*»)

Kom, bröder, hvem oss följa vill!
Ty verlden hör den tappre till.

Vi slåss för äran, och vårt namn
Skall bo i ryktets famn.
Euklides är ej mer vår lag,
Grammatikan vi gett god dag.
Cornelius Nepos har oss lärt
Det som är bättre värdt.

Till Rom, till Rom, så tåga vi,
Och efter Cæsar fråga vi.
Som Hannibal vi tappert slåss,
Och ingen står mot oss.
Leonidas han är vår man,
Epaminondas för oss an,
Och Alexander Magnus här
Rinaldo sjelf han är.

C. Moor. Ja, slåss måste vi, kamrater, men mot hvem? Se, det är just frågan.

Gonzalov. Det blir nästan för långt att spatsera till Rom.

Mazarino (*sätter sig och framtager en smörgås*). Jag blir alltid hungrig, när jag slåss, och derför tror jag att vi äta en smula först.

Lassemaja (*framtager en mjölkflaska*). Ja, det är märkvärdigt hvad röfvare alltid äro hungriga och törstiga.

Gonzalov. Kära Frans, ge mig en bit med.

Sv. Jonas. Tag hit mjölken, Lassemaja. Röfvare ha allting i lag, skall du veta.

Mazarino (*till Gonzalov*). Här har du halfva smörgåsen.

Lassemaja (*till Sv. Jonas*). Jag tänker inte ha min mjölk i lag med någon. Är du hungrig, så röfva dig mat.

(*En tiggargosse närmar sig.*)

Tiggargossen. Söta bästa beskedliga herrar, ge mig en liten slant eller en brödbit.

Sv. Jonas (*tager hans påse ifrån honom*). Du kom just i grefvens tid. Du skall veta att vi är' röfvare.

Tiggargossen. Söta bästa beskedliga herre, gör mig intet illa. Jag tigger mat åt min blinda pappa.

Mazarino. Låt bli gossen, Jonas!

Sv. Jonas (*tömmer ur påsen en hop brödbitar*). Hvad pratar du för dumheter? En röfvare tar hvad han får. Nej, se sådana usla brödkanter! Täcks du bjuda sådan råttmat åt hederliga röfvare?

C. Moor. Vill du låta bli gossens påse?

Lassemaja. Jonas har rätt. Vi äro inte för roskull röfvare.

Mazarino. Fy, då vill jag inte vara röfvare.

Gonzalov. Inte jag heller. Men der kommer Rinaldo.

Rinaldo (*i röfvaredrägt med plym i hatten*). Hvad är det jag ser? Hvem af mitt folk vågar plundra en tiggargosse?

C. Moor. Jo, det gör Svarta Jonas. Om du tillåter det, kapten, vill jag inte mera tjena i bandet.

Sv. Jonas (*trotsigt*). Jag är en röfvare, och jag gör hvad jag vill.

Rinaldo (*strängt*). Hvad vågar du säga, karl? Har du inte hört våra lagar? Vet du inte, att det är lifsstraff att plundra en fattig eller en värnlös? Sådana skurkar jag har i mitt band! Men jag skall rensa bort dem som ogräs. På knä med dig, Svarta Jonas!

Sv. Jonas (*på knä*). Nåd, herr kapten, nåd!

Rinaldo. Stig opp. För den här gången må du få nåd, men jag vill inte mera ha dig i bandet. Gif strax tillbaka åt gossen hvad du tagit ifrån honom, och packa dig sedan din väg.

Sv. Jonas (*plockar upp brödbitarna*). Strax, herr kapten. (*Mumlar för sig sjelf*) Vänta, det skall du

få betala. Jag skall nog säga magistern... (*Högt*) Adjö, store Rinaldo, — store herr Alexander Magnus!

(*Går.*)

Rinaldo. Vill du packa dig... (*Till tiggargossen*) Var inte ledsen nu. Här har du en silfverpenning, det är allt hvad jag äger för närvarande. Men när jag blir rik, kan du komma tillbaka, så får du mera.

Tiggargossen. Tack, söta bästa nådiga herr röfvare. Hvad pappa nu skall bli glad! Och hvad de röfvarena äro beskedliga. (*Går.*)

Rinaldo. Nej, gossar, vi äro menskligketens befriare. Vi måste försvara de oskyldiga. Vi måste föra krig mot allt orätt, som sker i verlden.

C. Moor. Det är rätt, kapten. Visa oss bara mot hvem vi få slåss.

Rinaldo. Det skall jag visa er. Der borta på vägen far en tyrann.

Mazarino. Ha, en tyrann! Det skall bli roligt att få se en tyrann.

Lassemaja. Kan det vara en jätte? Det må väl aldrig vara en jätte?

Gonzalov. Eller en turk? En menniskoätare?

Rinaldo. Nej, en bonde är det, en grof, elak menniska. Han kör ett lass kålrötter till staden och piskar sin häst utan barmhertighet. Låt bli att slå hästen så der, sade jag; — ty se ni, gossar, nog kan jag också rappa till, när det behöfs, men att slå en sådan mager och uttröttad stackare, som släpar benen efter sig, det kallar jag att fara fram som en tyrann. Hvad tro ni han svarade? Hvad angår det dig? sade han. Det är min häst, och efter han gifvit sig till häst, skall han också vara en häst. Hvarför har han gifvit sig till häst?

C. Moor. Det är nedrigt. Han måste straffas som en förbrytare emot menskligheten.

Rinaldo. Det är också min mening. Kom, gossar. Han har en dugtig piske och skall nog försvara sig. Desto ärofullare blir vår seger.

Gonzalov. Ja, kom, låt oss röfva hans kålrötter. Bandet är utan mat.

Lassemaja. Jag är med om att äta kålrötterna.

Rinaldo. Se, der far han just nu förbi. Kom, gossar. (*Röfrarne marschera ut i slagordning, sjungande första versen af hjeltevisan.*)

(*Svarta Jonas framsmyger bakom en sten.*)

Sv. Jonas. Det var bra att jag stadnade här bakom stenarna och hörde alltsammans. Jag tror de ämna röfva en bonde? Jo, det skall kosta dem vackert. Länsman bor inte långt härifrån. Jag springer till honom och berättar hvad de ha för sig. Sedan går jag till magistern och berättar alltsammans för honom. Jag skall säga, att de varit onda öfver arresten och att jag ensam har stått på magistern sida. De skola se hvad de få för det att de kört bort mig från bandet. Tyst (*man hör buller från vägen*). Der komma de redan tillbaka. Jag måste ännu lura ut hvad de säga. (*Gömmer sig bakom stenen.*)

(*De andra gossarna återkomma, bärande kålrötter och ledande med sig en bonde, som bär en näsduk knuten för ögonen och händerna bakbundna.*)

Rinaldo. Bra, mina gossar, jag är nöjd med er. Vi fingo oss några duktiga rapp, men segern är vår, fienden är tillfångatagen och hela hans läger eröfradt. Krigsråd, hvad göra vi med fången?

Lassemaja. Häng honom, det är mitt råd.

C. Moor. Tig du, Lassemaja, du kröp i diket, när vi andra anföllo fienden. Jag tänker vi släppa fången lös.

Gonzalov. Litet stryk kunde han behöfva ändå. Han slog mig med piskskaftet öfver ryggen.

Mazarino. Svara, fånge; vill du ha stryk, eller vill du bli hängd?

Bonden. Jäkeln bespike er, edra pojkbytingar. Har ni ingen skam i er? Skäms ni inte att öfverfalla folk på landsvägen och binda mig, Matts Mattsson Leppäkoski, sexman och byålderman, som jag är, när jag för till staden mina egenhändiga vinterkålrötter? Hvad ha ni gjort af mina rötter, edra kålmaskar?

Mazarino. Vill du ha stryk, eller vill du bli hängd?

Bonden. Jag skall hänga er, jag, bara jag slipper till länsman, edra pannkakssnaskare, edra grötmånsar, edra förbaskade lutfiskar!

Rinaldo. Tig, fånge, och reta oss inte. Du har blifvit straffad med rätta, för det att du slog din häst som en tyrann. Men nu är du tillfångatagen och afväpnad; du kan gå, du är fri. Vi föra inte krig mot besegrade fiender. Gå till din länsman och säg honom, att Rinaldo Rinaldini, mensklighetens befriare, endast för krig mot våldet och orättvisan. Carl Moor, led fången till vägen och återgif honom hans kärra, men hästen låter du löpa.

Bonden (*i det han bortledes*). Necken beklistre er, edra bokmalar, edra syltfötter, edra luntryggar, edra hallonmaskar, edra skåpråttor, edra bakelsebestar...

C. Moor (*dragande honom med sig*). Vill du laga dig af?

Bonden (*stretar emot*). ...edra smörögon, edra kråkfötter, edra hartassar, edra rosendebenglar, edra potatesknoppar, (*utom scenen, tills han ej mera höres*) edra äppelskalare, edra uggelprinsar, edra fanjunkare, edra mönsterskrifvare, edra kuriositeter..

Rinaldo. Våra kuriositeter? Ha ha, stackars karl, han ger oss ett öknamn för hvar kålrot vi tagit ifrån honom. Häng hans piske der till segertecken

öfver ingången till röfvarekulan. Kom gossar, vi måste vara beredda på en belägring af fienden. Låt oss befästa kulan på alla sidor. Lyckligtvis ha vi nu proviant. (*De gå in i röfvarekulan.*)

Sv. Jonas (*framkryper och springer bort öfver scenen*). Lyckligtvis har jag nu en hel hop att berätta!

(*Alla flickorna, klädda till zigenerskor med korgar i händerna, inkomma under det de sjunga*):

Zigenarflickornas visa.

(Mel.: »*Jag mins den ljufva tiden*».)

Kom ut i gröna skogen;
Det är så svalt i den.
Hvar björk är vår förtrogen,
Hvar rönn han är vår vän.
Hvar källa är vår spegel,
Hvar tufva är vår stol.
Och molnet är vårt segel,
Och stjernan är vår sol.

Kom, vandra vid vår sida
Allt på den gröna färd.
Vårt hem, det är den vida,
Den obekanta verld.
Vår fot är lätt och yster,
Vår håg är glad och stor.
Hvar blomma är vår syster,
Hvar fågel är vår bror.

Preciosa. Det är bra, det är bra, mina raska zigenerskor. Låt oss nu hvila en stund på den romantiska kalfbacken. (*De sätta sig.*)

Canonada (*till Mogrebina*). Söta Rosa, ge mig litet af dina bär; jag är så trött och så hungrig.

Mogrebina. Jag har inte hittat mer än två gamla tranbär, men här har du dem. Och för resten skall

jag säga dig, Fanny, att jag heter inte Rosa, utan Mogrebina.

Canonada. Ja, det är sannt. Du heter Murrebina, och jag heter Canonada. Puff!

Esmeralda. Du, Lotta, heter Tintomara...

Tintomara. Fy, sådant namn vill jag inte ha.

Esmeralda. Jo, håll du det, Tinto lilla, så lemna vi bort den fulare hälften. Victoria Seger heter Terzerola, det låter som piff, paff, puff. Jag heter Esmeralda, och jag borde ha en get med mig. Jag skulle ha tagit vår gamla stallgumse, om han inte vore så befängd att buckas.

Tinto. Sofi Kronfelt är Preciosa. Hon skall vara vår abbedissa.

Preciosa. Nej, inte abbedissa...

Esmeralda. Hvad vill du då att vi kalla dig? Inte går det an att vi kalla dig vår kapten eller vår kaptenska.

Preciosa. Nej, det går då alldeles intet an. Får gå för abbedissa. Nå, mina barn, hvad ska' vi nu företaga oss?

Canonada. Jag tror vi gå hem igen. Jag är så hungrig.

Tinto. Och jag är så rädd här i ödemarken. Här bo visst röfvare.

Esmeralda. Ack så roligt att få se en röfvare! Och att bli bortröfvad sedan! Det brukar ju ofta hända zigenerskor.

Mogrebina. Nej, nu törs jag inte vara här längre. De skulle visst slå ihjäl oss och steka vårt hjerta på glöd, som det står i sagan...

Canonada. Och hugga ringfingret af oss, och så skulle det flyga bakom en stor vattså.

Esmeralda. Tro inte det. De skulle föra oss till sitt gyllene slott i skogen. Der skulle Preciosa

utropas till drottning, och vi andra skulle bli prinsessor.

Preciosa. Och i stället för gamla tranbär skulle vi äta guldäpplen på silfvertallrikar. Sedan skulle vi spå dem i händerna . . . Men här kommer en varelse . . .

Terzerola. Här finns varelser uti skogen!

(*En tiggarflicka närmar sig.*)

Tiggarflickan. Söta, snälla, beskedliga små fröknar och mamseller, gif mig en liten slant, jag skall gå till staden och köpa mig en katkes.

Preciosa. Kom hit. Vill du låta spå dig?

Flickan. Nej, jag vill ha en slant.

Preciosa. Vi äro zigenerskor, och derföre måste vi spå dig. Se så, räck hit handen, det kostar bara ett guldstycke.

Flickan. Söta, beskedliga, snälla fröken, jag har inga guldstycken.

Preciosa. Det är detsamma, jag spår åt de fattiga utan betalning. Låt se... Här är ett stort streck, som gömmer sig mellan flera små. Det betyder att du är en prinsessa, fastän du är förklädd till tiggareflicka.

Flickan. Är jag en prinsessa?

Esmeralda. Ja, kära du, visst är du det. Hör du inte att Preciosa säger det?

Preciosa. Och det långa, långa strecket der, det betyder att en prins eller en kung skall tycka om dig och göra dig till sin drottning...

Tinto. Ja, kanske till kejsarinna.

Flickan. Skall jag bli kejsarinna? Nå, hvad moster då skall få stora ögon. Men se der kommer moster.

En bondgumma (*inträder*). Står du der, lata flicka, och skyndar dig inte till staden! Har du tid att stå så der och försumma dig midt på ljusa dagen?

Flickan. Moster, moster, de säga att jag är en prinsessa!

Bondgumman (*vresigt*). Hvad för slag?

Esmeralda. Jo, Preciosa, vår abbedissa, har sagdt att hon är en prinsessa, fastän hon nu är förklädd till tiggarflicka.

Mogrebina. Ja, har ni inte läst om Cendrillon?

Flickan. Och när kungen tycker om mig, gör han mig till sin kejsarinna.

Bondgumman. Hvad för slag? Kejsarinna?

Canonada. Ja, sådant har man sett förr.

Preciosa. Räck hit handen, kära gumma, så skall jag spå dig också.

Bondgumman. Hvad för slag? Det skall väl vara tatterskor, kan jag förstå. Sådant landstrykarsällskap! Sådant illmarigt rackarfölje! Stulo de inte i våras min bästa höna ifrån mig? Och fick inte en af det sällskapet ris vid skampålen för två veckor sedan? Och ni skulle vara tatterskor, ni? (*Flickorna se förskräckta på hvarandra.*)

Terzerola. Det är så, kära mor, att vi låtsa bara...

Tinto. Ja, det är bara på narri, ser ni.

Gumman. Vackert narri! Ha då herrskapsbarn intet annat att göra, än att klä ut sig till tatterskor och landstrykerskor och inbilla fattigmans barn sådana galenskaper om prinsessor och kejsarinnor? Vet ni hvad jag skulle säga dem, om jag vore mor deras?

Preciosa (*trotsigt*). Jo, att ni är en enfaldig menniska, som intet förstår er på det romantiska...

Gumman. Nej, jag skulle säga: se så, fort tillbaka hem igen, och så uti skolan med er, ni lata och oförståndiga barn! Läs edra lexor och sy edra sömmar, så blir det folk af er, i stället att ränna kring landsvägen och gyckla med sådant, som kunde skaffa er länsman på nacken och bojor och black på händer

och fötter. Jo, så skulle jag säga. Adjö med er nu. Kom, Stina. (*De gå.*)

(*Flickorna sitta en stund helt häpna och tysta.*)

Tinto. Länsman! Men det är ju rysligt!

Canonada. Black och bojor! Det är förskräckligt!

Mogrebina. Nej, jag går hem till mamma och pappa.

Terzerola. Jag med.

Tinto och Canonada. Vi också.

Esmeralda. Hvad menar du, Preciosa?

Preciosa. Att ni kan vara så enfaldiga och låta skrämma er af en stackars enfaldig bondgumma.

Alla de andra. Nej, vi gå hem. Nu strax gå vi hem.

(*Under tiden framkommer röfvarebandet bakom deras rygg och ställer sig på post vid alla utgångar.*)

Rinaldo. Halt werda! Här kommer ingen ut.

Alla flickorna (*gömma ansigtet i händerna*). Röfvare! Röfvare!

Rinaldo. Hvem vågar utan pass och lösen beträda den fruktansvärde Rinaldo Rinaldinis område i de appenniniska bergen?

Flickorna (*som förut*). Nåd, nåd, herr röfvare! Vi ska' aldrig göra så mer. Låt oss gå hem till pappa och mamma.

Rinaldo. Carl Moor! Gonzalov! Mazarino! Lassemaja! Bevaka fångarna och se till att ingen undkommer. Krigsrätten skall afkunna sin dom öfver dem.

(*Akten slutas med en tablå af zigenerskorna, som fallit på knä, och röfvarebandet, som hotar dem med sina vapen. Förhänget faller.*)

TREDJE AKTEN.

Lag och frihet.

Samma skogsbacke, som i andra akten. Zigenerskorna sitta i ring kring en gryta, der Esmeralda kokar kålrötter åt röfvarebandet. Preciosa sjunger, ackompagnerad af sin guitarr, på en klippa längre borta. Carl Moor och Lassemaja posta på hvar sin sida. Solen går ned bakom skogsbacken och belyser allt med rödt sken.

MÅNSKENSVISAN.

(Melodi: »*Ensamheten mig ej döljer*».)

Ensamheten mig ej döljer
På den dunkla qvällens stig.
Månens stråle mig förföljer,
Månens gubbe ser på mig.

(*Under denna vers ser man månen med dess gubbe skrida fram bakom bergen.*)

CANONADA. Hvad är det hon sjunger der borta?

MOGREBINA. Hon sjunger att månens gubbe ser på henne. Är det inte rysligt vackert?

CANONADA. Men, söta Rosa, inte kan det nu vara månsken på ljusa dagen. Solen har ju inte gått riktigt ned ännu.

MOGREBINA. Jo, ser du, Preciosa kan inte vara någon riktig Preciosa, utan att sjunga visor till månen. Och efter vi inte kunde vänta på månen, har Rinaldo befallt honom skina ett par timmar förr än han skulle.

CANONADA. Jaså, nu förstår jag. Men tyst, hon börjar ånyo.

PRECIOSA (*sjunger*).

Månen hviskar: goda flicka,
Kom till mig, mitt sockergryn!
Dansa på min silfverbricka,
Flyg i kapp med aftonskyn!

TERZEROLA. Vet du, Tinto, jag är så rysligt hungrig.

TINTO. Tyst, skall du få höra. Gubben i mån har bjudit upp Preciosa till dans. Jag undrar hvad hon svarar på det.

PRECIOSA (*sjunger*).

Ej till dig jag styr min kosa.
Jag åt dig förtror min sorg.
Fången nu är Preciosa,
Fången i Rinaldos borg.

(*Månen försvinner*).

CANONADA. Ja, visst är det rysligt att vara fången hos röfvare.

MOGREBINA. Bry dig inte om det, Fanny. Preciosa låts bara. Nog vet hon, att Rinaldo är Robert Friman, och der står hennes egen bror Carl Kronfelt, och der står den mjekiga Knut Seger, som de nu kalla Lassemaja. Just vackra röfvare att vara rädd för!

TINTO. Ja, vet du, jag blef också bra rädd i början; det riktigt klack i mig. Men när vi kände igen våra egna bröder . . .

TERZEROLA. Då ville Preciosa och Esmeralda att vi skulle leka leken till slut.

TINTO. Vi hade ändå bordt begära lof af fru Streng. Jag kan inte glömma hvad bondgumman sad' om länsman och bojorna. Ack, den som vore väl tillbaka i skolan!

Esmeralda (*med grof röst*). Preciosa, mitt socker, diktar du nu åter visor till månen? Kom, mina barn! Kålrötterna äro färdiga.

Lassemaja (*närmar sig*). Si, det är jag med om.

C. Moor. Stå qvar på din post, Lassemaja, om ditt lif är dig kärt. Mins du inte kaptens befallning?

Lassemaja. Söta flickor, ge mig litet med!

Preciosa (*som nedstigit*). Vänta litet, zigenerskor. Jag har sjungit till månen, nu är det er skyldighet att sjunga till solen.

Tinto. Ja, det kunna vi göra, så länge kålrötterna svalna.

Lassemaja (*som smugit sig fram och snattat en kålrot på spetsen af sin sabel, bränner munnen på kålroten*). Au-au-aau!

C. Moor. Akta dig, der kommer kapten. (*Lassemaja gömmer kålroten under tröjan, men bränner sig ånyo*).

(*Rinaldo inkommer, åtföljd af Gonzalov och Mazarino.*)

Rinaldo. Hvad är på färde? Göra fångarna uppror, så skjut ned dem på stället.

Preciosa. Behöfs inte, kapten. Vi sjunga bara en visa till solen . . .

Tinto. Medan kålrötterna svalna.

Rinaldo. Må göra, jag tillåter det, och vi sjunga med.

Solvisan.

(Melodi ur »Preciosa»: *Nu sol går opp.*)

Vår sol går opp
Vid bergens topp . . .

Tinto (*afbrytande*). Nej, hon går inte opp, hon går ned.

PRECIOSA. Åh, tyst du, det är detsamma om hon går opp eller ned. Men nu kommo vi af oss. Vi måste börja om igen.

Vår sol går ned,
Vår fröjd går med
Och slocknar i molnet så gladt.
Och skog och berg
I rosenfärg
Bebåda den strålande natt.

I aftonskyn
Vid himlens bryn,
Der tindrar en stjerna så ren.
På skogens stig,
Preciosa, dig *)
Vi följa i stjernornas sken.

PRECIOSA. God natt, röfvare. Kom, zigenerskor, nu gå vi hem.

RINALDO. Du glömmer, sköna Preciosa, att du är en fånge hos mig. Vill du inte dela dessa delikata kålrötter med mig och mitt band?

PRECIOSA. Nej, tack skall du ha, Rinaldo. Solen går ned, och vi måste gå hem.

CANONADA. Kom, röfvare, så följa vi zigenerskorna. Det skall ingen säga om oss, att vi lemnat raska zigenerskor utan beskydd.

C. MOOR. Isynnerhet om de möta fjerde klassen på landsvägen.

MAZARINO. Eller bonden, som vi röfvade.

GONZALOV. Eller länsman.

ESMERALDA. Åh, nog sköta vi oss. God natt, god natt.

---

*) Obs., att alla röfvarne sjunga: »Rinaldo, dig» o. s. v.

Canonada. Nej, söta gossar, kom med, jag är så grufligt rädd för länsman.

Preciosa. Bry vi oss om länsman! Kom bara! (*De ställa sig i marschordning för att gå. I detsamma inträder länsman Black, åtföljd af bondgubben och fångföraren, samt ställer sig i vägen för de aftågande.*)

Länsman. Stopp litet. Jag har också något att säga i den här saken.

Canonada (*ytterst häpen*). Länsman kommer!

Mogrebina. Spring, flickor, spring!

Lassemaja. Spring, gossar! Länsman kommer!

Rinaldo (*till C. Moor*). Skynda dig, för allt vårt folk in i röfvarkulan, jag skall uppehålla länsman så länge. Vi måste försvara oss till sista blodsdroppen. (*C. Moor skjuter alla framför sig in i kulan, utom Lassemaja, som gömmer sig bakom en sten.*)

Rinaldo (*till länsman*). Hvem vågar hota Rinaldo Rinaldini här på hans egen mark?

Länsman. Jo, det gör jag, kronolänsman och expeditionsfogden Simon Black. Hvad är det han har för sig, min gunstig junker? Jag skall lära honom att ofreda folk på allmänna landsvägen. Vet han hvad jag nu tänker göra?

Rinaldo. Nå, det hade jag lust att höra.

Länsman. Jo, nu tänker jag föra honom och de andra munsjörerna raka vägen till kurran. Jag tror minsann att en har krupit här bakom stenen (*framdrager Lassemaja vid örat*). Fram med dig, mullvad, så få vi se hur du ser ut.

Lassemaja. Au . . . släpp mig, jag rår inte för det, jag rår inte för det; Rinaldo är skulden till allt.

Länsman. Fångförare, stoppa den der bytingen i en af de tomma kålrotssäckarna.

Rinaldo (*drager sin sabel och befriar Lassemaja*). Rör inte mitt folk, säger jag . . . Se så . . . In i

kulan med dig, Lassemaja, och skyll sedan på Rinaldo, om du har lust. Adjö, sbirrer! (*retirerar med Lassemaja in till kulan*).

Länsman. Tag fast honom! Tag fast honom!... Hvart tog han vägen der mellan stenarna?

Bondgubben (*blir varse pisken vid ingången och nedtager henne*). Nej se bara, här hittar jag min egenhändiga piske! Edra palsternackor, edra morötter, edra fiskmåsar, edra tallkottar, edra göktutingar, edra blindbrömsar, edra krabbsaltare, edra konterfejn . . .

C. Moor (*på klippan*). Våra konterfejn! Är du hungrig, gubbe? Vill du ha dig en kålrot?

Bondgubben. Edra myrslokar, edra kalfdansar...

Länsman. Håll er mun, kära far. Och ni, der inne, vill ni godvilligt ge er fångna?

C. Moor. Nej.

Länsman. Då måste jag bruka våld.

C. Moor (*spänner sin båge*). Den första, som kommer för nära, skjuter jag.

Länsman (*drar sig tillbaka*). Sådana öfverdådiga slynglar! Fångförare, låt hemta hit den stora brandsprutan, och kommendera sex man att pumpa vatten öfver dem.

Canonada (*inne i kulan*). Söta Robert, låt oss gå hem, jag är så grufligt rädd.

Tinto (*inne*). Det är ju rysligt. Kom, så be vi om nåd.

Lassemaja (*inne*). Ja, kom, så be vi om nåd. (*Sorl och ordvexling inne i kulan.*)

Länsman. Jag ger nåd åt er alla, ni få alla gå hem, men blott på det villkor, att ni öfvergifva er anförare och utlemna honom åt mig.

Rinaldo (*på klippan*). Hör ni det, röfvare? Hör ni det, zigenerskor? Ni få alla pardon, ni få alla gå

hem, om ni öfverge mig och utlemna mig åt fienden. (*Sorl inne i kulan. Man hör ropas: nej! nej!*)

C. Moor (*på klippan* *). Vi röfvare öfverge aldrig vår anförare. Vi ha svurit hans fana, och vi bli honom trogna till sista blodsdroppen.

Preciosa (*på klippan*), Vi zigenerskor öfverge aldrig en vän i nöden. Det är uselt och trolöst att rädda sig sjelf genom att förråda en annan.

Länsman. Så så, är det på det viset? Det är bra sagdt af er, barn, det tycker jag om. Sin ed och sin öfverhet skall man aldrig svika. Och aldrig skall man öfvergifva en vän uti nöden. Ett trofast hjerta är förmer än allt annat i verlden.

Preciosa. Rinaldo måste få sin frihet först bland oss alla.

Länsman. Rinaldo blir fri, ni alla bli fria. Kom ut, låt oss bli goda vänner.

Preciosa. Men om ni bedrar oss?

Rinaldo (*kommer ut*). Nej, Preciosa, han kan icke bedraga oss. Här är jag. Ni kan nu taga mig, om ni har hjerta att göra det.

Länsman. Nej, jag bedrar er icke. Ni ha alla er frihet. (*Alla röfvare och zigenerskor komma ut.*) Men en sak måste jag säga er, gossar, efter ni kalla er röfvare. Här kan ske mycket orätt i verlden, men ingen har lof att ställa sådant till rätta med våld och efter sitt eget hufvud. Sådant skall man lemna åt *lagen*, och lagen skall man lyda af fri vilja, ty lagen är det rätta. Men nu säger lagen, att ingen får röfva ifrån en annan hans egendom. Säg mig, är det rätt att ni tagit från bonden hans kålrötter?

Bonden (*mumlande*). Edra rädisor . . .

Länsman. Nej, tig ni, far, och låt gossarna svara. Är det rätt, att ni tagit från bonden hans egendom?

C. Moor (*förlägen*). Efter han slog sin häst . . .

---

*) Obs., att på klippan stiger blott en i sender.

Rinaldo. Nej, gossar, med hästen var det en annan sak. När jag betänker huru vi burit oss åt, så ha vi inte varit stort bättre än tjufvar.

Alla röfvare. Tjufvar! Fy!

Rinaldo. Ja, så är det, fastän vi gifvit oss ett tapprare namn. Här har ni min klocka, far. Är ni nöjd med den till betalning för kålrötterna?

Alla röfvare. Ja, här har ni våra klockor och alla våra pengar.

Preciosa. Och här har ni mina ringar.

Zigenerskorna. Ja, här har ni våra ringar.

Bonden. Tackar som bjuder. Nej, maken till röfvare har jag då aldrig sett.

Länsman. Bra, bra, det är rätt gjordt, så skall man alltid godtgöra sina fel. Men tag nu tillbaka edra klockor och ringar. Gubben får behålla de kålrötter, som ännu äro qvar, och för resten får han betaldt utaf er i morgon i staden. Hör på, barn, hvad tro ni att edra lärare och lärarinnor säga om sådana upptåg?

C. Moor. Vi tyckte det var orättvist att få arrest i morgon vid majfesten, och till trots så blefvo vi röfvare. Fria ville vi vara. Friheten, det är ändå något det, ser befallningsman.

Esmeralda. Ja, vi tyckte det var orättvist att inte få se majfesten, och till trots så blefvo vi fria zigenerskor.

Länsman. Kanske hade ni likväl förtjent edert straff?

Rinaldo. Nog hade vi förtjent det. Vi hade ju slarfvat en hel vecka med våra lexor.

Preciosa. Just så var det också med oss.

Länsman. Nå, hvad ämna ni nu göra? (*Alla tiga.*) Jag tänker, att *ingen annan är verkligt fri*, *än den som af fri vilja böjer sig under lagen.*

Rinaldo. Visst är det så, men . . .

C. Moor (*suckande.*) Men att inte få vara med i morgon . . . Se der kommer Svarta Jonas.

Sv. Jonas (*inträder mycket förlägen*). God afton. Jag trodde det redan var slut med röfvarbandet.

Mogrebina. Hvar har du varit så länge, Josef? (*till länsman*) Det är min bror Josef, fastän de kalla honom Svarta Jonas.

Sv. Jonas. Det är så, att — att — att jag var hos magister Bas, och han sade jag skulle gå hit.

Rinaldo (*bistert*). Har du varit hos magistern?

Sv. Jonas. Jag rår inte för det. Du får inte slåss nu, Robert. Tror du att jag kommit hit af fri vilja nu?

Rinaldo. Hvad gjorde du hos magistern?

Sv. Jonas. Det var så att — du får inte bli ond nu, Robert! — jag gick till magistern och sade: nu leka de röfvare på kalfbacken och ha röfvat en bonde, sad' jag . . .

C. Moor. Förrädare!

Rinaldo. Tyst, låt honom berätta. Nå, hvad sad' magistern?

Sv. Jonas. Jo, då så — då så körde magistern ut mig och sade: skäms du inte att sqvallra på dina kamrater? Du vet att jag tål aldrig sqvaller i skolan. Gå strax och bed dina kamrater om förlåtelse, sad' han; annars så vet du att det vankas i morgon.

Rinaldo. Hör ni, gossar, det var bra gjordt af magistern. Och vi, som tyckte att han var så orättvis emot oss!

C. Moor. Vi ha' burit oss dumt åt. Att slarfva med våra lexor!

Mazarino. När vi ha en så bra lärare.

Gonzalov. Till tack för det ha vi gjort honom så mycket bekymmer.

Lassemaja. Ja, se det var dumt, att magistern fick veta af det.

Rinaldo. Tig! Vi ha förtjent en kula för pannan. Vi ha gjort uppror emot vår rätta chef. Men det skall inte ske härefter, så sannt jag i dag heter Rinaldo och är er kapten. Gud nåde den af oss, som inte hädanefter kan sin Euklides som vatten och lyder magisterns minsta vink. Den som inte det gör, skall få med Rinaldo att göra.

Alla röfvare. Ja, ja.

Sv. Jonas. Sedan var jag också hos fru Streng...

Preciosa. Var du hos fru Streng?

Sv. Jonas. Visst var jag der. Flickorna springa kring landsvägen och ha klädt ut sig till zigenerskor, sad' jag.

Mogrebina. Fy skäm ut dig, Josef!

Sv. Jonas. Jag måste säga er alltsammans, annars törs jag inte komma i morgon i skolan. Fru Streng blef så ond, att jag makade mig strax till dörren. Jag vill inte höra något sqvaller om mina flickor, sad' hon. Jag vet att de kunna vara oförståndiga ibland, sad' hon, men de ångra sig nog och bli snälla igen.

Preciosa. Hör ni det, flickor! Och vi som kunnat göra vår goda lärarinna så stor förtret!

Esmeralda. Att så fubblera med vår historie och geografi! Vi hade förtjent mycket strängare straff, än att vara hemma i morgon.

Tinto. Vi måste bedja fru Streng om förlåtelse.

Mogrebina. Och lofva att aldrig göra så mer.

Terzerola. Ja, jag skall läsa, jag skall läsa verldshistorien, så att det surrar om öronen.

Canonada. Och jag skall läsa oceanerna, så att det hviner om knutarna. Jag skall ha alla verldsdelarne i mitt hufvud och alla folkslag på mina fem fingrar.

Länsman. Håll ord med det, mina röfvare! Håll ord med det, små zigenerskor! Vet ni hvad? Jag går till magister Bas och till fru Streng och ber att ni i morgon få komma till majfesten. Jag är säker på att de efterskänka hela ert straff.

Lassemaja och Canonada. Ja, söta herr befallningsman . . .

Rinaldo. Nej, tack för det, vi taga inte emot det. Nu är det vår tur att frivilligt lida det straff vi förtjent. Tänka alla som jag, gossar, så begära vi att få arrest, om vi också icke behöfva det. Lagen skall man lyda. Lagen är det rätta.

Preciosa. Så tänka också vi zigenerskor. Vi ha förtjent straff, och derföre bli vi frivilligt borta från majfesten.

Länsman. Det är ärligt, det är bra sagdt, mina raska gossar och flickor! Tänk så och handla så i hela er lefnad, då skall lagen aldrig kännas som ett tvång eller arbetet som en möda.

(*Rinaldo skakar hans hand.*)

Sv. Jonas (*snyftande*). Jag vill också ha straff, jag har rätt att få straff, jag vill stå under lagen.

Rinaldo. Ditt straff, Svarta Jonas, skall bli att vi förlåta dig — och sedan får du ju dela arresten med oss. Rinaldo Rinaldini, mensklighetens befriare, nedlägger nu sin röfvarespira. Det är er, mina tappra röfvare, jag har att tacka för alla mina segrar. Vi ha befriat en häst, vi ha eröfrat en hop kålrötter, som vi sen fått betala, och slutligen ha vi som hjeltar försvarat vår röfvareborg. Det är ära nog för en aftonstund. Rinaldo är nöjd. Våra bragder skola gå till den senaste efterverld.

Preciosa. Vår vandring är slut, zigenerskor! Jag tackar er för det ni hjelpt mig att trampa sönder våra klädningsfållar i skogen och sjunga visor om sol, måne och stjernor. Skada är det, att vi så litet fått spå i händerna. Men tyst, (*pekar på åskådarne*), der

ser jag ännu en hop röfvare och zigenerskor. De se gifmilda ut; här är kanhända någonting att förtjena. Jag hoppas, mitt nådiga herrskap, att ni låter oss spå edra öden. Det skall ej kosta er mycket, bara (*nigande*) en liten glad nick, till tecken att vi ej misshagat er.

Rinaldo. Kom, nu gå vi tillbaka till staden. Men innan vi gå, så sjunga vi alla vår lilla visa om igen.

Esmeralda. Nej, inte den, utan en ny visa, och hon skall bli om Rinaldo och Preciosa.

Visan om Rinaldo och Preciosa.

Rinaldo, kung
På tufvans ljung,
Skall strida i hjeltarnes spår.
Preciosa glad
Med lagerns blad
Skall kransa hans fladdrande hår.

Den gröna dal
I sommarsal,
Han doftar i aftonens frid.
Blå himmel ser
Med stjernor ner
På barndomens lyckliga tid.

(*Förhänget faller*).

FÅGEL BLÅ.

Sagospel i tre Akter.

Fågel Blå.

Sagospel i tre akter.

Personerna:

Guido, konung af Cypern.
Sibylla af Montferrat, hans andra gemål.
Prinsessan Florinna, hans dotter med förra giftet.
Prinsessan Forella, drottningens dotter.
Prins Amundus, konung af Syrien.
Prins Cyprinus. hans vän.
Holofernes, kungens rumormästare.
Mangipani, drottningens hofmästare.
Sysis, en hexa.
Deoletus. en trollkarl.
Rosa och *Lila*, kammartärnor.

Dessutom soldater, hoffolk och vanligt folk, kattor, ugglor, och tomtegubbar. Händelsen föregår på ön Cypern för 650 år sedan.

FÖRSTA AKTEN.

(*Ett förmak i konung Guidos slott. Rosa och Lila sy på en brudklädning.*)

ROSA.

Usch, nu bröt jag af min nål,
Och han var af engelskt stål.

LILA.

Ha då ej så grufligt brådt!
Tråkigt arbete vi fått,
Med en klädning åt Forella . . .

ROSA.

Skulle det Florinna gälla,
Ja, då vore vi nog snälla.

LILA.

Pytt! Så präktig klädning får
Ej Florinna, stackars liten.
Hennes klädning är så sliten,
Och en ny man ej består.

ROSA.

Vår Forella deremot
Är så grann från topp till fot,
Ack du himmel, och så sjåpig!

LILA.

Lunsig, tossig, stygg och våpig,
Fast i mjölk hon alla dar
Tvättar sina kinders par.

ROSA.

Men Florinna badar gerna
I den svala källans brus
Och blir vacker som en stjerna
Och så ren som dagens ljus.

LILA.

Klockan tolf, så der omkring
Middagstid, Forella vaknar,
Skriker, när hon mamma saknar,
Gäspar och gör ingenting.
Sen så äter hon en torta
Med rätt mycket socker på,
Och är hallonsylten borta,
Hvad Forella skriker då!
Sen så klär hon sig, och sen
Somnar hon på nytt igen.

Rosa.

Men Florinna, liten tärna,
Frisk liksom en äppelkärna,
Bittida i parken är,
Vattnar sina blommor der.
Hon arbetar hela dagen,
Och på qvällen går hon då,
Af sitt goda hjerta dragen,
Till en fattig eller två,
För att hjelpa dem också.

Lila.

Dock af drottningen beständigt
Snäsor ju Florinna får,
När Forella helt behändigt
Fri från alla bannor går.

Rosa.

Ser du, drottningen var enka,
Förrän hon blef kungens fru,
Och Forella är, kan tänka,
Hennes egen dotter ju.
Derför skall Florinna snäsas,
Derför skall Forella fjäsas,
Och vår kung, så kung han är,
Intet har att säga här.

Lila.

Men hvad kan väl det betyda?

Rosa.

Under toffeln lär man lyda.
Nu förlofvad är Forella
Med en ung och ståtlig prins,
Som skall hit sin kosa ställa,
Prins Amundus, som du mins.

Lila.

Underligt är prinsens tycke.

ROSA.

Ja, det passar bra i stycke,
Att han ej Forella sett,
Förrän han sitt löfte gett.
(*Tittar ut genom fönstret.*)
Nej, hvad stoj på gatan, Lila!
Ryttare i sporrsträck ila . . .
Der vid porten hvilken hop!
Hör du folkets hurrarop!
Kungen sjelf i ekipaget . . .
Och det gamla vinfastaget
Holofernes kommer hit . . .

LILA (*vid andra fönstret*).

Rosa, Rosa, titta hit!
Det är säkert prinsen. Himmel,
Huru stolt han styr sin häst
Midt i folkets täta hvimmel!
Drottningen tar mot sin gäst,
Och nu helsa de som bäst.

(*Holofernes inkommer, fet, rödbrusig och litet pirum.*)

HOLOFERNES. Ur vägen, säger jag, ur vägen, flickor, för hans majestäts vår allernådigste konungs allernådigste rumormästare, som kommer för att ställa i ordning de allernådigaste kungliga rummen för den stormäktige prins Amundus, hennes nådiga nåds fröken Forellas allerunderdånigaste fästman! Puh, jag har sprungit som en ekorre, jag har flugit som en läderlapp, från ceremonimästarn till hofmästarn, från hofmästarn till källarmästarn och från källarmästarn till munskänken, för att skaffa öl och vin åt det kungliga hofvet, till att dricka hans allernådigaste nåds prins Amunduses välgångsskål.

ROSA. Jo, det syns att rumormästarn proberat vinet för säkerhets skull.

HOLOFERNES. Serra tri, det är min underdånigaste skyldighet. Nu skall här bli kalas, flickor, stor

bal på hofvet, må ni tro, och hans nåd prins Amundus skall börja balen med hennes nåd fröken Forella.

Lila. Men det ids hon inte, om han inte bär henne. Dertill är hon för lat.

Holofernes. Håll man sin näbbiga mun, och tala med respekt om vår nådiga fröken. Jag skall säga henne en sak i förtroende. Kan hon tiga, lilla nippertippa, hvaba?

Lila. Som muren, (*sakta*) när någon står bakom muren och lyss.

Holofernes. Nå, då skall jag säga henne, mitt socker, att drottningen hviskade mig i örat i dag: Holofernes, du är en förträfflig karl och en stor krigshjelte. (*Flickorna skratta.*) Hvad flinar man åt? Vid mitt skägg, så sade hon, och derföre, sade hon, skall du få Florinna till din fru, om du bara kan tiga dermed. Kommer aldrig i fråga, sade jag. Hvad säger hon om det, nässelperla?

Lila. Jag säger, att rumormästarn är en narr.

Holofernes. Säger hon det, getingsbölla? Jag skall, necken bespike mig, lära henne . . .

Rosa. Kom, Lila, jag är säker på att drottningen har något ondt i sinnet mot Florinna. Vi måste underrätta henne derom. (*De gå*).

Holofernes. Vänta hon, lilla klösgiriga kattunge! (*Springer efter Lila.*)

(*Kung Guido, drottning Sibylla, prinsessan Forella, Mangipani och hoffolk uppträda.*)

Drottningen (*utdelar befallningar*).

Prinsen tas emot med prakt.
Der vid dörren ställes vakt.
Vakten min befallning lyder,
Eller hur, ers majestät?

Kungen.

Efter ni befaller det.

DROTTNINGEN.

Salen härinvid man pryder
Med all Cyperns blomsterskatt.
Der skall balen bli i natt.
För oss kungliga personer
Ställas fyra sammetsthroner:
En för kungen, en för mig,
Två för prinsen och Forella . . .

KUNGEN (*sakta*).

Söta du, skall man ej ställa
En åt min Florinna?

DROTTNINGEN (*sakta*).

Tig!
Tycker du det passar sig?
(*högt*)
Fyra throner, hör ni det,
Ty så vill hans majestät,
Och Florinna, stackars lilla,
Kan ej komma . . . hon mår illa.

FLORINNA (*inträder ödmjukt*).

Jag ers nåds befallning väntar.

DROTTNINGEN (*ond*)

Hvad? Du här i dörren gläntar!
Lyssnar du på oss? Jo jo,
Fröken är ej sjuk, kan tro,
När en prins vårt hof besöker.
Lägg dig du, det är mitt råd.

FLORINNA.

Jag är ganska frisk, ers nåd.

DROTTNINGEN.

Hycklerska! Jag ser, du söker
Att bedraga mig.

Kungen.

Nej, nej,
Min Florinna ljuger ej.
Var ej ledsen nu, min pulla;
Gudskelof att du är rask.
Vill du ha dig litet snask,
(ger henne sockergryn).
Alla förklädsfickor fulla?

Florinna.

Jag ers nåds befallning lyder,
Till min kammare jag går.

Kungen *(sakta till Drottningen).*

Söta du, säg att hon får . . .

Drottningen.

Jag förstår hvad det betyder;
Alltid vill du tvärtemot.
(Till Florinna)
Nå, så kom på baln, det får du,
Men anständigt klädd, förstår du?
Annars visa ej din fot!
(Sakta till Mangipani).
Har du gjort som jag befallt?
Låtit stjäla hennes kläder?

Mangipani *(sakta).*

Ja, jag har bestyrt om allt.

Drottningen *(sakta).*

Godt. Det mig af hjertat gläder.

Forella *(till Florinna).*

Hvad skall du på balen göra,
Du som inte kan dig föra?
Mamma sagt, att ingen ann
Än jag sjelf får vara grann.

Drottningen (*sakta till Forella*).
Vill du tiga? (*Högt*) Nu för tiden
Kostar det att gå i siden,
Och då kungen ej har råd
Att uppmuntra öfverdåd,
Får Florinna nu sig nöja
Med sin gamla kjol och tröja.

Florinna.
Jag är nöjd och bjuder till
Vara som ers nåde vill.

Drottningen (*snäft till Florinna*).
Låt oss icke vänta på dig!

(*Florinna niger djupt och går*).

Kungen.
Prinsen väntas hvar minut.

Drottningen.
Gå, ers majestät, förut,
Att i rikssaln honom möta.

(*Kungen, Mangipani och hofvet gå.*)

Drottningen (*till Forella*).
Jo, du blir mig god att sköta.
Har du fallit ned från mån?
Du är ju så dum som spån.

Forella.
Mamma brukar alltid säga
Att jag är så rysligt qvick,
Jag har ju så ståtligt skick,
Och talenter skall jag äga,
Säger mamma, och en blick,
Ja en blick att hjertan vinna,
Mycket bättre än Florinna.

Jag är vacker, jag är klok,
Jag kan tala som en bok,
Jag går klädd på högsta modet;
(*gråter*).
Allt det der har mamma sagt,
Det har jag på minnet lagt,
Och så måste jag väl tro det.

DROTTNINGEN.

Tro hvad du behagar, tossa,
Men för all del, *säg* det ej,
Tala icke om det.

FORELLA.

Nej,
Nu skall jag för prinsen låtsa
Som jag vore just ett våp.

DROTTNINGEN.

Jo, det vore skönt!

FORELLA.

Otroligt!
Då skall prinsen visst få roligt

DROTTNINGEN.

Du förtjent att stå i skåp.
(*Går.*)

FORELLA (*ensam*).

Se så der, nu träter mamma.
Det kan vara just detsamma.
Jag är hungrig, det är allt;
Ack, hvar skall jag få en palt?
(*Går.*)

HOLOFERNES (*uppslår dörrarna till salen och bugar, ännu lite pirum*). Jag är deras allerunderdånigaste majestäters och náders allernådigste tjenare. Behaga deras höga nåder göra mig den nåden att svalka sig litet här ute i förmaket? Jaså. Deras högfurstliga, kung-

liga och prinsliga nåder behaga ännu svettas? Var' då så nådiga och svettas som deras nåder behaga. (*För sig*) Bara det inte blir allt för långt till supérn, eller rättare till skålarna. Se så der, nu kommer hennes nåd drottningen, högst onådig. Nu blir här duskväder. Det är så godt att jag tager min Matts ur skolan; jag känner mig högst obegripligt törstig.

(*Under tiden har Forella inkommit från andra sidan med en stor korf och satt sig i en vrå att äta.*)

FORELLA (*ätande*). I tre dagar har mamma satt mig på svältkur, för att jag skulle bli rätt smal, tills prinsen kommer. Inte blir man fetare för det man äter en korf. Kantänka (*muggande*) en sådan prinsstackare! Nej, då vet jag hvad som är bättre, och det är korfven.

DROTTNINGEN (*inrusar, utan att se Forella*).

Kom, Forella! Min Forella,
Prinsen frågar efter dig.
(*Går sökande bort.*)

PRINS AMUNDUS (*som följer strax efter drottningen*).

Hvarför längre er förställa?
Hvarför, sköna, fly för mig?
(*blir varse den ätande Forella*)
Kan du säga, bastupiga,
Du som är så hungrig der,
Hvar din sköna fröken är?

FORELLA (*sakta*).

Skall jag stiga upp och niga?
Nej, det ids jag inte. (*Högt*) Säj,
Är han prinsen eller ej?

PRINSEN.

Prins Amundus, det är jag.

FORELLA.

Jaså. Nå, så kom och tag
Mig i famnen.

PRINSEN.

Är du tokig?

FORELLA.

När man sitter så här krokig,
Slipper man ej opp på stund.
Kom och pussa mig på mund!

PRINSEN.

Dig, din tossa? Hvem är du?

FORELLA.

Det är jag, som blir din fru.

PRINSEN.

Hvad? Är du — är du Forella!

FORELLA (*mumsande*).

Ja, så brukar man mig skälla.

PRINSEN.

Himmel, man bedragit mig!

FORELLA (*som förut*).

Nå, vill han ej skynda sig?
Efter han är så förlägen,
Måste jag gå halfva vägen.

(*Stiger ovigt upp, närmar sig prinsen och torkar sig om munnen.*)

Se så der, nu är jag snygg.
Nu kan du mig pussa trygg.

(*Prinsen vill fly. Drottningen inrusar och rycker korfven af Forella.*)

DROTTNINGEN (*högst förlägen*).

Eders nåd, min lilla flicka,
Hon så barnslig är ännu,
Kan sig än ej riktigt skicka . . .

FORELLA.

Strunt, jag skall ju bli hans fru.

DROTTNINGEN (*sakta*).

Vill du tiga!

FORELLA (*högt*).

Skall jag tiga?

(*Gråter*)

Alltid säger mamma så.
Kan ej presten re'n oss viga?

PRINSEN.

Har ers nåd ej döttrar två?
En jag hörde länge prisas
Som ett mönster af behag.

DROTTNINGEN (*sakta*).

Allt mitt blod af fruktan isas.

(*Högt*)

Tvenne döttrar äger jag.
Men den andra är en gås,
Som ej kan till folkvett fås.
Nu med flit hon sig fördöljer.

LILA (*instörtande*).

Ack, ers nåd, Florinna följer
Mig hitupp i hvardagsdrägt,
Skygg, förlägen och förskräckt.
Man har stulit hennes kläder!

DROTTNINGEN.

Hvad du pratar nu i väder!

LILA.

Fråga henne sjelf. Se der!

(*Florinna inkommer ödmjuk och i sin förra hvardagsklädning.*)

DROTTNINGEN.

Oförskämda! Hvad, du vågar
Visa dig på baln så här?

(*Sakta*)

Utaf raseri jag lågar.

FLORINNA.

Jag har lydt ers nåds befallning.

DROTTNINGEN.

Bort, på ögonblicket, fort!

(*Sakta*)

Allt mitt blod är uti svallning.

PRINSEN (*som med glädje betraktat Florinna*).

Hon har ju ej illa gjort.
(*Räcker Florinna handen. Man hör musik.*)
Sköna fröken, vågar jag
Be er om en dans i dag?
Utan siden, utan guld,
Är en flicka skön och huld,
När hon bär i anletsdragen
Dygden, vettet och behagen.
(*Han leder Florinna bort till danssalen.*)

FORELLA.

Mamma, han gick bort med henne!

DROTTNINGEN (*bittert*).

Ja, jag ser det, kära du.

FORELLA.

Mamma, skall hon bli hans fru?

DROTTNINGEN.

Om den saken bli vi tvenne.

Slut på Första Akten.

ANDRA AKTEN.

(*Samma förmak i konungens slott.*)

(*Rosa och Lila sitta åter vid sitt arbete.*)

ROSA.

Ja, här sitta vi nu åter
Och brodera, kära Lila.
Drottningen minsann ej låter
Sina stackars tärnor hvila.

LILA.

Liksom förra klädningen
Inte vore grann tillräckligt!
Här skall sys en ny igen
Åt Forella, också den,
Dubbelt grann.

ROSA.

Det är förskräckligt.
Men hur hon sig fiffa må,
Prinsen får hon ej ändå.

LILA.

Pytt! Såg du i går på balen
Hur han dansade beständigt
Med Florinna der i salen?

ROSA.

Rätt behagligt, rätt behändigt
Såg det ut, och drottningen
Tycktes som hon ville spricka.

LILA.

Derför nu på morgonen
Fick Florinna, stackars flicka,

Stänga sig i kammaren
Och som fågeln ensam qvittra
Uti buren med sin cittra.

Rosa.

Tyst, der kommer prinsens vän,
Prins Cyprinus. Kanske han
Vår Florinna hjelpa kan.

(*Cyprinus inträder*).

Cyprinus.

Skön god afton, snälla tärnor,
Cyperns glada morgonstjernor,
Vackra som den ljusa dag!

Rosa (*nigande*).

Nådig herre, alltför granna
Ord är' blott till hälften sanna.
Derför hälften återtag!

Lila (*nigande*).

Ja, vårt stånd vi ej förtiga.
Jag är bara kammarpiga,
Och min vän är symamsell.

Cyprinus (*skrattar*).

Nå, så rätt och slätt: god qväll,
Kära flickor! — om *det* duger.

Rosa.

Ja, med det man sällan ljuger.
Tjenarinna!

Lila.

Tjenarinna!

Cyprinus.

Säg mig, huru mår Florinna?

ROSA.

Som en lärka uti bur,
När som höken står på lur.

LILA.

Som en löja uti viken,
När en gädda kommer sniken.

CYPRINUS.

Hvem är gäddan? Hvem är höken
För den stackars unga fröken?

ROSA.

Gissa!

CYPRINUS.

Drottningen?

LILA.

Precis.

ROSA.

Höken är på sätt och vis
Holofernes.

CYPRINUS.

Är det möjligt?

LILA.

Ja, säg, är det inte löjligt?
Förr må jag bli gift med katten,
Än med den der gamla tratten.

CYPRINUS.

Blir hon Holofernes' fru?

ROSA.

Så vill drottningen det ställa.

LILA.

Och Amundus får Forella.

CYPRINUS.

Saken jag begriper nu;
Men så tokigt skall ej hända.
Innan dagen är till ända,
Skall man något roligt se.
Vänta bara, mina vänner,
Jag en präktig trollkarl känner;
Han skall hindra det att ske,
Jag till honom går på fläcken.
(*Går.*)

ROSA.

Tack, herr prins!

LILA.

Nå, det var bra.
Hvad vi skola roligt ha!

ROSA.

Tyst! Der är den gamla säcken.

(*Holofernes inkommer, blomsterbeprydd.*)

HOLOFERNES. Hoppsan, flickor, i dag skall här ställas till ett ståtligt bröllopp. Kan ni gissa hvem bruden är? Jo, Florinna, den lilla, snälla, allernådigaste fröken Florinna är det. Och kan ni gissa hvem brudgummen är?

ROSA. Hvem kan det vara annan än prins Amundus?

HOLOFERNES. Bättre opp, min sockersnärta, bättre opp. Det är jag sjelf, ser hon, jag, den stormäktige, tappre och snillrike riddar Holofernes, drottningens högstegenhändiga rumormästare, etcetera, etcetera. Ha ni nånsin sett en så vördnadsbjudande brudgum? Man kan äta upp mig, så söt är jag. Och sådana blommor, hvad befalls? Är jag inte gentil?

Lila. Ja, som en kullfallen gärdsgård, der törnrosor sticka fram mellan de murkna störarna.

Holofernes. Och min nya frack, var så god och se noga på den. Hvad tycks?

Rosa. Ja, han liknar fullkomligt spader kung.

Holofernes. Kunglig ser jag ut, det är visst. Jag väntar just nu det höga herrskapet här, och den visa fru Sysis har också lofvat att infinna sig på bröllopet. Men jag är så törstig, så det är skam. Adjö, små gräshoppor! Jag är strax tillbaka igen. (*Går.*)

Rosa. Kom, Lila, låt oss se hvad de nu ämna företaga sig. (*De gå.*)

(*Drottningen och Sysis inträda.*)

Drottningen.

Alltså, nådigaste fru,
Skulle ni det möjligt hålla,
Att man kan Amundus trolla?

Sysis (*räknar på fingrarna*).

Låt mig räkna: fem, sex, sju,
Nitton, tretton, sexton, åtta,
Mixtum, pixtum, hixtum, skrotta,
Pinsidarjum, pumperill!
Jo, det kan jag, om ni vill.

Drottningen.

Präktigt! Nekar han nu till
Det förslag, som här afhandlas...

Sysis.

Till ett djur skall han förvandlas.
Men ett vilkor är dock billigt:
Han skall sjelf, och det frivilligt,
På Forellas finger trycka
En förlofningsring.

DROTTNINGEN.

Hvad lycka,
Att jag redan tänkt derpå!

SYSIS.

Annars kan jag aldrig få
Någon makt med denna hjelte.

DROTTNINGEN.

Om han sjutton gånger smälte
Af förtret, så skall han ringen
Ge Forella, eller ingen.
Han i qväll skall henne finna
I Florinnas kappa klädd
Och skall tro hon är Florinna.

SYSIS.

Blott för en sak är jag rädd.
Kanske någon kan berätta
För herr Deoletus detta.
Han är lika vis som jag.

DROTTNINGEN.

Åh, vi honom ge god dag.

(*Sysis går.*)

KUNGEN (*inkommer*).

Himmel hvad är det jag hör?
Man vill gifta bort Florinna.

DROTTNINGEN.

Kan du det så sällsamt finna?
Det är ju allt som sig bör.

KUNGEN.

Men med Holofernes!

DROTTNINGEN.

Nå?
Kan hon bättre fästman få?
Tapper, ståtlig, rik och präktig...

KUNGEN.

När ej punschen är för mäktig.
Nej, min käraste Sibylla,
Hur du saken må förgylla,
Men en karl, som går i fylla
Ifrån morgon och till qväll
Som ett vidbrändt refbensspjäll,
Nej, det kan jag aldrig gilla.

DROTTNINGEN.

Kan du icke? Det var illa.
Men jag har beslutat det,
Och när nu ers majestät
Är till sin natur så fredlig,
Eftergifven och beskedlig,
Tänker jag att hvad jag vill,
Det ger han sitt bifall till.

KUNGEN.

Sötaste Sibylla...

DROTTNINGEN.

Stilla!
Här så kommer just vår lilla.

(*Florinna inträder, bevakad af Mangipani.*)

FLORINNA.

Eders majestät befallt...

DROTTNINGEN.

Ja, min söta vän. Kom nära!
Dig i qväll skall ske stor ära:
Du blir Holofernes' fru.
Nig och tacka vackert nu!

Florinna.

Holofernes? Himlamakt!

Kungen.

Gråt ej nu, min lilla pulle!
Ser du, lilla, söta gulle,
Pia, drottningen det sagt.
Och om du är mycket snäll,
Skall du få en karamell.

Florinna.

Pappa, pappa, låt mig slippa!

Kungen.

Nej, det törs jag ej, min tippa.
Drottningen är grufligt sträng.

Florinna.

Vore jag ett gräs på äng!
Vore jag ett löf på linden!
Vore jag en rök i vinden!
Vore jag det minsta strå!
Vore jag en fågel blå!
Ack, det vore bättre då.

Drottningen.

Fågeln faller lätt i snaran.
Men — der kommer bröllopsskaran.

(*Musik och dans. Forella med sina tärnor och hofvet. De dansa in och ställa sig i rader.*)

Hvar är brudgummen? Se der!
Håll! Hvad nu? Hvad är det här?

(*Holofernes kommer indansande mycket glad och märker icke att Deoletus trollat åt honom ett par åsneöron och en förskräckligt lång näsa. Cyprinus och Deoletus titta skrattande i dörren.*)

Holofernes. Allerödmjukaste tjenare, mitt allernådigaste herrskap! Tjenarissime, tjenarissime. Nu

är jag färdig, som hon ser, min lilla sockersnipa; tycker hon inte att jag är gentil? Nu skall hon bli min lilla brud, och jag skall bli hennes allrasötaste brudgum. Och så skola vi må som ett par turturdufvor, och lefva af nektar och ambrosia, plättar till frukost, pannkaka till middagen, våfflor till qvällen och ett glas vin på saken emellanåt... (*Stöter sin näsa*) au! au!

(*Alla skratta och springa undan den långa näsan.*)

DROTTNINGEN (*ond*).

Du, ditt spöke! Du, din best!
Du, din åsna! Du, din häst!
Kommer du och oss förskräcker?
Ut så långt som vägen räcker!

(*Hon jagar bort Holofernes, som skrikande springer sin väg.*)

ROSA och LILA (*i dörren*).

Trolleri! Hu, trolleri!

(*Alla springa skrattande bort.*)

DROTTNINGEN (*harmfullt*).

Brölloppet, det är förbi.
Mangipani, stadna qvar!
Prinsen kommer hit. Berätta
Hvad jag sagt dig långt för detta.

(*Går.*)

MANGIPANI (*ensam*).

Jag till bättre kunde duga,
Än att nu stå här och ljuga.
Men, gudnås, när jag var liten,
Ljög jag mig till sockerbiten.
Nu, när jag är man i staten,
Får jag ljuga mig till maten.
Fy! Så här på tumanhand

Med mig sjelf, är det ibland
Just som skäms jag litet grand.

AMUNDUS (*inkommer*).

Ack, Florinna! Ack, Florinna,
Du min gladaste väninna,
Hvar skall jag dig återfinna!
Jag vill fråga denna man,
Kanske han mig svara kan.
(*Till Mangipani*)
Har min herre dessa dagar
Sett prinsessan?

MANGIPANI.

Ja, hon är
Hemma. Om ers nåd behagar,
Kan ni vänta henne här.

AMUNDUS.

Här i rummet!

MANGIPANI.

Ja, på stunden.
Ack, hon är visst mycket bunden,
Men hon nu sig hit beger,
Blott för att få träffa er.

AMUNDUS.

Är det möjligt?

MANGIPANI.

Vänta bara.
I sin blåa kappa klädd,
Kommer hon helt tyst och rädd
Att sin vänskap er förklara,
Och ett litet vänligt minne
Vore just för hennes sinne,
Till exempel denna ring . . .

AMUNDUS (*pekar på sin ring*).

Denna ring?

MANGIPANI.

Som ni behagar.
Jag, — jag säger ingenting.
(*Går.*)

AMUNDUS (*ensam*).

Han Florinnas lott beklagar.
Stackars lilla snälla flicka!
(*Forella inkommer i blå kappa och slöja för ansigtet.*)
Tyst, der är hon, liten vän.
Hon är rädd för drottningen,
Törs ej tala, bara nicka...
Skön god afton, min prinsessa!
Tack, ers höghet, för i går.
Hoppas dock att väl ni mår
Efter danser såsom dessa?
(*Forella nickar.*)
På mitt finger glömde jag
Här en ring, som tillhör eder.
Ack, Florinna, jag er beder,
Hvad er tillhör återtag!
(*Trycker ringen på Forellas finger. Hon nickar.*)
Måtte denna ring, Florinna,
Er hvar dag om mig påminna.

FORELLA (*afkastar slöjan och kappan*).

Hvad är det han pratar der?
Icke jag Florinna är,
Men det är precis detsamma,
Ringen kan jag väl annamma,
Till förlofning, säger mamma.

AMUNDUS.

Hvad? Forella, är det du?

FORELLA.

Nej, så dumt han frågar nu!
Titta bara; nog ändå
Håller jag att se uppå.

AMUNDUS.

Men jag är ju grymt bedragen!

FORELLA.

Skall han väsnas hela dagen
För en liten fattig ring?
Vet han, när allt går omkring,
Har jag många bättre ringar.
(*skramlar med sin guldked*)
Hör han bara hur det klingar!
Se, den här bär jag på baler,
Han har kostat hundra daler,
Klär han inte bra min hals?
Örringarna, hvad befalls?
Är' tvåhundra daler värda,
Och han låts ej se dem alls?

AMUNDUS.

Nej, jag kan ej mer uthärda.

FORELLA (*vänder sig kring för att visa sin grannlåt*).

Jag är präktig, jag är grann,
Och jag tycker jag går an.
Pussa mig! Var artig! Bocka!
Hvarför vill han inte ha mig?

AMUNDUS.

För det jag ej kan fördra dig.
Tror du att en grannlåtsdocka
Nånsin kan mitt hjerta locka?
Nej, en flickas sanna värde,
Det är oskuld och behag,

Enkelt som Guds rena dag.
Det var allt hvad jag begärde,
Och Florinna älskar jag.

(*Drottningen och Sysis inträda.*)

DROTTNINGEN.

Hvad är det jag hör, min prins!
Ni er ring Forella gifvit,
Ni alltså förlofvad blifvit,
Och ert löfte ni ej mins.

AMUNDUS.

Blott ett missförstånd var det.
Intet löfte har jag gett.

FORELLA.

Nej, han tog mig för Florinna.

DROTTNINGEN.

Tig! — Vill ni Forella vinna?
Cypern ni i hemgift får.

AMUNDUS.

Jag Florinna ej kan svika.

DROTTNINGEN.

Tunnor guld får ni tillika.

AMUNDUS.

Guld gör inga hjertan rika.

DROTTNINGEN.

Jag till döden kan er döma.

AMUNDUS.

Ej Florinna kan jag glömma.

DROTTNINGEN.

Visa Sysis, ni det hör,
Intet skäl hans hjerta rör.
Gör med honom hvad ni bör.

(Sysis ritar på golfvet en ring kring Amundus, som förgäfves söker gå öfver ringen.)

SYSIS.

Mirabola banda
Sintra maranda!

(Rummet mörknar.)

Rigi digi ala mala urfa da ho!
Untra ba muri pex
Dolga la churi fex!
Orra dorra ixta pixta rexa fi lo!

AMUNDUS.

Släpp mig, släpp mig, grymma qvinna!

DROTTNINGEN.

Vill du öfverge Florinna?

AMUNDUS.

Aldrig!

DROTTNINGEN.

Sysis, gör er pligt!

SYSIS *(allt häftigare)*.

Arigi bi dan!
Damura falan!
Farona dasintra
Chimona saban!

(allt fortare)

Arigida rigida igida gida!
Miraho! Iraho! Aho!

(Tecknar med händerna att något stort förminskas till litet.)

Amundus! Mundus! Undus! Ndus! Dus!
Us! S.

(Under de sista ljuden af besvärjelsen sjunker Amundus allt vanmäktigare ned, först på knä, sedan

till golfvet. Ugglor flyga och tomtegubbar trippa öfver scenen.)

DROTTNINGEN.

Är han död?

SYSIS.

Nej, blott i dvala.
Han skall nu, som ni befallt,
I en främmande gestalt
Sin förmätenhet betala.

FORELLA.

Fy, att gumor är så stygg!

SYSIS.

Skall han bli en mask, en mygg?
Lejon, apa, flundra, fluga,
Zebra eller basilisk,
Däggdjur, fågel eller fisk?

FORELLA.

Fågel tycker jag kan duga.

DROTTNINGEN.

Fågel, fågel önska vi.

SYSIS.

Fågel må han också bli.

(Besvärjelse, i det Sysis utbreder Forellas kappa öfver Amundus.)

Roba ax! Roba flax!
Cara mia dora kax!
Unde via, ia, ia,
Liru montra bumberax!
Are vare, vare, vare,
Vare flix! Vare knix!
Pix, pix, pix, pix!
Fågel blå! Fågel blå!

Flyga, trippa, springa, gå
Uti vida verlden då,
Fågel blå! Fågel blå!

(*En blå fågel flyger sakta öfver scenen.*)

Flyg i ett! Flyg i två!
Flyg i tre, fyra, fem,
Sex, sju
År nu!
Flyg och hitta aldrig hem!

(*Fågeln flyger bort.*)

Slut på Andra Akten.

TREDJE AKTEN.

(*En grön park invid kungliga slottet. Till venster synes det torn, i hvilket Florinna hålles fången. Midt emot står en ek. Under eken en gräsbänk.*)

(*Florinna sjunger i tornfönstret.*)

FLORINNAS SÅNG (*med ackompagnement af cittra på melodien af: "Tuoll on mun kultani."*)

Rosorna dofta och fåglarna sjunga,
Sommarens vindar i grenarna gunga.
Ack du min fågel,
Min klara guldfågel,
Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

Fågeln han flyger på fladdrande vingar,
Högt öfver molnet hans stämma förklingar.
Ack du min fågel,
Min klara guldfågel,
Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

(*Drottningen och Mangipani gömma sig bakom eken.*)

Drottningen (*sakta*). Hör du hur vackert den styggan sjunger? Det är obegripligt. Jag har tre gånger låtit borttaga hennes cittra, och beständigt har hon en cittra ändå.

Mangipani. Det går öfver mitt förstånd. Men obegripeligt vackert sjunger hon. Förlåt, ers nåd, det gör mig ondt om den stackars flickan.

Drottningen. Tyst, nu börjar hon åter.

Florinna sjunger:

Solen hon skiner på tufvor och grenar,
Liten blomma vissnar förglömd och allena.
Ack du min fågel,
Min klara guldfågel,
Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

Kommer du ej snart, skall ej blomman du finna.
Ensam i tornet förvissnar Florinna.
Ack du min fågel,
Min klara guldfågel,
Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

(*Florinna drar sig tillbaka och synes ej mera.*)

Drottningen (*träder fram*). Om jag kunde förstå hvad hon menar med sin eviga fågel blå, fågel blå! Det är nu snart ett år sedan prins Amundus blef förvandlad till en fågel, och sedan den tiden har man ej hört något af honom.

Mangipani. Min nådiga drottning kan vara lugn. Höken har säkert längesedan tagit honom, ifall ej någon katt ätit upp honom.

Drottningen. Jag önskar att du gissat rätt, min kära Mangipani. Annars kunde man tro att det är om honom Florinna beständigt sjunger. Det är alldeles obegripligt att hon kan vara så frisk och sjunga hela dagen så gladt.

Mangipani. Ja, är det inte otroligt? Och ers nåd har hela tiden ej låtit ge henne annat än vattsoppa, utan ett enda russin i. Hon har inte på hela året fått så mycket som en smörgås och ett glas mjölk.

Drottningen. Säg, Mangipani, hvarifrån har hon fått alla de vackra sakerna, som jag sett henne roa sig med, när jag tittat igenom nyckelhålet? Hvar dag har hon de allra vackraste blommor, och de allra raraste frukter, och de allra sötaste dockor, och bilderböcker sedan, nej så sköna bilderböcker har du aldrig sett, Mangipani! Hvar natt låter jag stjäla bort alltsammans, när hon sofver, och likväl får hon beständigt nya leksaker. Hur är det möjligt?

Mangipani. Det stöter på trolleri. Jag har hört talas om elfvor och tomtegubbar, som hemta allt vackert i verlden åt goda barn.

Drottningen. Det vore märkvärdigt. Men låt oss åter gömma oss här bakom trädet, för att spionera på henne. (*De gömma sig.*)

(*Florinna synes åter i fönstret.*)

Florinna.

Min sköna fågel blå!

(*Man hör en fågel qvittra.*)

Florinna (*klappar händerna.*)

Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

(*Fågel blå flyger öfver scenen och in genom fönstret. Man hör ett gladt qvitter. Florinna synes ej mera.*)

DROTTNINGEN. Såg du något?

MANGIPANI. Jo ackurat, jag såg en fågel flyga in till Florinna i tornet.

DROTTNINGEN. Det var Amundus, jag är säker derpå. Skynda dig, Mangipani, tag så många saxar, knifvar och liar, som du i hast kan finna, och häng dem här uti ekens grenar. När fågeln sätter sig att hvila på grenarna, skär han vingar och fötter af sig.

MANGIPANI. Det skall ske, ers nåd. (*Sakta, i det han går*) Bror Mangipani, jag måste medgifva att du är en temligen stor skurk, men tänk att drottning Sibylla är ändå hvassare!

DROTTNINGEN. Nu begriper jag hvem som hämtat de rara sakerna åt Florinna. Det har fågel blå gjort, och det är Amundus sjelf. (*Man hör ett qvitter i tornet.*) Ja, qvittra du, qvittra du, blå fågel! Vi få väl se hvem som qvittrar bäst. (*Går.*)

(*Rosa och Lila inträda med blomsterkorgar.*)

ROSA.

Här i tornet är hon fången,
Stackars liten rosenknopp.
Låt oss nu, som förra gången,
Kasta blommorna ditopp.

(*De kasta blommor mot fönstret. Man hör fågelqvitter och citterspel. Under tiden smyger sig Mangipani till eken och hänger saxar m. m. uti dess grenar.*)

LILA.

Hör! Hon spelar på sin cittra!

ROSA.

Hör du ej en fågel qvittra?

LILA.

Hennes fågel blå det är,
Som Florinna har så kär.

ROSA.

Hvem kan väl den fågeln vara?

LILA.

Hvem? En fågel som en ann.

ROSA.

Pytt! Att du det tänka kan!
Har du icke hört de rykten,
Som i staden allmänt gå?
Prins Amundus tog till flykten,
Hette det på hofvet då.
Men i staden hviska alla
(*hemlighetsfullt*)
Att fru Sysis —

LILA (*förskräckt*).

Tyst! Du vet,
Att det är en hemlighet.

ROSA.

De må hvad som helst det kalla,
Men så mycket veta vi,
Att det var förräderi.
Ingen hört det minsta sedan
Om Amundus. Men hans vän
Prins Cyprinus hoppas än.
Deoletus säges redan
Åtta gånger rest omkring
Hela denna jordens ring,
För att prinsen återfinna,
Och har funnit ingenting.
Nu så säges, att Florinna . . .

LILA.

Tyst, för all del, kära du!
Någon kan oss höra nu.
Kom! Hur vi mot fönstret blicke,
Ack, Florinna ser oss icke!
(*De gå.*)

FLORINNA (*öppnar fönstret*).

Min sköna fågel blå,
Du från mig flyga må.
I eken kan du hvila
Och sedan till mig ila,
Att ingen ser dig då.

(*Fågeln qvittrar och flyger till eken. Strax derpå hör man honom pipa och klaga.*)

MANGIPANI.

Skönt! Det lyckades för väl.
Fågel blå skar sig ihjäl.
Nu går jag att underrätta
Hennes majestät om detta.
(*Går.*)

(*Cyprinus och Deoletus inträda. Fågel blå ligger sårad bakom eken.*)

CYPRINUS.

Träffas vi nu här igen,
Du min vidtbereste vän?
Ack, förgäfves har jag stretat,
Hela Cypern genomletat;
Vår Amundus fann jag ej.

DEOLETUS.

Ja, förtrollad är visst han.
Åtta gånger har jag farit
Vida verlden rundtomkring,
Upp till månen har jag varit,
Flugit öfver solens ring.
Men det var förgäfves. Nej,
Vår Amundus fann jag ej.

Cyprinus.

Men ditt horn, det underbara,
Har du ropat deruti?
Största lejon, minsta bi,
Örnen, dufvan, kolibri,
Alla måste hornet svara;
Hornet nu försöka vi.

Deoletus (*framtager ett jagthorn.*)

Gerna må vi pröfva det,
Fast det ren förgäfves skett.

(*Han blåser i hornet. Man hör fågel blå pipa vid eken.*)

Cyprinus.

Hvem var det, som pep här nära?
Här en knif och der en skära
Man på ekens grenar hängt.
Skäran är helt blodbestänkt,
Och en liten fågel blå,
Ligger sårad der helt illa.

Deoletus.

Låt för roskull mig den lilla
Sårade blå fågel få.

Cyprinus (*ger honom fågeln*).

Månn' för honom räddning finns?

Deoletus (*glad*).

Ack, Amundus! Ack, min prins!
Har jag dig nu återfunnit?

Cyprinus.

Hvem? Amundus?

Deoletus.

Som försvunnit!
Denna lilla fågel här
Prins Amundus sjelf det är;
I hans ögon står det skrifvet.

Cyprinus.

Skall han evigt fågel bli?

Deoletus.

Nej, min vän, nu skola vi
Återge Amundus lifvet.

(*Kastar fågel blå bakom eken och ritar en cirkel kring eken.*)

Sof, du lilla fågel blå,
För att skönare uppstå!

(*högtidligt*)

Mirabola bex rex,
Mirabanda, mirabo,
Viadara, allaho,
Viaho, fågel blå!
Undamora, ekbatana,
Liadora, undamana.
Vana, vana, miramo!

Cyprinus (*sakta*).

Himmel, må han lyckas nu
Att förtrollningen upphäfva!
Alla mina leder bäfva.
Och der kommer Sysis nu!

(*Sysis rusar in med hastiga steg*).

Sysis (*häftigt*).

Nona, nona, nona rix!
Nona pix! nona flax!
Bua, dolga! wolga! wolga!
Jerwa lux! pux, fux!

Deoletus (*korsar sitt trollspö med hennes*).

Fuge, ax, rix, rex!
Bolla bua, spina pex!

CYPRINUS.

Af förskräckelse jag dör
Himmel, Deoletus hör!

SYSIS (*allt häftigare*).

Ecce murra! Burra, burra!
Vada, vida, voda, ve!
Cintra mala! Cintra manna!

CYPRINUS.

Svetten dryper från min panna!

DEOLETUS.

Sola, luna, stella, lux!
Terra nox, terra alma!

CYPRINUS.

Skall jag springa? Skall jag stanna?

SYSIS.

Arskriala!

DEOLETUS.

Mora, bona! Fuge, mala!

SYSIS (*med raseri*).

Moria!

DEOLETUS.

Soli Deo gloria!

(*Sysis söker skrikande att fly.*)

CYPRINUS.

Om hon flyr, skall ondt hon stifta.
Och ditt verk på nytt förgifta.

DEOLETUS.

Derför skall hon utan nåd
Straffas för sitt svarta dåd.

(Vidrör Sysis med sitt trollspö.)
Maledicta, maledicta,
Mox mutata et relicta,
Diminuta esto, Sysis!
Esto ysis! Esto sis!
Esto is! Esto s!
Esto felis unguipes!
(Sysis nedfaller bakom eken och försvinner.)

CYPRINUS.

Deoletus segrat har!

DEOLETUS.

Men det värsta än är qvar.
(fortsätter)
Bona Dea, o natura,
Juva nos!
Juva, numen!
Juva, lumen!
Voco vos,
Terra, ignis, aër, unda!
O profunda
Aura vitae, juva nos!
(Tecknar med händerna att något litet växer till stort.)
S-us-dus-ndus-undus-mundus-Amundus.

(Prins Amundus framträder bakom trädet.)

AMUNDUS *(gnuggar sig i ögonen och sträcker ut armarna).*

Jag är frisk och fri och lätt.
Jag vill flyga, jag vill sjunga,
Jag vill högt i grenen gunga!
Men o himmel, hvad är det?
Jag är ju vid jorden bunden,
Ingen vinge mer mig bär!

DEOLETUS.

Fågel var du nyss på stunden.

CYPRINUS.

Nu du åter menska är.

AMUNDUS.

Menska? Menska! Ja, jag mins:
Fordom var jag ju en prins . . .
Min prinsessa var Florinna . . .

CYPRINUS.

Du skall henne återfinna.

AMUNDUS.

Jag är menska! O hvad fröjd!
Också menskans ande svingar
Sig på tankens lätta vingar
Upp till Gud i himmelshöjd.
Stora, sköna, underbara
Fröjd att dock en menska vara
Och som menska älskad bli!

CYPRINUS.

Till Florinna skynda vi.

FLORINNA (*i fönstret*).

Min sköna fågel blå,
Du till mig flyga må!

AMUNDUS.

Hade jag nu mina vingar!

(*De skynda till tornet.*)

(*Drottningen och Mangipani inkomma.*)

DROTTNINGEN.

Säg, hvad budskap du mig bringar?

MANGIPANI.

Eders nåd kan lita på!
Det är slut med fågel blå.

DROTTNINGEN.

Men hvar är hans lilla kropp?

MANGIPANI.

Katten åt visst honom opp.

DROTTNINGEN,

Nu så skola vi få roligt,
Jag skall ljuga rätt otroligt . . .
Kungen der jag komma ser.

(Kungen, Forella, Rosa, Lila och hofvet inträda. Sedan Florinna, Amundus. Deoletus, Cyprinus, Holofernes och en svart katt.)

DROTTNINGEN.

Lila, bed Florinna ner!

(Lilla går.)

Har ers majestät i natt
Sofvit godt och vaknat gladt?

KUNGEN.

Jag har sofvit ganska illa.
Jag har drömt att, dessa dar,
Prins Amundus mördad var.

DROTTNINGEN.

Det var en för sällsam villa.
Jag har drömt att han just här
Af Florinna dödad är
Med en hårnål i hans hjerta,
När han sof vid denna ek.

ROSA *(afsides)*.

Kan man så en menska svärta.

Kungen.

Kan man tänka sådant svek!

Rosa.

Hade han fått mig till fru,
Skulle han visst lefva nu.

Drottningen.

Mangipani har det sett.

Mangipani.

Ja, det skedde klockan ett.

Kungen.

Det skall man ej mig inbilla.
(*Florinna inkommer*)
Kom, Florinna, kom min lilla!
Kan du hämta än i dag,
Prins Amundus hit i lunden
Lefvande, så lofvar jag,
Att du blir hans fru på stunden.

Florinna.

Är det säkert?

Drottningen.

Vare sagdt!
Men hvad straff skall den få lida,
Som försåt mot honom lagt?

Kungen.

Säg det sjelf!

Drottningen.

Den skall man smida
Här vid detta tornet fast,
Ställa i dess hand en qvast,

På dess hals en schawl af bast,
Och en stock kring foten klämma,
Att hon blir en fågelskrämma.

AMUNDUS (*inträder*).

Rätt har du, o drottning dömt;
Men en sak har du förglömt:
Att din egen dom du fällde.

DROTTNINGEN.

Himmel, det Amundus är!

AMUNDUS.

Ja, Amundus sjelf står här.
Att förkrossa nu ditt välde.
Grymt och listigt har du handlat,
Till en fågel mig förvandlat,
Och mitt lif du ville taga.
Kungen ville du bedraga.
Och Florinna, liten tärna,
Cyperns sköna morgonstjerna,
Henne ville grymt du fläcka,
Plåga, fängsla, döda, gäcka.
Men en rättvis himmel ser
Straffande på brottet ner
Och beskyddar dem som lida.

KUNGEN.

Dig skall man vid tornet smida.
Men Florinna skall i dag
Stå vid prins Amundus' sida
Som hans brud, ty det vill jag.

DROTTNINGEN.

Jag vill ej bli smidd och fången!
Kungen ger ej lof dertill.

KUNGEN.

Nej, Sibylla, första gången
Vill jag det som du ej vill.

Florinna (*knäfaller*).

Nåd, min fader! Längesedan
Jag förlåtit henne redan.

Amundus.

Då förlåter jag också.

Kungen.

På er bön hon nåd skall få,
Men för alltid landförvisas.

Alla.

Högt skall kungens vishet prisas!

Drottningen.

Jag till Sysis mig beger,
Sysis skall förderfva er!

Deoletus (*frambärande en svart katt*).

Var så god, se denna katt!
Kan ni väl förmoda, att
Denna misse, som jag bär,
Sjelfvaste fru Sysis är?

Rosa.

Se hur hennes ögon gnistra
Gröna, glänsande och bistra!

Lila.

Fräser du, min misse lilla?
Den som gör i verlden illa
Blir till slut så der befängd.

(*Drottningen går och katten följer henne.*)

Kungen.

Mangipani!

Mangipani.

Nådig herre!

KUNGEN.

Du var en ibland de värre:
Du, min gosse, skall bli hängd.

ALLA.

Lefve kungen!

KUNGEN.

Du, Forella,
Önskade ju att bli fru.
Der, tag Holofernes nu,
Måtte ni bli mycket sälla!
(*Förenar deras händer*).

FORELLA (*till Holofernes*).

Men då måste du mig lofva
Att jag äta får och sofva
Och se'n göra ingenting.

HOLOFERNES.

Tag till pant derpå min ring!
När du äter, kära flicka,
Så skall jag i stället dricka.

KUNGEN.

Deoletus blir minister
Och Cyprinus general.
Intet i vår lycka brister;
Nu blir bröllopp här och bal.
Se'n till kung och drottning kröna
Vi Amundus och hans sköna,
Unga fästmö, båda två,
Och så slutas Fågel Blå.

Sång på melodin af: »*Minä seisoon korkialla waorella.*»

FLORINNA.

Du min skönaste guldfågel, du min fågel blå,
Du till mig flyga må!
Guldhjerta och guldkrona jag
Vill gifva dig i dag.

ALLA.

Och ett troget hjerta och en liten vän så huld
Är förmer än det rödaste guld.
Och ingen krona i verlden är
Så skön, som den oskuld bär.

Nu så sjunga vi, nu dansa vi, en afton sval,
Uti Cyperns blomsterdal.
Och högt öfver löf och blommor små
Der sjunger en fågel blå.

(*Förhänget faller*)

SKYDDSENGELN.

Saga i tre äfventyr.

Skyddsengeln.

Saga i tre äfventyr.

Personerna: Konung *Froste.*
Prinsessan *Snöhvit.*
Marskalk *Dagobert.*
Mylly Matti.
Mylly Maja, hans hustru.
Fride, *Frode*, *Lisa* — deras barn.
Kajsa mor.
Tattar Dara.
Den svarta anden.
Den hvita engeln.
Fyra små englar.

FÖRSTA ÄFVENTYRET.

(Mylly Mattis qvarn. Det är tidigt på morgonen och ännu halfmörkt. Mjölsäckar stå på golfvet och mellan säckarna en korg. Tattar Dara smyger sig in och bär på armen ett sofvande barn.)

TATTAR DARAS VAGGVISA:

Vyss, vyss, kungabarn!
Tiggarn är din like.
Vyss, vyss, flodens qvarn
Är ditt kungarike.

Hjulet plaskar, strömmen far,
Jordisk ära flyr så snar.
Vyss, vyss, kungabarn,
Tiggarn är din like.

Vyss, vyss, prinselill!
Hvar är nu din krona?
Silkeslindan syns ej till
Och guldsydda skona.
Sväng, du qvarnsten, sväng och sväng;
Liten prins är mjölnardräng.
Vyss, vyss, liten prins
Hvar är nu din krona?

Så är det nu med dig, lilla prinspyssling. Mjölnardräng skall du bli i alla dina dagar, så sannt jag heter Tattar Dara och är ond på din far, den stränge kung Froste. Ja, hvarför skulle han ta från mig min flicka, min lilla Snöhvit, och uppfostra henne vid sitt kungliga hof och göra henne till en kristen menniska? Vi tattare tycka intet om sådant, vi löpa hellre kring landsvägarna och stjäla en smula. Derför passade jag på i natt, när den lilla prinsen kom till verlden och drottning Gunilla — Gud signe henne, hade jag så när sagt — blef död med detsamma. Hela slottet var i uppståndelse, alla greto och beskifvade sig öfver den goda drottningens död, och ingen märkte att jag smög mig in i den kungliga barnkammaren och stal prinsen ur vaggan. Någon betalning skulle jag ha för min allrararaste Snöhvit. Men behålla prinsen, det törs jag inte, ty kungen skall sätta hela riket i rörelse, för att återfå sin enda son, som en dag skulle ärfva hans krona. Så kom jag ihåg, att Mylly Matti är en beskedlig, godhjertad karl, som hela verlden kan narra upp i ett träd, och derför tänker jag lägga prinsen här i hans qvarn.

(*Tittar i korgen.*) Hvad för något? Här ligger en liten pojke förut, precis lika stor och gammal som min lilla prins! Åhå — det var präktigt! Nu tar

jag prinsens silkeslinda och guldskor med mig och lägger honom här i en säck bredvid mjölnargossen, då vet ingen hvem som är prins och hvem som är mjölnargosse. Vänta, — det är bäst att jag sätter ett märke på min, så att jag känner igen honom. Jag skall nypa honom i örsnibben... (*barnet skriker*) Vyss, vyss, barnet mitt, skriker du efter din krona? Se så, — venstra örat, nu skall jag minnas det; (*lägger barnet i korgen.*) Adjö med dig, prinsstackare; Mylly Matti kommer der nere med säcken på ryggen. Låt nu se att du blir en dugtig mjölnare, så träffas vi kanske, när du blir stor, och då skall du tacka mig att du fått lära något nyttigt i verlden.

(*Smyger sig bort.*)

(*Det blir ljust i qvarnen. Mylly Matti kommer in med en säck på ryggen och ser sig omkring i dörren.*)

MATTI. Hu — hvad var det som smög förbi mig i dörren? Var det en råtta, så var det en hiskelig råtta på två ben, stor som en häst!... Fy, Mylly Matti, är du en mjölnare och näns vara rädd för en råtta? Det är ju dina husdjur. En qvarn utan råttor är som en sjö utan fisk. Åhnej, — det spökar bara en smula på morgonqvisten, och (*ser häpen omkring sig*), det är just som smått trefligt att ha sällskap i ensamheten... Jag är alltid då munter och sällskapslik af mig.

MYLLY MATTIS VISA.

(Mel.: »*Jag heter Papageno jag*».)

Jag heter Mylly Matti jag,
Är mjölnare båd' natt och dag,
Och malar gröpe, mjöl och gryn,
Åt folk och fä i hela byn.
Min gumma heter Maja, hon
Och är en mycket bra person:
När qvarnen råkar stå en smul,
Så surrar hon mer än mitt hjul.

Det är ett ordspråk i vår by,
Och det gör mig ej hufvudbry,
Att den som dugtigt luras kan,
Han kallas Mylly Matti han.
Det är en heder för min qvarn,
Och mig så känner minsta barn.
Hvem utaf er, god vänner, var
Ej Mylly Matti i sin dar?

(*Kastar säcken på golfvet.*) Puh — han dunsar i golfvet. Jag undrade hvarför det var så tungt att sjunga... Nu skall jag se efter vår lilla pojkbyting, som Maja skänkte mig i går afton till qvarndräng. Lägg pojken i korgen och vakta honom noga, så länge jag sofver en blund, sad' Maja till mig. Var inte rädd, sad' jag; han skall få ligga i qvarnen och lära sig bli en ordentlig mjölnare. (*Lutar sig öfver korgen*) Aha, är du der? Ja, mig skall man inte försöka lura. (*Upptager barnet*) Himmelselement, en sådan präktig pojke! Och hvad han är lik sin pappa! Precis min näsa. Jo, på honom kan man se, att han är född till mjölnare. (*Det andra barnet skriker i korgen*) Hvad var det?... Åh, det var ett möss; det är förunderligt huru mössen ibland kunna pipa som små barn. (*Barnet skriker ånyo.*) Nej, nu var det något i korgen. (*Han lägger första barnet i korgen och upptager det andra.*) Här är en till! Nå, se det är min pojke, han är mjölig om nosen. Men hvems är den andra? Hör på, din gynnare, hur har du vaktat qvarnen i natt? (*Första barnet skriker i korgen.*) Hvad? Är der ännu en till? (*Han nedlägger andra barnet och upptager det första*) Nej, den här var det, som är min pojke! Skulle jag inte känna mitt eget blod? (*Andra barnet skriker i korgen*) Hvad för slag? Är der ännu en till? Nu går det för långt. (*Bortlägger första barnet*) Maja, Maja — här regnar pojkar!

(*Kajsa mor inträder.*)

Kajsa mor. Står han och skriker der, så att han skrämmer ihjäl sin sjuka hustru! Han borde ha an-

nat att göra, Mylly Matti, när det gäller rikets väl eller ve.

Matti. Hvad angår mig rikets väl eller ve, när der ligger åtminstone ett halft dussin pojkar i korgen? Och allesammans äro de mina!

Kajsa. Han skulle skämmas, Matti, att ta sig ett glas för mycket så bittida på morgonen. Vet han inte hvad som har händt?

Matti. Jo, det vet jag rätt väl. När jag gick ut efter rågsäcken, lade jag min egenhändiga pojke i korgen — *en* pojke, förstår hon? — och när jag kommer tillbaka, finner jag der en hel bataljon.

Kajsa. Pratar han tok och låter inte sin nästa få ordet fram, fast man är färdig att spricka af stora nyheter? Begriper han inte, att jag kommer från staden och måste lätta mitt hjerta, om jag också måste ha qvarnen att stadna? Det är så, ser han, att kungen har fått en prins, som blef född i går afton.

Matti. Bara en? Det var visst något att tala om för den som fått korgen full.

Kajsa (*vigtigt*). Det är inte nog med det...

Matti. Jag tycker att det kunde förslå.

Kajsa. Det är inte nog med att prinsen blef född, utan så hände ännu dertill, att den milda drottning Gunilla, som höga och låga i hela riket välsigna, blef död i natt. (*Snyftar*) Aldrig få vi en sådan drottning mera.

Matti. Hå, Gud välsigne henne, det var en bra fru. När jag sist förde gryn till slottet, gaf hon mig en dukat och sad' till mig: du är en ärlig karl, Matti, sad' hon (*snyftar*); bry dig inte om att menniskorna skratta åt dig; det är bättre det, än att Guds englar gråta öfver dig. — Och en annan gång sad' hon till mig: jag skall komma ihåg dina barn. — Tackar så mycket, ers nåde, sad' jag, men jag har inga barn. För se, då visste jag inte, att jag skulle få hela högen på en gång.

Kajsa (*torkande ögonen med förklädssnibben*). Det är inte nog med det...

Matti. Förarga mig inte, Kajsa mor. Jag har nog af den sorten. Vill hon pracka på mig flera ännu?

Kajsa. Det är inte nog, säger jag, att prinsen blef född och att drottningen blef död, utan till på köpet hände sig i natt... nej, jag ryser riktigt att tala om det...

Matti. Gå på bara. Jaså, kungen är också all verldens väg? Nå, vi få väl en annan kung.

Kajsa. Nej, det är något ännu rysligare. Kan han tänka det, Matti, att när sköterskan kom in, för att ge dihornet åt barnet, var prinsen försvunnen!

Matti. Åh, necken!... Hör, Kajsa, hvar skall man i hast få ett halft dussin dihorn?

Kajsa (*pratande i en fart*). Kant och klart, vaggan tom, och ett väsende och ett springande och ett sökande och ett grasserande, men ingen kunde upptäcka det allraminsta spår, utom att en kökspiga påstod sig ha sett femton hexor fara ut genom en skorsten...

Matti (*fundersam*). Vänta, låt mig fundera! Kungen har en pojke för litet, och jag har några pojkar för mycket. Tänk, om nu en af mina pojkar är kungens pojke... Jag har råd att dela med mig en smula. Vill hon plocka prinsar ur korgen, så håll till godo.

Kajsa (*i en fart och utan att höra honom*). Femton eller sexton, jag mins inte så noga, men det som är säkert, är att kungen blef alldeles hvit i synen af vrede och svor vid sitt kungliga skägg, att den, hos hvilken man finner hans stulna prins, honom skall man rådbråka, hänga, dränka, bränna, skjuta, massakrera...

Matti (*häpen*). Nej, håll... det var nästan för strängt. Tänk, om karlen är oskyldig!

KAJSA (*i samma fart*) ... spetsa, brännmärka, halshugga, förgifta, spränga i luften...

MATTI. Håll, håll...

KAJSA (*hämtar andan*). Utom andra förskräckliga straff. Ja, han är lycklig han, Matti, som har sin son i behåll. (*Närmar sig korgen*) Kan man få se den rara gossen? Sofver han inte här i korgen?

MATTI (*ställer sig förskräckt framför korgen*). Här i korgen? Hvad tänker hon på? Jag skulle visst lägga mitt barn i en mjölkorg!

KAJSA (*försöker att titta i korgen*). Men jag tyckte precis, att jag hörde ett barn skrika.

MATTI. Det var märkvärdigt, jaså, hon tyckte det skrek? Då var det vår grå katt, som har sina ungar i korgen. (*Ena barnet skriker.*)

KAJSA (*åter vid korgen*). Hör — nu skrek det igen! Hvad var det han pratade nyss om att här skulle ha kommit flera barn?

MATTI (*skjuter henne bort*). Tvillingar ... tre eller fyra stycken... Sådant händer ju alla dagar. Men nu tycker jag Kajsa mor borde skynda till byn, innan någon annan hinner berätta de stora nyheterna.

KAJSA. Ja, minsann, det har han rätt uti, Matti. Helsa Maja, adjö, adjö, jag skall väl titta in, när jag tittar ut. (*Skyndar sig bort.*)

MATTI (*allena, torkande svetten af pannan*). Puh — jag är i litet lif! Låt mig tänka efter: — hängas, rådbråkas, dränkas, brännas... och det är bestämdt kungens pojke, som alla de femton hexorna fört mig på halsen... halshuggas, spetsas, sprängas i luften... jag känner ren hur jag flyger!... Hu, jag törs inte titta i korgen... jag törs inte räkna huru många de äro... Och hvem af dem är mjölnare? Hvem af dem är prins... Förgiftas och massakreras! Nej, jag står inte längre ut... jag måste berätta alltsammans för Maja. (*Går ut, i det han gör en lång omväg kring korgen.*)

(Ett moln far öfver solen, så att qvarnen åter blir halfmörk. Den svarta anden framträder ur väggen och närmar sig korgen, för att taga barnen. Den hvita engeln framträder från den motsatta sidan och hindrar honom.)

DEN SVARTA ANDEN.

Hvi hindrar du mig? Har jag icke makt
Att taga barnen, innan de bli döpta?

DEN HVITA ENGELN.

Nej, det är skrifvet: ve den som förargar
En utaf dessa små. Ty barnen höra
Guds rike till.

DEN SVARTA ANDEN.

Så låt oss dela barnen.
Tag du den andra, jag tar kungens son.
Jag måste hämnas på hans mor Gunilla,
Ty hennes böner gjort oss mycken skada.
Se, derför har jag sändt den onda qvinnan
Att röfva gossen från hans faders hem.

DEN HVITA.

Gud har tillåtet det, på det att prinsen
Må fostras upp i fattigdom och arbet
Och bli en dag sitt folks välgörare.

DEN SVARTA.

Det skall ej ske, ty jag skall fresta honom
Till synd och ondska.

DEN HVITA.

Du har makt dertill.
Men Herren Gud är starkare än du,
Och han har sändt mig att beskydda barnet

DEN SVARTA.

Det kan du aldrig.

Den hvita.

Svarta ande, vet,
Att Gud allsmäktig gifvit hvarje barn
En engel, som osynlig vid dess sida
Beständigt varnar, skyddar och bevarar
Det lilla barnet, både dag och natt.
När barnet är i fara; när det faller,
Då tager engeln det uti sin famn,
Att det ej stöter sig. Och när det hotas
Af eld och vatten, se, då blåser engeln
Med himmelsk anddrägt alla lågor bort
Och bär den lilla oskadd genom floden.
Och sen, — när barnet syndar, gråter engeln
Så innerligt, att dessa englatårar,
De droppa ända in i barnets hjerta
Och väcka samvetet, som slumrar der.
Det är en röst, som ingen annan hör,
Men som beständigt hviskar: o min älskling,
Var ren! Var god! Var sann! Och frukta Gud!
Och gör det rätta! Synda icke mer!
Och det är engelns röst. Olycklig den,
Som ej den rösten hört i barndomstider;
Men lycklig den, som långt i lifvets strider
Förnimmer samma englastämma än.

Den svarta.

Den rösten har jag aldrig hört. Likväl,
Om jag ej vore den jag är, kanhända
Jag ville vara du. Säg mig, hvem är du?
Jag aldrig sett dig förr i englahamn.

Den hvita.

Ej fråga mer. En menska var jag nyss.
Guds nåd har klädt mig uti hvita kläder,
Och allt hvad jag förmår, är blott att bedja
För alla sorgsna varelser på jorden
Och under jorden, – ja, också för dig!

DEN SVARTA.

Nej, längre härdar jag ej ut din blick.
Jag flyr. Men mins, vi båda skola kämpa
Om detta barn. Låt se, hvem af oss båda
Skall vinna segern. Blir det jag — o hämd! —
Då skall jag fläcka dina hvita vingar
Med syndens natt. Men om du segrar nu,
Så — bed för mig, att jag blir hvit som du!

(*Svarta anden försvinner.*)

DEN HVITA ENGELN (*utsträcker sina händer öfver barnen.*)

Gå, — sök att snärja dem med mörkrets garn!
Jag skall beskydda dessa arma barn.

(*Slut på första äfventyret.*)

ANDRA ÄFVENTYRET.

Tolf år ha förgått sedan första äfventyret. Man ser nu en grön plats framför Mylly Mattis qvarn. En del af qvarnrännan är synlig, och man hör vattnet brusa.

(*Fride sitter och täljer en båt. Lisa har fäst ett snöre vid en annan liten båt och lutar sig öfver qvarnrännan, för att se båten flyta med strömmen. Bakom Fride står en liten hvit engel och ser på hans arbete. Bakom Lisa står en annan liten engel och håller henne sakta i klädningen, när hon lutar sig öfver rännan. Man måste komma ihåg att englarne äro osynliga, och barnen veta icke af att de stå der.*)

LISA (*sjunger*).

(Mel: »*Jag helsar dig fredliga flagga*».

Mitt skepp far till Spanien med krikon
Och kommer tillbaka med fikon,
Och dem skall jag ge åt mitt barn,
Min docka, som sofver i qvarn.

FRIDE (*sjunger*).

Jag bygger ett skepp med kanoner
Och kulor och krut och patroner,
Och ut skall fregatten att slåss
Mot turkar och vargar och tross.

FRIDE och LISA.

Och qvarnen han malar och malar,
Och vattnet det brusar och sqvalar
Hur muntert, hur roligt ibland
Att bygga små båtar vid strand!

FRIDE. Nej, min fregatt blir aldrig bra, innan jag får mig ett bättre bräde. Om jag vågade låna fars yxa, som står der vid qvarnväggen...

FRIDES ENGEL. Rör ej yxen. Far har förbjudit det.

FRIDE (*vid sig sjelf*). Det är bäst att jag låter yxen vara, efter far har förbjudit det.

SVARTA ANDEN (*tittar fram*). Tag du yxen. Far är borta, och ingen ser det.

FRIDE (*vid sig sjelf*). Jag kan ju låna yxen helt litet, så vet far inte af det.

(*Han går efter yxen. Hans engel gråter.*)

FRIDE (*återkommer med yxen*). Hej bara, nu skall det bli en stolt fregatt! (*Han börjar hugga, men ångrar sig strax derpå.*) Nej... det är illa gjordt. Om ingen annan ser det, så ser visst Gud. Jag för yxen tillbaka och ber far om förlåtelse.

(*Han för yxen tillbaka. Svarta anden försvinner. Frides engel ser glad ut.*)

(*Frode inkommer med en sprättbåge i handen och en karpfjäder i mössan.*)

Frode. Hejsan, gossar och flickor. Jag har skjutit en korp.

Lisa. Har du skjutit en korp?

Frode. Jaha. En riktig korp. Derborta i björken hittade jag ett rödstjertbo med tre ungar uti. Just som jag skulle taga boet och ungarna, var det som om någon gripit mig uti armen. Nej, tänkte jag, hvarför skall du göra de stackars ungarna illa? Jag klef vackert ned igen, och då satte sig en korp i trädet, för att lura på ungarna. Aha, din rackare! tänkte jag. Och så sköt jag honom med pilen i vingen. Pladask, der låg han, — och här har jag röfvarns fjäder i mössan. — Men hvad gör du der, Lisa? (*Han hoppar upp på qvarnrännan.*)

Lisa. Se bara hur vackert mitt skepp seglar. Aj, se så, — nu far det med strömmen! (*gråter*) Och alla mina fikon, som skulle komma från Spanien!

Frode. Vänta, jag skall taga det åter. Åhå, hvad det far! Men gråt inte, Lisa, jag skall få fatt det ändå.

(*Han lutar sig öfver rännan. Svarta anden uppstiger bakom honom, skuffar honom i vattnet och försvinner.*)

Lisa. Voj, hjertandes, nu föll Frode i vattnet! Fride, kom hit, Fride! Skynda, ack, rädda Frode!

Fride (*springer dit*). Tag mig i handen, Frode! Tag mig i handen! — Aj, det går inte... strömmen drifver honom med sig, och snart drifver han ned på qvarnhjulet...

Lisa. Frode drunknar! Frode drunknar! (*håller händerna för ögonen.*) Söta, goda guds engel, hjelp Frode ur vattnet!

(*Den stora hvita engeln reser sig hastigt bakom qvarnrännan, lutar sig ned och drager Frode ur strömmen. Strax derefter försvinner engeln.*)

Frode (*klifver upp*). Gråt inte, Lisa, jag är bara en smula våt. Men nära var det; jag hörde redan det stora vattenhjulet brusa och bullra brrrr, just nära mitt hufvud. Var det du, Fride, som hjelpte mig upp? Tack skall du ha.

Fride. Nej, jag var det inte.

Frode. Nå, då var det du, Lisa. Tack skall du ha. Och här har du åter ditt spanska skepp.

Lisa. Åh, inte var det jag, som hjelpte dig. Guds engel var det, fast ingen såg honom. Jag känner alltid, när en engel står nära.

Frode (*eftertänksam*). Tror du det, Lisa. Ja, det är möjligt. Kanske var det den engeln, som höll min hand, när jag ville ta fågelungarna. — Men nu vill jag gå att torka mina kläder derinne.

Fride och Lisa. Vi följa med.

(*Barnen gå, och efter dem följa de små englarna tysta och glada. Mylly Matti inkommer med en säck på ryggen.*)

Mylly Matti. Puh — jag tror ryggen börjar på att bli gammal. Månntro jag kan sjunga ännu med säcken på nacken? (*Sjunger*)

Jag heter Mylly Matti jag,
Är mjölnare båd' natt och dag...

Nej, det vill inte gå numera (*kastar säcken af sig*). Det är detsamma. Jag har nu två raska pojkar, som snart skola duga till mjölnaredrängar. Det är nu tolf år sedan jag fick de vildbasarne, och två år derefter kom vår lilla beskedliga Lisa till verlden. Gud signe barnen. Smått har det varit med maten ibland, och inte ha pojkarne alltid haft goda dagar, men det slarfvar ju af. Qvarnen hon snurrar sin jemna gång och malar sin kaka åt mjölnaren med. I dag har jag litet snask åt barnen (*framtager ett band rysskringlor, som*

han burit kring halsen), och så har jag en spegel åt mor, efter hennes mössa brukar sitta lite på sned ibland. (*Framtager en spegel och lägger den bredvid kringlorna på säcken*). Jag undrar hvad pojkarna nu må företaga sig. Hå hå, ja, den som nu visste hvem af dem som är prins! Men icke ett ord töras mor eller jag knysa om saken, så länge kung Froste är så hiskeligt arg. Hängas . . . spetsas . . . halshuggas! Ja, det vore just vackert. Nej, jag tackar, Mylly Matti är inte så dum, att han pratar hufvudet af sig. (*Går gnolande ut*).

Lisa (*kommer in*). Jag tyckte mig höra fars röst (*Blir varse säcken*). Nej, hvad är det som far hämtat med sig från byn? Oj oj, ett helt kringelband! Och så goda de se ut!

Svarta anden (*tittar fram*). Lisa, tag dig en kringla; der äro så många. Inte vet någon det.

Lisa (*väger kringelbandet i handen*). Om jag skulle smaka på bara en endaste liten en?

Lisas engel (*hviskar bakom henne*). Lisa, Lisa, akta dig, det är synd!

Lisa (*bortlägger kringlorna*). Hör, engeln säger att det är synd. Fy, så dum jag kan vara! Nej, inte om de voro af klaraste socker. (*Tager spegeln i handen.*) Men hvad kan det vara? Aj hjertandes, nej se på huru nätt det ser ut! Och här ser jag mig sjelf uti glaset!

Svarta anden. Titta, Lisa, hvad du är vacker! Du har så söta små blå ögon, och ditt bruna hår är så nätt benadt, och när du skrattar så får du två små gropar i kinderna. En liten röd halsduk borde du ha och guldringar i öronen, så vore du fin som en hel prinsessa. Betrakta nu riktigt noga huru vacker du är, och försök att luta hufvudet litet på sned. Ingen liten flicka är så vacker som du.

Lisa (*lutar hufvudet på sned och gör grimaser för spegeln*). Si så der skall det vara.

(*Lisas engel gråter*).

Lisa (*lyssnar och ser sig häpen omkring*). Hvem är det som gråter? . . . Nej . . . nu har jag tänkt något illa igen, (*ser sig ånyo i spegeln*) åh fy, fy hvad jag är ful! (*Lägger spegeln på säcken och springer bort. Svarta anden försvinner.*)

Lisas engel. Ja, nu var du ful, Lisa, ty du hade ett fåfängt och högmodigt hjerta. Men när du är ödmjuk och blygsam och inte tänker alls på dig sjelf, då är du vacker för Gud och menniskor. (*Följer efter Lisa.*)

(*Maja och Mylly Matti inkomma.*)

Maja. Välsigne de pojkarna, bara prack och bekymmer har man från morgon till qväll. Nu har Frode plumsat i rännan med sina spritt nya byxor.

Matti. Trät inte nu, Maja, var beskedlig mitt oss grå socker, så skall du få någonting riktigt rart. (*Gömmer spegeln*). Du kan inte gissa hvad jag har bakom ryggen.

Maja. Jo, ditt förstånd har du bakom ryggen, gubbe. Begriper du inte att pojkarna till slut skaffa hår? Hvarför skickar du inte kungspojken tillbaka till kungen igen?

Matti. Pytt! Så brådt har jag inte att bli stekt på ett halster. Gräla inte, Maja lilla. Inte vill du af med pojkarna.

Maja. Jo men, säger jag. Jag är så led att tvätta deras skjortor och lappa deras tröjor och kamma deras långa lugg . . . liksom de ändå kunde hålla sig hela och rena en enda Guds dag! Och så skära de sig i fingret, och så mjöla de ned sig i qvarnen, och så slåss de med kattor och kråkor! Nej, jag vånne kungen toge dem båda två . . .

Matti. Nå men, käraste Maja! (*Håller spegeln framför henne*). Titta litet, nu är du ful! Men försök att se glad och beskedlig ut! (*Maja skrattar*) Ja, se nu är du vacker! — Men hvem klifver der med

så långa steg? Åh, det är Kajsa mor. Nu har hon åter visst någon stor och faselig nyhet . . .

Kajsa mor (*inträdande*). God dag, Maja. God dag, Matti. Har ni hört hvad som händt? En stor nyhet, en faslig händelse . . .

Matti. Jo, jag kunde just tro det.

Maja. God dag, Kajsa: Nå, hvad är det som händt?

Kajsa. Det är en hemlighet, ser ni, en faselig hemlighet; jag vet inte om jag törs tala om det för er.

Maja. För all del, Kajsa, berätta oss hvad det är.

Matti. Gå på bara, gå på, för annars spricker hon!

Kajsa. Skäms litet, mjölnare, jag kan tiga och jag kan tala, allt som det faller sig. Rår jag för att Tattar Dara blifvit hängd nu i dag på morgonen?

Maja och Matti. Nej, hvad säger ni?

Kajsa (*vigtigt*). Jo, ackurat så är det. Hon hade stulit en stekt höna ur kungens eget kök, och så blef hon knipen på bar gerning. Men det är inte nog med det.

Matti. Nej, det kunde jag tro.

Kajsa. Hon hade väl stulit mera än så.

Maja. Det riktigt ryser i mig. Vidare, Vidare?

Kajsa. Jo, innan hon blef hängd, så bekände hon, att det var hon, som för tolf år sedan stal den lilla prinsen, ni mins . . .

(*Matti och Maja se häpna på hvarandra.*)

Kajsa (*fortfar*). Och att hon fört honom bort, Gud vet till hvilket eländigt ställe, bland tiggare, röfvare, pack och skojare.

Matti (*ond*). Hon skulle skämmas den gamla tjufrackan!

Maja (*orolig*). Kanske hon glömt hvart hon förde honom. Det var visst långt härifrån?

Kajsa. Rakt åt Helsingland. Men nu sägs det, att kungen och prinsessan och marskalk Dagobert ha ridit ut för att söka rätt uppå prinsen. Jo, det blir ett vackert väsende. Kungen skall vara alldeles fyrkantig i ansigtet både af vrede och glädje. Jag undrar hvad den får, som gömt prinsen hos sig. Hvad tror ni han får, Matti?

Matti. Hvad jag tror? Jo — nå ja — det förstås — jag tror att ni är én slabbertaska, mor Kajsa.

Kajsa. Slabber och slabber, han slabbrar, mjölnare, natt och dag, men jag knyser inte Guds skapade ord. Hans trut rinner som säden ur tratten, men se, jag tiger med hvad jag hör, och förr skall han doppa mig sju resor i qvarnrännan, innan han får veta allt hvad jag vet. Hör på, huru gamla vid pass äro edra gossar nu för tiden?

Matti. Mina gossar? Åh, de ä' inte gamla alls.

Kajsa. Hvad för slag?

Matti. Jag menar att de äro helt små . . . bara pysslingar.

Kajsa. Men jag vill minnas, att det var just den tiden . . .

Maja (*ser utåt vägen*). Nej, se hvad klockaremor har brådtom till byn i dag. Det är visst för att hinna först med den stora nyheten.

Kajsa. Det är besynnerligt hvad somliga menniskor äro begifna på att sqvallra om allt hvad de höra. Nej, man skall kunna tiga som ett ullnystan, det är min vana, och om jag inte måste så angeläget till byn för att få litet rödt till inslag i väfven, så skulle klockaremor gerna få prata sju stugor fulla. Adjö med er, godt folk. (*I det hon går.*) Ja, hvad

menniskor kunna gå och ralla och fralla omkring i byarna . . .

Maja. Seså, Matti, nu är ingen tid att förlora. Gossarna måste på ögonblicket skickas till skogen, så att inte kungen får se dem.

Matti. Men, söta mitt socker, jag tyckte du nyss ville bli af med dem båda två.

Maja. Du tycker och tycker. Skulle jag mista mina käraste barn!

Matti. Men kära Maja, de göra dig så mycket besvär . . . att lappa deras tröjor och kamma deras lugg . . . och så plumsa de med sina nya byxor i qvarnrännan . . .

Maja. Står du och pratar! Vet du, Matti, det faller mig något in. Det är bäst att vi stoppa dem uti hvar sin säck, och så bära vi dem till skogen, att ingen får se dem.

Matti. Hå — menar du det? Men se här komma de. (*Fride och Frode komma.*) Raska, präktiga pojkar, båda två.

Maja (*omfamnar gossarna*). Mina rara, snälla, ståtliga gossar! Min glädje på jorden! Plumsen i vattnet hvarenda dag! Mjölen ner er i qvarnen! Gån snedt på stöflarna bäst ni ha lust! Aldrig mer skall jag träta på er.

Matti (*håller spegeln för Maja*). Titta litet, nu är du vacker igen! — Men vänta, nu skall jag ställa pojkarna en smula på prof. Säg mig, hvem af er har lust att bli prins?

(*Gossarna tiga och se förundrade ut.*)

Matti. Jaså. Ingen svarar. Nå, hvem af er har lust att bli mjölnardräng?

Båda gossarna. Jag.

Matti. Ser man på. Mjölnare bli de båda två. Liksom alla här i verlden skulle duga att sköta en qvarn!

MAJA. Se så, gossar, kom nu till qvarnen, så få ni göra en underlig resa.

MATTI. Och till vägkost få ni ett helt kringelband.

(*Alla gå till qvarnen. Marskalk Dagobert inkommer och ser sig noga omkring.*)

DAGOBERT. Här är en qvarn. Det måste vara densamma, som Tattar Dara beskref. Hvilket förunderligt öde, om vi här skulle upptäcka vår förlorade prins! Och den stackars gamla kungen, hvilken glädje för honom på gamla dagar! Jag vill vänta en stund; han måste snart vara här. Tyst . . . der kommer någon från qvarnen.

(*Mylly Matti och Maja komma in. Hvardera bär på ryggen en tung säck.*)

MATTI. Det var en riktig turk att vara tung på ryggen.

MAJA. Min börda är lätt. Jag bär ju mitt barn.

DAGOBERT. God dag, godt folk. Kan ni säga, om Mylly Matti och hans hustru Maja bo här i qvarnen?

MATTI. Jo, men de äro inte hemma nu, de hålla på att föra ett par lass till skogen.

DAGOBERT. Jaså. Det är en tung säck du bär, kära far. Hvad kan det vara uti den?

MATTI. En gris, kära herre. Ser ni inte hur han sparkar i säcken? Kanske ni vill hjelpa mig att bära honom ett stycke?

DAGOBERL. Nej, tack skall du ha. Hör du, den der Mylly Matti, han lär vara si så der litet dum, säger folket.

MATTI. Hå, säger folket verkligen det? Då skall jag också säga herrn något.

DAGOBERT. Nå, hvad då?

Matti (*i det han går*). Jo, Mylly Matti är inte så dum, som han ser ut.

(*Matti och Maja gå bort med säckarna.*)

(*Slut på andra äfventyret.*)

TREDJE ÄFVENTYRET.

En stor skog. Mylly Matti och Maja ha nedlagt säckarna och upplösa banden.

Matti (*sjunger*).

Melodi: *»Nu kan det ändtligt vara tid.»*

Det var den värsta gris, hånå,
Jag nå'nsin bar i säcken.
Han sparkade min rygg helt blå
Och var så tung som necken.

Maja.

Han vägs ej upp med gods och gull,
Han är för god för kungen.

Båda.

Ej för en säck med pengar full
Så sälja vi den ungen.

Matti.

Ett sådant mjöl har ej minsann
Uti min qvarn jag malat,
Ty af den degen gräddar man
En prins, förr'n tuppen galat.

MAJA.

Det vore godt för mången mor
Med så'na säckar fulla.

BÅDA.

Att knåda till en deg så stor,
Och baka, baka bulla.

(*Fride och Frode krypa ur säckarna, alldeles hvita af mjöl.*)

FRIDE (*ruskar sig*). Hvarför ha far och mor stoppat oss i säcken och burit oss hit i den stora skogen?

FRODE. Ja, och hvarför vill inte mor att kungen får se oss?

MATTI. Det var en fråga! För det att en af er är ett kungabarn, må jag veta.

FRODE. Hvad säger far? Är en utaf oss ett kungabarn?

MAJA. Åh, liknelsevis. Alla guldgrisar äro kungabarn. Nu bli ni här i skogen till qvällen. Lisa skall hämta mat åt er. Det skadar inte att ni plocka litet blåbär till gröt. (*Går*).

MATTI. Hållen er raska, pojkar. Hvad se'n, om en af er är ett kungabarn? Mjölnardrängar bli ni ändå, och så godt kan det vara. (*Går*).

FRODE. Jag liksom känner på mig att jag skulle duga till kung. Jag skulle slå ihjäl alla röfvare och elaka menniskor, men åt de goda skulle jag skänka allt hvad jag äger.

FRIDE. Det vore inte dumt att vara kung. Då skulle jag äta gröt till morgon, middag och qväll och breda så rysligt med smör på smörgåsen.

(*Svarta anden stiger fram bakom gossarna.*)

FRODE. Om en af oss är kungabarn, så är det jag, ty jag är starkare.

Fride. Pytt också! Jag kan katekesen bättre än du. Det är jag, som är kungabarn.

Frode. Du, din stackare, törs inte brottas med mig.

Fride. Och du, din stackare, törs inte läsa i kapp med mig.

(*Frides och Frodes englar komma fram*).

Frode. Vet du, Fride, det är dumt att träta här i den stora skogen. De höga träden se så underligt på oss. Gerna för mig får du vara ett kungabarn.

Fride. När jag rätt tänker efter, så passar du bättre till kung än jag.

(*Svarta anden försvinner*).

Frode. Låt oss nu plocka blåbär, så ha vi något att göra. (*De plocka*). Nej se, hvem kommer derborta i skogen?

Fride. En flicka är det. Och så grann hon är! Hon springer undan för någon.

Frode. Fride, Fride, ser du inte något der bakom granarna? Är det en häst?

Fride. Nej, det är en björn. Flickan springer undan björnen. Han förföljer henne . . . Kom, Frode, låt oss springa, han kommer hitåt!

(*Snöhvits engel inkommer och vinkar Frode.*)

Frode. Skulle vi lemna den stackars flickan i björnens klor? Vänta, skall du få se!

(*Han följer Snöhvits engel, som springer ut*).

Fride (*ensam*). Frode, är du tokig? Att slåss med en björn! Se bara, hur han tar en lång stake och går emot björnen! . . . Nu ställer sig björnen på bakfötterna . . . Nu slår Frode honom med staken. Hu, huru illa björnen grinar! Hör hur han brummar! (*Man hör björnen brumma*). Nu äter han upp Frode . . . Hjelp, det är rysligt! Nej . . . nu tar björnen till fötter. Frode jagar bort honom . . . Och nu leder han hit den stackars flickan.

(*Frode inkommer och leder prinsessan Snöhvit.*)

Frode. Var inte rädd mera! Nog grinade han styggt, men han tog ändå till harpasset.

Snöhvit (*mycket förnämt*). Tack skall du ha, tiggargosse. Men kom inte nära min fina klädning; du är så mjölig.

(*Svarta anden stiger fram. De små englarne stå bakom.*)

Frode. Kantänka, om du blir litet mjölig! Tror du att björnen frågat efter din fina klädning?

Snöhvit. Understår du dig, tiggarpojke, att kalla mig du? Vet du hvem jag är?

Frode. Jag menar du är en liten flicka, som nyss höll på att bli uppäten af en som du inte var du med, så mycket jag vet.

Snöhvit. Vet du inte, näsvisa gosse, att jag är prinsessan Snöhvit? Jag red med min pappa, kung Froste, här förbi skogen, och steg af för att plocka litet bär, och då kom björnen emot mig. Men se här kommer min pappa.

(*Kung Froste inkommer.*)

Kungen. Det var för väl att jag fann dig, min stackars flicka. Jag såg en förskräcklig björn lunka bort icke långt härifrån. Men hvad ser jag? Är det mjölråttor, som du här är i sällskap med?

Snöhvit. Min nådiga pappa, den otäcka pojken understår sig att kalla mig du.

Frode. Ja, herre kung, det understår jag mig göra.

Kungen. Pojke, haf respekt för prinsessan!

Fride. Fy skäm ut dig, prinsessa! Att du bryr dig om sådant, när han räddat ditt lif! Ja, herr kung, det var Frode, som kasade björnen till skogs.

Kungen. Blygs du inte, Snöhvit, att så belöna den raska gossen? Gå genast och kyss honom.

Snöhvit (*gråtande*). Han är så mjölig!

Kungen. Om han vore mjöligare än en ogräddad limpa, så måste du kyssa honom. (*Snöhvit kysser Frode med en grimas. Frode skrattar och ruskar mjöl på henne*). Hör på, gosse, du ser klok ut. Känner du en enfaldig karl, som heter Mylly Matti?

Frode. Det är vår far, herr kung, och herr kungen skall ha respekt för vår far.

Kungen (*för sig*). Himmel, är det möjligt? Skulle en utaf dessa gossar vara ....? Ja, det slår in (*Högt*) Hvarför gå ni så allena i skogen?

Fride. Jo, det är så, att .... det är så, att herr kungen skulle inte få se oss, sad' mor.

Kungen (*omfamnar dem*). Kommen i min famn, mina kära gossar! Hvad jag är lycklig att ha funnit er! En af er är min son.

Fride (*förlägen*). Men vi mjöla herr kungens rock.

Kungen. O, hvad jag är lycklig! Hela mitt rike skall fröjda sig öfver min lycka. Men hvilken af er är prinsen?

Svarta anden (*till Fride*). Säg att det är du!

Fride. Jag vet inte, men jag tycker ibland vid mig sjelf att det liksom är jag.

Svarta anden (*till Frode*). Säg att det är du!

Frode. Herr kungen kan tro mig, att nog är det . . . (*Han afbryter sig sjelf. Frides och Frodes englar gråta*).

Kungen. Är det du, som är prinsen?

Frode. Nej, nej, det är Fride. Herr kungen kan tro mig, Fride är prinsen.

Fride. Nej, Frode är det. Frode är prinsen. (*Englarne småle.*)

Kungen (*för sig*). Jag vill försöka att ställa dem på ett prof. (*Högt*) Mina kära gossar, jag skall säga er, det är ingen lycka att vara prins. Den stora draken i Mesopotamien måste hvarje år uppsluka en prins,

och i år har lotten fallit på vårt land. Det är ledsamt att jag måste skicka min son åt draken.

Svarta anden (*till Fride*). Stå på dig, och säg ännu att Frode är prinsen! — (*till Frode*) Det är rätt, säg att Fride är kungens son!

Fride och Frode (*på en gång*). Herre kung, det är jag som är prinsen!

Frode. Det är jag, som skall skickas åt draken. Fride är bestämdt ej mer än en mjölnardräng.

Fride (*gråter*). Tro honom inte, herr kung! Det är jag, som blir drakens mat. Frode är mjölnare; herr kungen ser huru mjölig han är.

(*Englarne klappa i sina små händer*).

Kungen. Bra, mina gossar! Ni ha båda bestått profvet. Men hvem i alla dagar är den verkliga prinsen?

Snöhvit. Söta pappa, jag är så hungrig. Låt duka åt mig ett fat plättar med åkerbärssylt!

Lisa (*inkommer sjungande och bär en korg*).

I skogen är det nog så bra,
Att plocka bär på tufvorna,
Och bland de höga granarna
Är jag så hjertligt glad.
Den vackra fågeln stämmer opp
Sin visa uti björkens topp
Och sjunger hi och hej och hopp
För löf och gröna blad.

Lisa. Ingen nöd, gossar, nu få ni mat. Mor skickar korgen åt er, och nu skall det smaka.

Frode. Nig vackert, Lisa. Här är kungen, och här är prinsessan Snöhvit. (*Lisa niger djupt*). Är prinsessan hungrig, så håll till godo.

Snöhvit (*öppnar korgen*). Fy! Hvem kan äta potates och salt strömming.

(*Under det följande börjar Snöhvit äta, först grinande, sedan med god aptit*).

KUNGEN (*till Lisa*). Kan du säga mig, min lilla flicka, hvilken af gossarna är prins, och hvilken är mjölnare?

LISA. Nej, hvad säger kungen? En prins! Nå, är det inte Fride, så är det Frode, och är det inte Frode, så är det Fride.

KUNGEN. Lika klok blef jag på det. Men se här kommer Dagobert. Och hvem för han med sig?

LISA. Det är far och mor, skall kungen veta.

(*Dagobert inkommer, ledande Mylly Matti och Maja, som se mycket häpna ut.*)

DAGOBERT. Här, ers majestät, hämtar jag de båda förbrytarne. Det är nu bevist, att Mylli Matti och Maja begått högförräderi, efter de i tolf år ha dolt den kungliga prinsen, fastän hela riket sökte honom. Intet straff är nog strängt för dem.

FRIDE, FRODE och LISA. Söta herr kung, gör inte far och mor något illa!

KUNGEN. Stilla! Säg, Mylly Matti, hvarför har du inte låtit mig veta att Tattar Dara förde min son till dig?

MATTI. Hängas, spetsas, brännas, halshuggas, sprängas i luften! Ja ja, nådig kung, Kajsa mor berättade allt som det var, att så skulle den straffas, som gömde prinsen hos sig.

KUNGEN. Ack din erkenarr, begrep du då inte, att den som dolde prinsen förtjenat straff, men den som förde honom till mig skulle få stor belöning?

MATTI. Aha, jo nu begriper jag det. Men den gången blef jag lurad.

MAJA. Det var inte första gången, herr kung. Alltid blir Matti stackare lurad. Nådig herr kung, var så god och skona hans lif.

MATTI. Aj, aj, jag känner redan repet om halsen.

Kungen. Men se, nu blef du återigen lurad, Matti, ty jag benådar dig, jag benådar er båda. Ni ha uppfostrat min son. Jag hoppas han blifvit en bra gosse.

Matti. Jo, det är säkert, må kungen tro. Se, här står han. Men hör på, gossar, hvilken af er var det nu, som var prins?

Båda gossarna. Jag.

Matti. Skäms litet! Nyss ville ni båda bli mjölnare.

Frode. Vet inte far, att prinsen skall bli uppäten af en drake i Mesopotamien? Derför är det så, ser far, att nog är jag kungens son.

Maja. Hvad säger du, barn? Uppäten af en drake! (*Ställer sig framför gossarna med armarna i sidan*). Här finns ingen prins, och här kommer ingen att uppätas af drakar. Det skall jag säga kungen, kom inte hit, ty den som rör mina barn, den klöser jag ögonen ur. Har man hört på dess make! Uppätas af drakar! Nej, se det bli vi två om. Stå på dig, Matti! (*Fride kryper rädd bakom Maja*).

Matti (*kryper också bakom Maja*). Jaha, det bli vi två om.

Svarta anden (*sakta till Frode*). Vet du inte att draken sprutar eld och har tänder hvassa som sylar? Tänk hur han skall bita dig! Fride, den rädda stackarn, är lagom att ätas upp. Då tager kungen dig, och du blir kung och får guldkrona på hufvudet, och värja vid sidan, och en ståtlig häst att rida uppå.

(*Frode tvekar och drager sig bakom Maja.*)

Kungen. Dagobert, låt oss taga båda gossarna, efter vi ej kunna skilja den rätta.

Maja (*visar naglarna*). Försök bara!

Matti (*bakom Majas rygg*). Ja, försök bara!

LISAS ENGEL (*till Lisa*). Kommer du ihåg hvad du drömt?

LISA. Vet kungen, nu mins jag, att jag drömde något, när jag var liten. Jag drömde att Frode hade ett märke i venstra örat, och för det märket skulle han engång bli en hög herre.

DAGOBERT. Ers majestät! Nu mins jag att Tattar Dara berättade huru hon knipit prinsen i örat.

KUNGEN. Du har rätt. Låt oss se åt. Kom hit, Frode, och visa ditt öra.

SVARTA ANDEN (*sakta*). Gå inte, Frode; de äta upp dig. En mygga har bitit Fride i örat; säg att det är han.

HVITA ENGELN (*på afstånd*). Gå, Frode!

LISA. Hör du inte, Frode, att en engel befaller dig gå?

(*Frode går fram. Kungen ser på hans öra.*)

KUNGEN. Frode, kom i mina armar! Du är min son, min förlorade prins! Matti, — jag utnämner dig här på stället till hofmjölnare.

MAJA. Nej, säger jag, och nej och nej och nej, ända in i det bittersta! Frode får ej bli uppäten. Skäms inte kungen att låta äta upp mina barn?

MATTI (*bakom Maja*). Hofmjölnare! Jo, jo, men skäms inte Dagobert att äta upp våra barn! Se här kommer Kajsa mor. Nå, nu få vi åter höra någon förskräckelig nyhet.

KAJSA MOR (*inkommer med fart*). Ha ni hört en så stor och förskräckelig nyhet? Hvad tycks, att den store draken i Mesopotamien varit så hungrig, att han ätit upp sig sjelf!

KUNGEN. Hvad är det ni pratar? Det är redan längesedan han blef dödad af riddar Sankt Göran.

KAJSA MOR (*niger faseligt djupt*). Åhå i alla dagar, det är ju herr kungen sjelf!

Skyddsengeln.

(sid. 228)

Matti. Det var för väl, att någon annan också blef lurad. Håll till godo, mor Kajsa!

Kajsa. Nå, det är ju just det jag säger. Hvar kristen menniska må väl veta att riddar Sankt Göran blef dödad af draken.

Maja. Men då kan ju inte draken äta upp våra barn.

Kungen. Nej, Maja, det var bara ett prof.

Maja. Nå, så tag honom, herr kung! Det är visst och sannt, att han har ett märke i örat. Frode, min kära gosse, nu kommer du till stor ära, men der borta i qvarnen finnes en, som ändå skall gråta af saknad. Kom ännu engång i min famn!

Svarta anden (*sakta till Frode*). Passar det sig för dig, som är en prins, att omfamna den der mjölnarkäringen?

Frode (*omfamnar Maja och Matti*). Aldrig, aldrig skall jag glömma huru goda ni varit mot mig.

Snöhvit (*niger förnämt*). Nu äro vi båda kungliga. Nu har du lof att kalla mig du.

Kungen. Högmodiga flicka, vet du hvem du är? Jo, du är Tattar Daras barn, som jag låtit uppfostra i mitt slott.

Svarta anden (*till Frode*). Nu kan du hämnas på den högfärdiga tiggarungen. Mins hur hon föraktade dig, som räddade hennes lif!

Hvita engeln (*på afstånd*). Förlåt henne, Frode!

Lisa. Hör du! Engeln befaller dig att förlåta henne.

Frode (*räcker Snöhvit handen*). Kära Snöhvit, låt oss inte mera träta, efter vi nu ändtligen blifvit du med hvarandra! Och du, Fride, du skall alltid vara min bästa kamrat. Och du, Lisa, du skall vara min synliga engel på jorden. Alltid var det du, som förr än vi andra hörde englarnes röst i vårt hjerta. Du är lycklig du, Lisa. Minns du, hur mor en gång läste för oss: *De renhjertade skola se Gud.*

Kungen. Kom, nu skola vi alla gå till mitt kungliga slott, och der och i hela riket skall firas en stor glädjefest. Jag har återfått min son! Det är den första glada dag jag upplefvat, allt sedan jag förlorade min ädla och goda drottning Gunilla, som jag aldrig skall glömma.

Lisa (*lyssnar*). Tyst, vänta! Englarna stiga fram bakom oss . . . Hu — der är också den svarta anden! Men han är icke elak mer . . . Han böjer knä . . . Han gråter . . . Hör! Nu talar han . . .

(*Under dessa ord stiger den stora hvita engeln bakom dem på en kulle i skogen, och de fyra små englarna stå der två på hvar sida. Svarta anden framträder till venster vid kullen och böjer knä.*)

Svarta anden (*till den hvita*).

Nu har du segrat. Jag är öfvervunnen,
Och kungasonen hör ditt rike till.
Jag frestat honom. Trogen blef han funnen,
Och dig, men icke mig, han lyda vill.
Du hvita engel, se jag böjer nu
Mitt knä för dig! O, gör mig hvit som du!

Hvita engeln.

Du svarta ande, bed i natt och våda!
Men ej för mig ditt knä du böja får.
Böj det för *Honom*, som oss skapat båda,
Fast en i ljus och en i mörker går!
Stark i sin nåd, så visst som jag är svag,
Han ensam kan förvandla natt till dag.

Svarta anden.

Haf tack för trösten. Ja, så vill jag göra,
Du goda engel, såsom du mig sagt,
Och Gud allsmäktig skall min ånger höra,
Han skall förvandla mig med bönens makt.
Men förr än vi för länge skiljas här,
Du hvita engel, säg mig hvem du är!

Hvita engeln.

Jag är en engel, som i verldens villa
Gud sändt att skydda kungasonens stig.
Han är mitt barn, jag är hans mor Gunilla,
Och derför Gud förtrott hans vård åt mig.
Osynlig skall jag vid hans sida gå,
Och när han kämpat ut på jorden, då
Skall i min modersfamn jag honom stilla
På englavingar lyfta till det blå.

Lisa (*lyssnande*). Nu sluta englarne att tala. Men om vi nu sjunga, skola de svara oss.

Sången om englarnes makt.

(Melodi: »*Glädjens blomster.*»)

Blomstra, blomstra, som vårens ros uti sol och ljus!
Grönska, grönska, som vintergran uti stormens brus!
Ty der högt i vår Faders hus
Vakar en engels öga.
Hör du ej hans ljufva röst, som hviskar från det höga?

Englarna svara.

Hör du ej vår ljufva röst, som hviskar från det höga?

2.

Kom, Guds engel! O, kom till oss, du vårt hjertas vän!
Långt i dimman af verldens natt hör din röst jag än.
Lär oss blomstra för himmelen!
Kom, kom intill vår sida!
Lär oss att för evigt lif och dygd och sanning strida!

Englarna svara:

Ack, så lär för evigt lif och dygd och sanning strida!

(*Slut på tredje och sista äfventyret.*)

Innehåll.

~~313. VI. 100.~~
Sv. barnlitt. 3.

Topelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1581

×

Hos Alb. Bonnier i Stockholm har utkommit följande

Skrifter af Zach. Topelius.

Sånger. I. Ljungblommor. 2:dra upplagan, stort oktavformat. Häft. 3 R:dr. Inb. 4 R:dr. Eleg. band med guldsnitt 5 R:dr.

Samma arbete i en vacker upplaga i mindre format, smakfullt inbundet i pressadt clothband med guldsnitt. 4 R:dr.

Dramatiska Dikter. I. Innehållande:
Titians första kärlek.
Ett Skärgardsäfventyr. Lustspel i 2 akter.
Veteranens Jul. Vinterstycke.
Prinsessan af Cypern. Sagospel i 4 akter, efter motiver ur Kalevala.
Häftade exempl. 2: 75. Inb. 3: 75.

Fältskärns Berättelser Delarne I—IV. 10 R:dr.
Innehållande: I. Gustaf Adolf och Tretioåriga kriget. 2 R:dr.
II. Carl Gustafs, Drottning Christinas och Carl XI:s tid. 2: 50.
III. Fran Carl XII:s tid. 2 R:dr.
IV. Under Frihetstiden. 3: 50.
(Hvarje del säljes äfven särskildt för sig.)

Barndomsbilder af *Oscar Pletsch.* 35 bilder med verser af Z. T. 2 R:dr.

Nya böcker för Barn och Ungdom.

Berättelsen om Orvar Odd. En forn-nordisk Saga af *Adam Oehlenschläger.* Öfvers. af C. W. PAIJKULL. Med 3 illustrationer. 1: 25.

Rachel Johnson och hennes båda gossar Job och Tom. Från eng. af THEKLA KNÖS. Med 4 illustrationer. 1 R:dr.

Robert Carlson. — Charlie Burton. Tvenne berättelser från eng. af THEKLA KNÖS. Med 3 illustrationer. 1 R:dr.

De vackraste Sagorna ur Tusen och en Natt. Bearbetade för ungdom af *Franz Hoffmann.* Med 8 färglagda plancher. Inb. 2: 50.

Menniskans åldrar. Lärorika berättelser för ungdom af *Fr. Hoffmann.* Öfvers. från tyskan af WILHELMINA STÅLBERG. Med 12 färglagda plancher. 1 R:dr.

De nyaste upptäcktsresor i Afrika. Dr SAMUEL FERGUSSONS resa i luftballong genom Afrika. Öfvers. från franskan. Med illustrationer. 2 R:dr.